

¶ CAROLVS BOVILLVS SAMAROBRIIVS AMPLISSIMO PATRI GVIL-
LELMO BRICONETO PRESVLI LODOVENSIS .S.

ROGATVS Pythius apollo dignissime presul: quenam vera ac precipua
esset sapiētia: hoc illico promulgasse fertur oraculum. O inquit homo no-
sce te ipsum. Hoc ergo oraculū oīm grecorū sapientū sētentia sūmis votis
exceptū mox p ipsius tēpli foribus: iris aureis merito cōsecrauit. Sed eth-
nico fortassis ac gētili deo: dices ingēs esse piaculū: si credulas aures/chr-
stianus admoneat fidemq; inani simulachro adhibeat. Ego vero ad hec
subiungo: deum haudquaquē fuisse apollinem. neq; apollinis simulachrum
(quippe mutum) vlla vnq; edidisse oracula. Ipiritum tamē illum (quisquis erat) fīcto deli-
tentem ydolo: qui tum et vice simulachri: et subrepticio apollinis nomine/locutus est: ve-
rissimum humano generi. hoc vnum intulisse responsū: inficias ibit futabitq; nemo. Si ei
diuino loqui psalmi/summā hominis stultitiam attestantur sui esse ignorationem: licet profe-
cto contrariam illi sapiētiā/arbitrari sui esse gnaritatē. Homo enim (inquiunt) cum in
honore esset/ non intellexit: comparatus est brutis et iumentis insipientibus et similis factus
est illis. Cuius sacri eloquij/interpretatio: in hunc a nobis sensum cōuertetur. Cum homo
natura homo esset: hominem tamen se esse non cognouit. Rationalem se esse/aut imortalē
aut dei imaginē (sui decoris imemor) non intellexit. Hūano q; ppe fastigio lapsus insipiēter
obrutuit. Et q; dūtaxat naturalis hominis specie/ab initio prodierat insignis: tetra deiceps
obductus ignorantie caligine (velut mentis incōpos/inconscias sui) perditō viuendi modo
fera potius q; homo/atq; ex toto homini dissidentaneus apparuit. Humana igitur insipientia
si est hec hominis/a propriis naturalibusq; bonis plapsio: quo naturalishō/hoīe viuūt indi-
gnus: erit que huic aduersatur sapientia/ea virtus: que hominem sistit/continet figitq; i ho-
mine. que ve illum vetat/ex inferiorū consortio: liminibus excedere humanis. Erit item sa-
pientia: immobilis quedam in humanitate mansio: propriorumq; bonorum ac naturalium
suorum munerum / sincerā lux. ex q; et phylautia: hoc est sui amor/iternusue qdā nūerus ho-
mini inditur. Nā et vt diui Dionysij areopagite verbis vtamur: scī (vt ait) scientia cognoscē-
tium/et cognitorum coniunctrix est: Ignorantia vero ignorantis/sue diuisionis est author: p
fecto qui se nouit homo: hic solus homo est/ hic sibi metipso vnus/ hic homo homo. Qui ve-
ro proprii luminis sue ue cognitionis est exors: hic eadem lege ignorantie pessulo/a semet
ipso abercetur: ne sibi congregiatur/ ne secum vnus euadat/ ne ve fiat virtute homo: qui ta-
men natura factus est homo. Vnus itaq; sapiens: quali est ortus principio/ quae uemertit sca-
tebra: tali se insignit ac numerat periodo: Homo prius/ Homo posteri. Coporea specie ho-
mo: Mente intus homo. Vt q; preclara rationis suffultus bilance: continetur in homine. De
hac igitur humana sapientia: que suorum est bonorū cauta inspectio/ diligēsq; sui ai aduer-
sio: que cunq; pro nostri ingenioli modulo / dicere sumus aggressi/ tibi dicaui mus: que te
oro/ haud minus dispanca fronte admittito: q; letis votis/ tibi nuncupata offerim⁹ Vale.

Diuino lo-
quus pla-
mus.

Diui dio-
nylij verba

¶ Hexastichon ad lectorem.

Scire uolet quisquis/ sapiens quot uiuet in annos:

Quod sibi pellucet/ Quod sibi solus adest.

Quod simul cunctos: expendat inaniter orbes.

In nichilumq; dies transigat insipiens.

Hee dabit iste liber: tu qui probitatis amator

Dicris: hunc animo/ fac age conde tuo.

CAROLI BOVILLI SAMAROBRINI LIBER DE SAPIENTE AD RE
VERENDVM IN CHRSTO PATREM GVILLELMVM BRICONETVM
PRESVLEM LODOVENSEM

EQZ SINT TOTIDEM HOMINVM GRADVS QVOTQVOT ET SEN-
SIBILIVM RERVM CAP.I

OMINI OMNI : INSUNT A NATVRA SVB-
STANTIA/ Vita/ Sensus & Ratio. Est etenim/ viuit/
sentit & intelligit ois homo. Ast alii hoinu duntaxat
vt simplicis substantie: Alij vt substantie & vite/ Alij
vt substantie vite & sensus: Alij deniq; substantie/ vi-
te/ sensus & rationis actu atq; operatione funguntur
¶ Vnde fit vt cuncti homines natura & substantia sit
similes & speciei equalitate tantu vnus homo: Viue-
di autem modo/ fuctione & arte vartj ac dissimillimi.
Alij siquidem mineralibus aut simplicibus elemētis
comparantur. Vegetantib9 alij: Alij brutis ammāti-
bus/ Supremi soli merito hominū similes (rationis &
habitu & fuctione) rationales/ veri perfectiq; homi-
nes dicuntur. ¶ Cū enim naturaliu rerū/ quattuor
sunt gradus: Subsistentium/ Viuentiu/ Sensibilium &
Rationalium: cunctos tamen gradus hūana species
in semet inuoluit/ seq; distinguit atq; dispescit in or-
dines quattuor. Nam velut cōplectēs omnem natu-

Drē homi-
num scdm
fūctiones.

Cūcti hoies
spērantum
vn9 homo.

rā velut ambiens vniuersa/ gestāsq; i sese quodlibet: hūillima & abiectissima sui parte sub-
sistentibus similis efficitur/ Secunda viuētib9/ Tertia irrationabilibus aiantibus: Quarta
duntaxat/ sibi restituitur/ i sua fastigia attollitur: se collabellat atq; exosculatur. Quo demū
in gradu: ipsa vtrobiq; taminquam arte/ virtute & operatione: q̄ naturali substantie parti-
cipatione humana perfectaq; censetur. ¶ Etenim cum gemine sint passionēs animi/ quib9
in varia hinc inde intranquilla mens diuellitur: honoris scilicet appetitio & carnis delecta-
tio: vtraq; huiusmodi passio trinas sagittas/ lethali aeterni animā excutit: trinis veneno ma-
dēribus spiculis iprouide sauciatam interimit. Nempe ex honoris appetitione/ homo: cum
supra seipm extollit: cū: medio & sui equalitate/ fieri su-
perior cupit: i tres imanes scopulos/ i faustus vētis ppul-
satur in superbiā/ irā/ inuidiā: quas spiritales animi la-
bes vocant. Ex carnis vero corporis illecebris: fit itē
homo/ trinitē homine inferior: Ab humanoq; fastigio
prolaps9/ i trinam abyssū mergitur infelix: in luxuriā/ Gu-
lam/ acediam: quas hominis corporeas esse maculas
dicunt. Illinc trinis alis/ hominem homo nefarie tran-
silire conatur: diuinos exposulans honores/ qui non-
dum humanis dign9 habetur honoribus. Hic vero vo-
luptatibus blāde mulcentibus ille dū: trino itidem
grauatus pōdere/ infra hominē ruit sitq; longe ipso
homine inferior. ¶ Que autem superaddi solet se-
ptima hominis labes/ habēdi in quā amor: quā aua-
riciā dicūt: hec neq; ex toto spiritalis/ neq; ex toto cor-
porea esse declarat: sed velut vtriusq; extremi particeps:
se in partem flectit vtramq;: quandoquidē & vtraq; de
causa ipsa exoritur. Nempe & diuitias ipsi partim cōpa-
rādis honorib9 deuouem9: prim vero illas experim9/ ne
illecebrosō genio defraudemur. In vtramq; igitur par-
tem/ digress9 a medio homo: euadit infelix. Siue etenim
supra hominem fieri improbe contenderit/ siue homine
vixerit inferior: mors ilum insidiosa in tenebris prestolatur: tristissimiq; manes illius vmbra sequitur

Gemine
passiones
animi.

SEDES VIR-
TVTIS QUA
DRATA

in qua in vnam partem quartetnū rerum ordines exarantur: Subsistentium/ Viuentium/ Sē-
 fibilium & Rationalium. Ex alia vero parte: humana ipecies proportionabiliter in quattu-
 or grad⁹ cernitur distributa. Qui eni sup̄mo in loco residet, verus ac studiosus homo est: par
 naturali homini. vtrobique (tam in quā virtute q̄ natura) homo. Qui vero homines/ inferis in
 gradibus collocatur: hi sunt natura quidem & substantia homines/ virtutis autē priuatione
 non homines. Vtpote quos ab humane dignitatis apice: carnales illecebre/ deorsū precipi-
 tes agunt: faciuntq; illos bestiis/ medios plantis: extremos in motis lapidibus pares/ simi-
 les/ equales.

Quis ho-
mo studio-
sus.

DE QUATTUOR HOMINUM GRADIBUS PER MUNDANA
 ELEMENTA.

CAP. II.

INGE RVRSVM NATVRALEM HOMINIS SEDEM ESSE IN

igne: qui vndecunq; lunari celo attiguus/ concavā eius sup̄ficiem iugiter
 exosculatur. Hic verus, p̄bus ac studiosus homo est: q̄ aut naturali aut ac-
 quisita virtute/ igneo in orbe seip̄sū collibrat: nusq; ab eo prolabit. Quē
 autem imūnd⁹ luxuriei vermiculus erodit: hic e propria/ casta ac sincera
 ignis mansione: in vicinū aeris exturbatus elementū/ fede maculat. Quē
 lemargie tyrannus crudeliter lanariat: hic secundo loco excidens ab ho-
 mine in aquas percipitatur ac mergitur. Quem vero cūctorū fex & retris-
 mentū viciorum/ Accidia: mollibus in plumis sepultū/ ab omni humana operatione/ super-
 sedere cogit: hic in retinendum pariter ac fecem p̄stātiorum elementotū/ (hoc est in imā
 terram) ab sumo igne miser extruditur. euaditq; & imotis mineralibus & immobili itidem
 terre: absq; iniuria simili nus. ¶ Quod enim solū & simpliciter est/ vt terra est. Quod viuūt/
 vt aqua. Quod sentit/ vt aer: Quod intelligit/ vt ignis. Nempe ea que solum sunt/ vt mine-
 ralia: suapte natura immota sūt/ informia/ incomposita/ sine differentia: iugiter in terra (vt
 in comunis omnīū matris ytero) occulta/ abdita/ sepulta. ¶ Que viuūt: vitali aquarū motu
 partit/ part. primaq; se mouēt/ aluntur/ augentur/ propagantur. Parte sui alia a terra/ in al-
 tum exerta & exposita sūt. Alia vero sui parte: a terra tanq; a matris vberib⁹ (haudqua-
 auelluntur. ¶ Bellijs porro & ijs que sentiunt: libera & precipua adest se de loco in locū/
 transferendi facultas. qua & quod contrarium est vitant: & quod vtile cōmodum ac neces-
 sarium siue sedem/ siue alimoniam perquirūt. Aut enim serpitione/ aut natatione/ aut pro-
 gressione/ aut volatu: a terre amota vberibus: a matre penitus exerta/ atq; separata/ libero
 insuper & spontaneo motu predita conspiciūtur. Cunctis tamen ipsis capita in terram vera-
 gentia/ demissa ac prona sunt. ¶ Solis hominibus erigi/ sublimi esse statuta & celestia spe-
 ctare: a natura est datum & concessū. ¶ Vnde fit vt primū gradus entia/ acephala sint: quip-
 pe homogenea non modo capite: sed & omni partium differentitudine ac membrorū ornatu
 carentia. Nam toto vt dictum est corpore: ipsis terre visceribus/ inseputa. Cetera vero en-
 tia: capitibus/ partium differentia/ actū/ motu & anima predita cernūtur. Viuentium tamē
 caput (vt radix & qua alimoniam ipsam prehēāt: quae a matre terra/ lacteo succo pascū-
 tur) abditum in terra est. & a matris vberibus in motum atq; inseparatum. Porro rationa-
 lium caput animantium: & siquidem amotum abiunctumq; sit a terra (vt que libero motu
 potiantur) in illam tamen pronū cōuertitur: minimeq; celestes ethereosue orbes intueri na-
 tum perhibetur. Hominis autem caput natura sublime: sumā corporis obtinet arcem/ Ver-
 sum est in celum: ipsa mundi extrema/ sydera inquam celestiaue corpora suspicere atq; in-
 tueri natum.

Substantia.

Viuentia:

Rationalia

Rationalia

Quattuor rerum gradus: quattuor elementis similes sunt.
 Esse vt terra: viuere vt aqua/ sentire vt aer/ intelligere vt ignis
 Mineralia homogenea sunt nullam partium differentiam habentia
 Ceteri tres gradus etherogenei sunt partibusq; differentes
 Mineralia acephala sunt cetera vero caput habentia
 Capita sunt in triplici differentia scilicet deorsum ad latus & sursum
 Nam cū caput sit perfectū ipsū quoq; est trinum.
 Platarū caput deorsū est acūlū ad latus hoim.
 Liqueat igitur hominem esse vt auersam & preposteram plantam.

rii

CO; RERVM NATVRALIVM CAPITA IN TRIPLICI DIFFERENTIA REPERIANTVR. CAP. III.

VNT IGITVR NATVRALIVM CAPITA RERVM IN TRIPlici differentia. Viuentiu equidē deorsū & abditum in terra. Aialium in medio: & ad latus. Hominū sursum & in summo: ad sui ipsorū corporis mūdiq; fastigium. Et haud profecto absq; ratione: in ore ferme omnium id vite parocemj celebratur: hominem esse vtpreposterā & auersam plantam. Est enim in cunctis animātib; id aut caput aut capitis vicariū: qđ alimētationis cōmeatū ab exteris emēdicat. Id autē in plātis quidē radix: in cunctis vero animalibus/ caput nūcupatur. ¶ Sunt enim plante: per similes imperfectissimis hominibus/ veluti infantibus: qui assiduo egentes alimento/ hyanti semper ore matris inherere vberibus lactisq; copiam inde promanantem/ excipere coguntur. Ita & plante/ cum sint primi a terra editi in lucem partus primaq; sensibilis mūdi pignora: ab sue matris id est terre vberib; / nusq; auelluntur. Eius lac assidue manās/ admoto semper ore hoc est radice exipiūt: sueq; substantie fluxū intermissa alimōtie susceptiōe velut infantes reparant. Bruta autē animantia/ per similia sunt puerulis: q; post bimatum a matris quidē vberibus diuellūt/ neq; amplius a matre gestātur. sed nondū id corporis robur cōsecuti sunt: quo perse se suffulciri/ in plantas erigi ac stare sublimes queāt. quosq; propterea (si perse sup terrā moueātur) curuos pronosq; in terrā: & pedib; & manib; stabiliri atq; icedere: velut beluas oportet. ¶ Rationalia autē perfectō hōi virosq; cōparantur. Naturalis q; ppe homo cū iā ad virilē puenit etatē: neq; ampli; vt matris exuggat vbera/ neq; vt pedib; maibusq; sup terram pronus (vti belua) gradiat eget sed solidiore cibo vtit seq; ipse fulcit: per seipsum stat atq; inambulat. ¶ Vnde fit vt hūana tota species: geminis de causis/ in quattuor gradus sit dispartienda: quaternisq; sensibilibum rerum gradib; per uenuste cōparanda. Nempe & cum per corp; siue per etatem perficitur homo: & cū animo sine virtute cōsumatur: quattuor hoīm vtrobq; occurrunt gradus. quib; sensim etate & sapiētia proficiens ex: imo abiectissimoue/ loco/ in supremū perfectionis sue gradum/ scandit/ eleuarur/ attollitur. Etenim in hūane perfectione etatis: hos gradus numeramus. Infans in vtero infās ab vberibus. Puer curu; inābulans. Vir p seipsū gradiēs seq; ferre potēs. In fans siquidem ante natiuitatis sue tempus: haud secus in matris vtero abdit; est per: latq; immobilis & sine opere omni: q; mineralia in terre viscerib; abdita atq; suppressa. Qui autē lactiphag; est sueq; matris exuggit vbera: hūc plātis p simile esse docuim;. Qui ante virile robur/ pedib; maibusq; sup terrā gradi: hūc beluis parē esse pbauimus. Qui vero virile robur cōsecut; / p seipsū stare p gredi q; sufficit. hic ostē; est naturali respōdere hōi. Sūt igitur hi quidē grad; q̄ttuor / pfectiōis hūane/ ex parte corporis siue etatis: qbus homo sensim ex mineralium gradu/ i humanum scādit/ proficit / adolefcit. ¶ Sunt vero & totidem hominum gradus: i consumatione hominis ex parte animi & in acquisitione virtutum/ quos ipsi prius enuenerauimus ac recensuimus. Nempe ex his hominibus/ qui corpore & fabā

Plāte similes/ infātib;

Bruta animantia puerulis similia

Rationalia viro similia.

Illatio.

Hūane etatis gradus.

Vertical text on the right edge of the page, partially cut off, containing various words and fragments of text.

perfecti consumatiq; sunt. quicq; ad virilem peruenerunt etate. Alij sunt virtute consumati atq; perfecti quos studiosos sapientescq; vocamus. Alij virtute inconsumati: quos dicimus insipientes. vtpote qui ex defectu virtutis: humano apice/ inferiores esse cernuntur. & (vt diximus) aut ipsi mineralib9/ aut plantis/ aut beluis: ex ipso viuendi modo inueniuntur indispares. Fiunt quippe ex acedia: mineralib9 viri persimiles. Ex irrepresia alimonie appetitione: plantis coparantur. Ex feda libidine: beluas imitantur. Per solam deniq; virtutem: vtrobiq; tam corpore q; animo homines esse declarantur.

¶ Q; HOMOTRIFARIAM HOMODICATVR.

CAP. IIII.

MANIFESTVM EX HIS QV F DIXIMVS EST: HOMINEM trifariam tribusue de causis/ homine posse dici. Aut enim homo/ simpliciter est homo: hoc est ex humano corpore & rationali aia conflatus. quo pacto homo omnis/ est homo: tam insipiens/ q; sapiens: tam infantulus/ q; qui virile robur est consequutus. Hic enim hominis modus est a natura: quo inter sensibiles substantias/ humana species quartum efficere gradu comprobatur. Aut homine quidem vocamus/ eum qui perfecta sui corporis accepit incrementa: quicq; vir actu euasit. quo pacto infans & puer: homines/ minime dicuntur. Aut deniq; homo est: qui animo maturus est virtuteq; perfect9. quomodoneq; infans/ neq; insipiens vir: homines sunt/ sed studiosi soli atq; sapientes. Est enim studiosus homo: omnifariam siue trinititer homo: Homo inquam natura/ Homo etate/ Et homo virtute. Qui autem studio9 non est: hic tantu bifariam homo esse potest. Nam & etate

Prim9 hois modus a natura.

Sec9 hois modus ex etate

& natura homo. Qui autē etate non homo est/ vt infans: hic vnice dūtaxat (hoc est a natura) homo esse declaratur: etate autē & virtute nō homo.

Infans	Natura				HOMO
Insipiens	Etate	Natura			Homo
Studiosus	Virtute	Etate	Natura		Homo

Tertius ex virtute.

In omni autē hominum acceptione: tam secundum naturam q; secundum etatem/ q; secundum virtutem: quaternis gradibus homo perficitur. Naturalis quippe homo/ vt infans: quarto loco a mineralibus dispescitur. Etenim mineralia/ primi sunt nature part9. Viuentia/ secundus: Bruta animalia/ tertius. Naturalis homo/ supremus. Peperit siquidem i primis natura/ ea que sunt Deinde ea que viuunt. Tertio loco ea edidit/ que ferunt. Quarto & vltimo ea protulit/ que rationis sunt participia. ¶ Finge etenim naturam cunctoru matrem/ quattuor filias ex vtero peperisse. Primam substantiam: Secundam vitam: Tertiam sensum: Quartam rationem/ cunctarum filiaru speciosissimam sapientissimam/ matri nature parem & equalem. cuius moderamini ceteras filias/ tanq; imperfectas ac sui incopotes natura subdiderit. Hoc pacto genitricem naturam/ i hominis vsq; naturalis siue rationis ortu: quattuor gradibus euectam comperies. In humana autē etate consumada: proportionabiles gradus/ infunt: Infans in vtero/ Infans ab vberibus: Puer curuus ambulans: Vir seipsu fulciens. Ast in homine per virtutem consumando/ hec distinctiore reperitur/ Acedia/ Gula/ Luxuria/ Virtus. Quippe ex ipsis vicij/ ad que homo natura pronus est: sensim humana substantia/ in ipsam virtutem scandit/ proficit/ atrollitur. Et hec ex presenti figura per amplius dilucescunt.

In omni huana acceptione grad9 quattuor.

Nature siue quattuor.

Mineralia	Viuentia	Sensibilia	Rationalia
Lapis	Arbor	Festia	Ho naturalis
Esse	Viure	Sentire	Intelligere
Infans in vtero	Ablactans	Progrediens	Stans
Prima etas	Secunda etas	Tertia etas	Quarta etas
Fetus	Infans	Puer	Vir
Acedia	Gula	Luxuria	Virtus
Piger	Cocupiscēs	Amans	Studiosus
Terra	Aqua	Aer	Ignis
Scriptura	Vox	Conceptus	Mens

¶ Insuper & ex consideratione intellectualis virtutis/ que post moralem in homine perficitur: quattuor quoq; gradus in hominis per intellectualem virtutem consumatione occurrunt. Moralis enim virtus: quoquo pacto impropria & externa est animo. vtpote que inter animam & corpus/ pacis federa lancit: que corpus animo (vt natura iubet) famulari cogit: que ue animi nubes ventosq; discutit/ enubem illu facit: illi serenitudo ac tranquillitatem affert. Intellectualis autē virtus/ lux est & irradiatio animi: que haud sec9 sine morali

In affectione intellectualis virtutis grad9 quattuor.

Gradus in
intellectuali
virtutis.

virtute/in animā introduc in eoue splendescere prohibetur: q̄ phoebeus radius/ne in cas-
lignoso aere/aureo splendore rutilet vetatur. Hec itaq; intellectualis virtus: qua per mora-
lem enubis ac tranquillis effectus animus/demū illustratur: cum sit proprium atq; internū
animi bonum: habet & gradus quattuor/quibus ipsa maturefcit suumq; fastigiū consecra-
tur. Nam (vt in libro de sensu predocum⁹) homo qui discipulatu subest quicq; ab alio hoie
eruditur: imprimis scribit. Ex scriptura vero/ attollitur in vocem. Ex voce/ elicit cōceptum.
Ex ipsa deniq; notioē (que proxima & intima sue mētis est imago) i sublimē mētis esse/ quo
nichil prestantius est eleuatur. Hec igitur est vera potissima & intellectualis hominis cōfir-
matio: Ex scriptura/ in vocem: Ex voce/ in notionem: Ex deniq; notione/ in mentem.

¶ SOLA RATIO: SIT ADVLTA ET PERFECTA NATVRE
FILIA. CAP. V.

STENSVM EST PRIVS SENSIBILEM MATERIALEMVE
naturam/ quattuor tantum habere filias: Substantiā/ Vitam/ Sensum/
Rationem que (sicut liber de generatione recensuit) vniuersā materiam
inter se dispartiūtur: obtinentq; totam eius molem. quemadmodum & a
quattuor elementis: cōcauus sublunaris celi ambitus/ vniuersus obtine-
tur occupatur/ possidetur. Sunt enim ad normā & examen quattuor ele-
mentorū: substantiales quoq; materie actus/ diducti. cum eadē sit sub-
lunaris cōcaui & ipsius materie intercapedo: sitq; amborum capacitas

Angelicus
actus ma-
teriei actus
non est.

vna. ¶ Nempe tametsi fateamur/ editos esse adeo quinq; substantiales actus: Substantiuum/
Vitalem Sensitiuū Rationalem & intellectualē id est angelicū: hunc tamē supremū/ mate-
rialem esse hoc est in materia subsistere natum: minime assentimur. Hic igitur cum per se
subsistere natus sit: cum sit & ipsa materie & cunctis materie actibus antiquior: haudquā
censetur materie actus. perinde atq; quintum supremūq; mundi corpus vt celum (quam
quintam mundi essentiam vocant) immateriale esse nichilue cum materia habere cōmune
asseueramus. Ita & angelicus actus/ qui ab substantiuo & ablectissimo actū/ quintus ordine
numeratur/ antiquitate tamen & origine prim⁹: nichil cū materia commune suscipit/ nullo
federe eidem alligatur. Abiunct⁹ & per se/ extra materiam degit. Innullā in ea p̄ficit operati-
onem: in qua neq; naturale esse suscepit. Omnem enī actum qui in materia quippiā pro-
fert/ aut aliquid in ea operatur: materie inesse oportet. vtpote que a separato & abiuncto
actu: nichil excipere aut pati nata sit. Sed duntaxat ab eo patitur/ quem intra se claudit
quemue suo pte in sinu complexa/ sub lune globo remoratur. ¶ Angelicus igitur actus: fet⁹
ac pignus non est/ sensibilis nature. sed hic ad superiorem intellectuāle naturam: refertur.
quandoquidem sensibilem naturā materie & sublunari ambitū/ equare studemus. dicētes
sensibilem naturā: filias tantū quattuor peperisse/ id est formas quattuor materie indidisse:
Essentiam/ Vitam/ Sensū/ Rationem. Harū vero tres imperfectas esse volum⁹: Substantiā/
Vitam & Sensum. Quartam vero Rationem: solam perfectam/ integram/ consummatam ac
matri nature parem esse predicamus. ¶ Nepe essentia persimilis est tellureo orbi: cuius mo-
les/ initium quidem est plenitudinis sensibilis mundi: non tamen consummata eius plenitudo.
Ita & substantia sine substantiuus actus/ initium est materialis plenitudinis: haud tamē ab
illo/ materie consummatur plenitudo. Vita aqueum respicit orbem: cuius moles/ terrene su-
per addita molis/ terrene complicans orbem: mundi plenitudinē adauget/ non tamen illā
consumat. Ita & vitalis actus/ adiectus essentiali illiue complicans: plūq; solus essentialis
materia implet: eius tamen plenitudinem/ absoluit minime. Sensus porro aereo orbi com-
paratur: qui adiect⁹ aqueo terreoue orbibus/ ampliusq; inferiorū orbium moles/ sensibilis
mundi spacium: non tamen totum adimplet. Ita & sensitiuus actus/ vitalem essentialēq;
comitatus actū: materiam pleniorē/ haud tamen plenissimam efficere potest. Que autem
sup̄est Ratio: persimilis igneo est orbi. Hic enim Aeream/ Aqueam ac telluream iuoluēs ex-
cipiensq; molem: sublunaris concavi/ ex integro plenitudinē absoluit ipsaq; celi latera ex-
osculatur. Ita & ceteris actibus Essentiali/ Vitali & Sensitiuo superuentēs ratio: vniuersum
materie hyatum implet/ quicquid illi deerat affert: eamq; perfect⁹/ potissimo ac lucidissimo
decore iuescit. ¶ Intellige etenim celum patrē esse/ principium/ naturam/ fontem originēq;
elementorum: ipsūq; celum/ terram imprimis indistantissimo a se loco & mundi centro
peperisse. Deinde aquam: Hinc aërem/ Supremo ignem. quamuis in libro de generatione

Subā terre
persimilis

Vita similis
aque.

Sensibilis
aeri.

Ratio igni
similis.

Celū pater
elementorū.

simul parts esse elementa docuerimus nullamq; in materiei elementatione fluxionē con-
 traxisse. Hac ratione ignis prestantissimum se esse elementorū insinuat: q; solus in suā redit
 originem suamq; principiū apprehēdit. q; solus/ celo patri vicin⁹ ac pxim⁹ euadit: illiq; iu-
 giter oscula prebet. Ita & intellige matrem naturam/ quattuor genitricem filiarum: Essen-
 tiam imprimis remotissimo a se loco: impostergū omnium peperisse/ tanq̄ paruulam & om-
 nium minimā. Deinde propiore loco: grandiusculam edidisse vitam que capite toto Essen-
 tiam transfiliat: Tertio vero iterūq; propiore gradu/ partum esse ab ea maturiorem sensū:
 qui & quantitate vt capite toto/ vitam exuperet. Quarto deniq; attiguo & proximo loco:
 editam esse a natura Rationem. que & grandior & maturior sit ipso sensū/ ac nature matrī

Illatio.

equalis. Perspicuum inde fiet: e cunctis nature filiabus/ solam Rationem esse perfectā. Vt
 pote que sola matrī nature coniungitur: queue illi par et equalis: oscula eidem prebere po-
 test: que insuper vnica/ matrī adest: matrem naturā cōprehēdere & amplexari nata. ¶ Ce-
 tere autē tres filie/ imperfecte & inconfūmate sunt: quādoquidem & matrī nature impares
 & eminus collocate abercēturyt nec illam complecti nec in eam attolli/ aut illam exoscula-
 ri sufficiāt. ¶ Insituit igitur natura mater Rationē tanq̄ adultā perfectissimāq; filiarum ac
 solā sibi parē: ceteris filiabus dominari. illiq; sensibilis totius mūdi & eorūque in eo sūt: q̄
 misit moderamē. Eā que origine ac ordine nouissima & vltimogenita est: ampliore q̄ ce-
 teras amore profecuta: primam progenitamq; efficit/ ac sui heredem instituit. vt ex matris
 imitatione/ discat ceteris filiabus sapienter preesse: cunctaq; per mutuatam a se sapientie
 lumen regere/ gubernare/ moderari.

Sensibilis natura/ in quinario perfecta est atq; absoluta.

Constant enim quecunq; sub celo sunt: ex materia/ & actibus quattuor.

Materia vnica atq; vniformis: cunctis actibus subest.

Illius actus: sunt Essentia/ Vita/ Sensus/ Ratio.

Hos actus/ quattuor nature filias appellamus.

Essentia filiarum minima: prestantioribus tribus famulatur.

Ratio cunctarum potissima: minoribus tribus preest.

Essentia/ lapidem gerit: Vita/ Plantam. Sensus/ Animal/ Ratio/ hōminem.

In harū procreatione filiarum: ab imperfectis/ ad perfectas: natura processit.

Nam primo edita est essentia: vltima vero ratio procreata.

Minores tres/ rationis iter stitio: a nature speculatione abercentur.

Sola ratio: vniuersam naturam/ est speculari nata.

¶ Ex his que nunc dicta sunt manifestum est omnē imperfectam minoremq; nature
 r iij

filia esse veluti maturioris aduleteq; rationis pedissequa. cuiusq; interstitio: a matris nature speculatione/presentia/aspectu & vicinia aberceri: ipsi insup rationi famulari nata. Ratione vero sola esse: que & matris vicina & iugi aspectu gaudeat. q̄ illi astare/eam speculari grata eius perfrui allocutione sit nata. Fit iterum vt rite diffiniri a nobis possit ipsa ratio/adulta esse & consummata nature filia. siue altera quedam natura prime nature speculatrix: & que ad prioris nature imitatione omnia in semetipsa effingit cunctaq; sapieter, vires supplē matris) moderatur. Ratione quoq; eam vim esse diffinimus: qua mater natura in seipsam redit. qua totius nature circulus absoluitur: quauē natura/ sibi ipsi restituitur. Proferēs q̄pe natura gignensq; ab initio vniuersa: aliquo pacto in seipsam ferebatur. dū ea que eminus ab ipsa dissociantur/imprimis protulit: vt Essentiā/ Vitam & Sensū. Postremo vero id parturiuit: quod comin? & in sui vicinia residere scq; matrem exoculari natum esse reperitur: cuiusmodi solam ratione esse docuimus.

Rōnis diffinitio.

Alia rōnis diffinitio.

¶ SOLVS SAPIENS SIT VERACITER HOMO.

CAP. VI.

Solus sapiens veraciter homo:

SISI CUNCTIS HOMINIBVS: EADEM INSIT SVBSTANTIA/ natura/origo/species sintq; cunctorum hominū sublimia capita: nullis insuper desit Substantie/vite/sensus rationisq; participatio: solus tamē sapiens est veraciter homo. Solus animā/ad supremū vsq; rationis apicem: ex imis gradibus euexit. Solus in sua ipsius natura atq; substantia: provide generatur. Est enī & ex ipsius nature munere siue substantie participatione homo: & postiore virtutis prouentu & sacra functione seu vite honestate iterū homo. ¶ Ceteri vero quos ignaua ocia: citra rationis ac preclare virtutis apicem/ in abiectiori gradu remorantur: incōsumati & insipientes homines sunt. Viuuntq; naturali munere hoc est substāiali homine/ indigni: adū ipso/ opere/ viuēdiq; norma irrationabiles: & qui velut naturalis rationis expertes: aut sensitiuo aut vitali desiderio agūtur: homines quidē natura ac substātia: virtutis autem defectu/ animo incōditi/ sui incompositos/ improuidi/ incōpositi/ inhūani. Horum enim trinos esse gradus docuimus: qui in verum studiosū ac perfectū hominem/ in ipsis vicijs desidentes: adolēscere prohibētur. Alios similes mineralib⁹: qui ab somno blandoue corpore/ velut emortui lapidescūt. Alios imitari plantas: vt qui alimentatōni/ seipsos deuouere. Alios feris merito comparādos: quibus terreno amore/ prestantius nichil adest. ¶ Res perfecta/ ex materia & forma necessario cōflata est: vt pote que a materia primū/ obscurum/ incōditum occultumq; esse recepat. A forma vero secundū/ clarum/ ordinatum lucidūq; esse capit. Est enim res perfecta id qd apparet: idq; quod paret/ est. Neq; quidem est solū/ neq; dūtaxat apparet: sed ex vtraq; & essentia & apparitione cōflatur. Quicquid enī fors esse videtur: hoc quoq; intus habet. Et si quid insuper illa intus habet: hoc ipsū quoq; fors/ sub lucidissimis signis deriuat atq; prohalat. ¶ Accipe igitur sapientis consumatq; virtutis vestigia: ex re huiusmodi tota integra atq; perfecta. siue ex pfecto toto/ & hoc aliquid ente: qd vtrinq; quidē ens est. Ens in quā in potentia & ens in adū. Ens in principio: ens & in fine. Ens in materia: ens & in forma. Ens in occulto/ Ens in aperto. Ens inchoatū: Ens perfectum. Est enim sapiens integer/ totus ac perfectus homo. Homo in quā a natura: & homo ab intellectu. Homo in materia: homo in forma: Homo in potentia: homo in adū. Homo ex principio: homo quoq; ex fine. Hō existens homo & apprensus. Homo deniq; inchoatus: homo & pfectus. ¶ Sapiētī quippe primū substantie mun⁹: natura vice materiei est impartita. Volūtas vero/ ars/ industria: eidē virtutem/ scientiā/ lucem/ decorem/ ornatum & apparitionem/ vice forme est elargita: Natura sapienti/ simplex esse condonauit. Ipse vero sibi ipsi compositum esse: hoc est bene beateq; esse progeniuit. Natura illi/ precipuam rationis vim indulta est. Ipse autem in cundis rationis moderamini obtemperans: vite functione/ rationalis esse contendit. Rationem enī sibi proponit ducem: preter eam nichil agit. Illius fulgore illustratur: atq; ad eius numerum propriam mentem/ actus/ vniuersosq; motus componit. ¶ Res imperfecta: aut est materia simplex/ informis incondita/ ignota. aut forma subiecto destituta: inanis/ ociosa/ instabilis ac vaga. Hec vero/ est apparitio sine substantia: illa autem/ substantia: sine apparitione: Ex his igitur imperfectis entibus/ que verorū totorūq; entū sunt partes/ imperfecti insipientisq; vni dulce signa atq; vestigia psequi. Sicut enī natura: haud simplicē potētiā/ sine adū neq;

Tres imperfectorum hominum gradus.

Sapientis figura ex re perfecta

Natura Voluntas.

Que res imperfecta.

Extorrem a potentia actum sustinet aliquando (nempe vtrumq; sine altero ociofum) ita et haud secus preter nature seriem accidit: hominem super terram degere insipientem. qui semper ex parte homo manet: in integrum totumq; hominem proficiens nūq;. Est enim insipiens in compositus homo / initium quidem habens a natura: Arte tamen et virtute: in consumatum / infinitum / imperfectum. Substantialis et naturalis homo est / immortalis ac rationalis anime particeps. Ea tamen luce priuatur / eo animi splendore est exors: quo sua ipse noscere queat munera: quo rationis participem / immortalē deiq; imaginem se esse te liciter apprehendat.

¶ Q. SAPIENS ET INSIPIENS / SINT NATVRASIMILES: SOLA VIRTUTE DIFFERENTES. CAP. VII.

SAPIENS ATQ; VE INSIPIENS NVLLVM HABENT NATVRE aut sue substantie discrimen. Vterq; siquidē est: et corporis et anime participatione homo. Huius tamen vacuus est ac desertus animus. Illius vero mens virtute / perfectione / sui gnaritate / spirituali lumine superhabundata: sui compos euasit. Amorum hominū / idem est initium deus: Finis vnus / idem deus. sed vnicus ille / virtute ac sapientia: deo similis fit / in suum principium recurrit naturalemq; finē consequitur. Hic vero et priuatione virtutis et dissimilitudinis permixtione / contrariorū ue habitum insitione: violatur. Ac ne i suam recurrat originem / neue naturali fine perfruatur: in fauste abercetur. ¶ Sapiēti in promptu adest / suūpsius numerus. Partes omnes suas apprehendit: Corp⁹ / Animam. Congruum i seipso / nature ordinem seruat: vt he pars dominetur / illa huic famuletur. Cunctas animi vires naturalesue potentias atq; facultates: iuxta se ipsas metitur. Illam cūctis prefert ac super omnes excolit: qua ad immortalitē et beatitudinē / via illi reserat. Viuit deniq; i terris vt deus alter: eterni / primi / natalisq; dei (a quo & subām et virtutē mutuauit) vera / p̄cipua et subālis imago. ¶ Cōtrariū vero / de insipientē dicitur. Quoniam cū illi / ex ignorātia sui / nulla adsit immortalitatis spes: hic merito in hec Salomonis verba prorumpit. Exiguū et cum tedio est tempus vite mee. Fumus afflatus est in naribus meis: Spiritus meus diffundetur / tanq̄ mollis aer. Post hoc / ero tanq̄ non fuerim: nemo deinceps memoriā habebit / operum meorū. Fruar ergo bonis in iuuentute: Comedam et bibam / Cras enim moriar. Hac infelici desperatione: terrenis fluxisq; illecebris / addit⁹ insipiens: dū seue mortis vltimisq; pene mēoriam abigete contendit: tristēm mortem accelerat / penas adauget: q; preceps (vt sacra volūt eloquia) i foueam quā fecit. ¶ Sapiens finitus homo est: id est sine compositus atq; perfectus. Insipiens vero infinitus est / in consumatus / imperfectus. Nempe hic principium / sine fine: potētiam / sine obiecto: Vim sine operatione se esse palam ostendit. Ille autem principium sine coniunctum / Potentiā / minime ab obiecto separatam: Et vim in actu vsu et opere se cōtinētē esse demonstrat. Hic rursus est vt oculus in tenebris: aut a re visibili dimotus. Ille vero oculorum aciei / lumine perfuse ipsiq; soli visibilium rerum fonti iugiter exposite comparatur. ¶ Vnde

fit vt insipienti sacrum hoc eloquium merito imputetur: Oculos habet apertos et non videt. Patulas habet aures: et non audit. Cor habet: et non intelligit / nichil salutare meditat. Sapiens autem est oculus videns: Auris audiens / Cor docile: quod ea intelligit / capere fit / meditat: per que demum in immortalitē / scandit. ¶ Quoniam super mō Sapiens aliquid et aliquid est / homo et homo: ita et insipiens / aliquid et nichil est: homo est et non homo. Vterq; siquidem per naturam et substantiam est aliquid: hoc est naturalis et substantialis homo. Solus tamen sapiens / studiosorum operum prouentu: naturalem suum hominem / virtutis homine duplicauit euasitq; et natura / et voluntate homo. Insipiens vero torpore emarcidus: naturalem hominem / nulla virtute illustrare satagit: nullum priori substantie curat litterarium inducere splendorem. ¶ Vnde fit iterum vt Sapiēti et insipienti: hi haud immerito sacri sermones / sint ascribendi: Habēti dabitur et abundabit. Ab eo vero qui non habet et id quod habet: auferetur ab eo. Accepit enim sapiens a natura substantialis munus hominis: ex cuius fecunditate / studiosum hominem parturiuit. Insipiens vero / parem quoq; ac substantialem hominem mutauit a natura: sed nullo virtutis fenore splendescit. Hic igitur hō rite habere et non habere: ille vero habere et habere / predicatur. Nēpe insipienti simplex habitus inest: qui vocatur naturalis homo / siue mutuatum a natura talentum: in quo superlucratus est nichil. Sapiēti vero gemini insūt habitus: nature iquā

Sapientis
& insipientis.
idem primum
principium de

Sapiens in
terris deus
alter.

Salomonis
verba.

Illatio.

Sacri sermo.

talentum/idq; quod superlucratus:iure vt suum/ possidere probatur. Habenti igitur simpliciter: id est vtrumq; hominem naturalem ac studiosum habenti: datur a domino / premium immortalitatis. fitq; vterq; homo/ tam is quem a natura mutuarat / q̄ quem demum ex naturali peperit: vera propria ac peculiaris eius possessio. Ast ab eo/ qui studiosū perfectūq; hominem ex seipso non habet: auferetur ab eo/ & id quod habet a domino. Naturalis quippe eius homo :in exteris agēdus tenebras/a sacris scripturis promulgatur.

¶ PROPECTVS FOENVSQ; VE SAPIENTIS.

CAP. VIII.

Fabula
promethei

Perpesna
ture debi-
tor insipiens

Pigus

Quesiapiē
tis propria

Alia sapiē
tis propria

SAPIENS IN TELLVREO QVEMA NATVRA POSSEDIT HOmine villicatus: illū pro virib⁹ excolit. Celestē hominē/inde profert: Et tēnbris/emendicat elicitq; splendorem: Ex potentia/ actum: Ex principio finem: Ex insita vi/opus. Ex natura/intellectum: Ex inchoatione/perfectum. Ex parte/totum Et ex deniq; semine fructum. Hac enim i parte/celebrem illum Prometheum imitatur. qui (vt poetarum fabule canūt) aut diuum permissione aut mentis et ingenij acumine/admissus nōnūq; in ethereos thalamos: postea q̄ vniuersa celi palatia/attentiore mentis speculatione lustrauit: nichil in eis igne sancti⁹ preciosius ac vegetius reperit. Hūc ergo quē dii tantopere mortalibus inuidebant/ illico suffuratus: mortalium indidit orbi coq; luteum ac figulinum hominem/ quem fixerat pri⁹ iaiavit. Ita & sapiēs vi contemplationis/ sensibilē mundum linquens penetransq; in regiam celi: conceptum ibidem lucidissimum sapientie ignem/ immortali mentis gremio: in inferiora reportat. eaq; sincera ac vegetissima flamma naturalis ipsius tellureusue homo viret/ fouetur/ animatur. ¶ Sapiēs nature mūera studioso homine compensat. Seipsum insuper acquisiuit seq; possidet ac suus manet. In insipiens vero terrenum/ carneum ac substantialem hominem: incallum a natura suscepit: vt pote in quo nil profert immortalitate dignum. nichil opere/ ad ipiscende beatitudini impendit: ingratus in naturam matrem perseuerat. manetq; perpes nature debitor / substantiali homine obertatus et nūq; suus. ¶ Sapiens seipsum mente discreuit: geminisq; (vt dictum est) cōstat hominibus. Alio nature atq; sensibili: Alio vero virtutis et intellectuali. Sibi ipsi nūq; abest: se haudquaq; deserit. Sibi ipsi congregi/ solus potest: Iuge sibi fit speculum. Semet ipse completur: In seipsum orbiculariter conuertitur. Studioso homine: inalterabilis et a seipso immobilis perseuerat. Simul deniq; et in sensibili et in intelligibili mundo conuersatur. Nam corpore quidem in terris cum brutis animantibus viuuit: Animo vero celos exterebrans: celestes exedras perlustrat. Intellectualia sola meditatatur: immortalia et eodem semper modo habentia sapit. Natus siquidem (vt poeta bigus canit) ad ethere solatia spiritus aule: Terrena nūq; sede getus erit. Ad superas opus est: sapiēs/ vt trāsuolet arces: Guttur ese pleno/ si satiare cupit. Hactenus enim sensibilia/ perfunctorie atq; in transitu sapiens expetit: quatenus corporeo circundatur amictu. Nempe ex his solis mens saginatur atq; refouetur: que corporis penitus et materiei sunt expertia. que e transmundanis thalamis: sacro quopiam afflatu/ in eam ipsam illabuntur. ¶ Insipienti autem cum nichil sit vnum/ idem/ fixum/ stabile: cum sit varietatis/ diuisionis et permutationis amator: cotempta illustri / prouida et oculata virtute: cecam improuidamq; fortunā ducem expostulat: illam vt deā sublimiq; locatā celo veneratur: Instabili etus orbe: modo huc/ modo illuc agitur. In salebras/ in deuexa et prurupta victorum impellitur: Incomposus fit. Omni illectus obiecto: eius fit/ quod repente occurrit. In seipso figi aut in seipsum ab exteris remeandi: potestatem habet nullam. ¶ At sapienti proprium est: iugiter ad indiuiduam et sui ipsius et summi opificis dei vnitatem feliciter niti/ colligi/ mente eleuari. Carnalium namq; illecebrarum/ titillantiā spicula magna vi perdomuit. Extra seipsum nulla necessitudine elici aut i compos fieri potest mētis. Fortunam calcare eamq; nichil expallescere didiscit. Interni plenus luminis: verorum immortalium bonorū conscius fit. Eorum felicissima et immobilis spe/ nititur. Sibi assidue gratularur. Solus aut desolatus esse nequit: cū secū sit plurimus. Inter mundanarum passionū insultus efferat⁹ atq; fluctus animum/ preclara virtutis glarea librans: in optimo/ quieto et i perturbato mentis statu continetur. ¶ Sapiens homo est: qui veraciter minor mundus/ maioris mūdi (hoc vniuersi) fili⁹ celebratur. sol⁹ eteni sapiēs semetip̄m ad maioris mūdi imitationē composuit/ discreuit: perfecit. Solus naturam imitari potest. Solus omnes sui partes: partib⁹ vniuersi/ consonas et proportionabiles seruat Et profecto sapiēs non modo ma-

nor: sed et maior alter mundus iuste est appellandus. quandoquidem (vt liber de intellectu recensuit) tanta est mens sapientis: quanta totius mundi capacitas. tantis rerum notionibus decoratur impleturq; illius memoria: quantas in mundo cernimus esse substantias. In sapientis autem mens: cum vacua/inanis/octosa/ irritaq; perseueret: in maiorem mundum: haudquaquam aliquando emergit: nunquam maiori mundo par et equalis fit. Nunquam que omnia fieri nata erat: omnium gnaritudine consumatur.

DE ALIE SAPIENTIS ET INSIPIENTIS SIMILITVDINES: EX NATVRA SPECVLI. CAP. IX.

PERFECTA NATVRA SPECVLI EST: VT SPECVLVM SIT vnum integrum: vni forme: solidum/ indistractum. altera saltim superficie perlucidum affectumq; lūine: vt cūctas species que illi actu insunt/ oculi eregio: ne consistens speculi imbitat/ hauriat/ speculetur. atq; vt perfecta quidem visio et intuitio fiat: oculus/ speculo: speculantem actum presertatrici potentie: addictum intentumq; esse oportet. nulliusq; mediij corporis opacitate: debet actus/ a potentia: oculus a speculo intercludi/ separari/ abungi. quod maxime continget: si oculus tam speculo propinquabit: vt vnus cuiuspiam substantie/ nexus ac vinculum ex ambobus confletur. Si neq; oculus/ a speculo: neq; speculum/ ab oculo: dissociari poterit vnquam: Sitq; semper oculus/ in conspectu speculi: ea perlustrās que ipsi ab speculo offeruntur. ¶ Ex hac igitur analogia: discere sapientis complecti atq; iter noscere mentem. Sapientis quippe animus/ licet hoc ipso quod est totaq; sui substantia: vnicus impertis et indiuiduus sit: aliam tamen eius partem oculo/ aliam speculo: persimilem esse alibi demonstrauimus. Pars erum que similis est oculo: actus est animi impassibilis agensue intellectus. Que vero speculum emulatur: interior est animi pars: suapte natura passibilis. earumq; notionum susceptiua ac fidele promptuarium: que per valuas practici intellectus/ in animi aula irrupuerunt. quas et postremo ipsa memoria/ speculatio intellectui: in eterne contemplationis officio offerre presentareq; iubetur. ¶ Voca igitur agentem intellectum/ totius animi oculum: possibilem vero dic animi esse speculum. Hoc pacto oculus et speculum animi/ tam sibi inuicem propinquāt: vt vnus impertis animi/ substantiam conflet. vt sibi mutuo iugiter adsint. vt nullius intercedentis mediij opacitate/ ab inuicem dissocientur: aut mutuo earum prepediatu aspectus. Speculum insuper animi (hoc est memoria) solidum est/ vnum indistractum/ vni forme/ perlucidum affectumq; intellectuali lumine. Nempe suapte soliditate: quascūq; recepat imagines/ haud in profundū mergi neq; in abyssum/ in obliuionem aut/ in nichilum abire patitur. sed eas omnes in summa ac perlucida sui superficie/ retentat: cunctasq; intellectuiali oculo presentat. ¶ Quod si vterius analogie vim: prosequi volueris: confestim intelliges quid precipue animi oculus/ in proprio speculo conspicietur. que sit ea potissima imago ac species: quam memoria/ in contemplatione: speculatio intellectui fatagat offerre. Nam si materialis oculus et materiale speculum: debent eregione & ex opposito sibi inuicem/ in ipsa inspectione collocari: Et si hec est natura speculi/ eius dūtaxat captare haurire & excipere imaginem: quod illi ipsi ex aduerso dyametri collocatur/ quodue recta distantia ab eodem dispescitur: erit profecto id cuius imaginem/ excipi in speculo oportet: haud aliud quam ipse oculus/ qui ab speculo per dyametri distat interuallum. cuiusue species ductu eiusdem dyametri/ in speculum/ ab oculo manat. Precipua igitur que in speculo recipi nata est imago: est imago ac species oculi. Nec aliud quicquam prestantius intueri/ in speculo oculus natus est: quam seipsum suiue speciem. Vera itaq; et potissima inspectio: est solius oculi inspectio. Idem oculus/ qui in speculum/ suam deriuat vibratq; speciem: postremo seipsum/ i eadem imagine a speculo presentata speculari gaudet. ¶ Age ergo dic et paria/ de contemplatione sapientis. Haud aliud inquam esse contemplationem sapientis: quam sui ipsius sueue speciei in immateriali speculo iugem intuitum. Nam tametsi oculus animi et speculum animi: sint eiusdem et impartibilis substantie/ vinculum: distant tamen (vt oppositorum liber ostendit) ad inuicem spiritali dyametro. Rationalis quippe hyat et intercapedo: illa vt opposita seque respiciētia/ cōtra se silit: et ex aduerso dyametri collocat. Precipua igitur species que in speculo pellucet animi: hoc est in memoria: species est oculi animi id est agētis intellectus. que in ipsam memoriā: ab agēte intellectu/ per rectū succedit interuallū.

Que ad perfectam institutionem necessaria.

Quid oculus animi, Quid speculum animi.

Amplior analogie profectio

Conclusio analogie.

Est itaq; agens intellectus speculator sui: dum quam pri⁹ imaginem/In membra effudit: postremo a memoria relata/contemplari atq; intueri letatur. Et hec arcana ac inuia sui speculatio: beatum efficit sapiētem/spem illi tribuens immortalitatis: ac probe erudiēs/ nulla esse veraciter bona aut propter se expetibilia: que extra animum versantur/que semper adesse nequeunt: queue possunt a nobis auferri.

COMPARATIONES ALIE/SAPIENTIS ET INSIPIENTIS: EX ORIS/STOMACHII ET CORDIS PROPRIETATIBVS CAP. X.

SAPIENS EI RVR SVM SIMILIS EST: QVI HIANTI AC PATULO ORE/corpoream captans alimoniam: eandem obuio stomachi vasculo susceptat. continetq; int⁹/ ne mox i ima ventris/abeat i digesta. neue duntaxat per corpus colata: se ipsam corpori deneget illudq; minime saginet/enutriat/alat. Sicut ei alimētaria subā priusq; in sāguinē vertat adaugeatue corp⁹: trinis corporis partib⁹ i primis cōfer: oris/stomacho/ Cordi ita et intellectualis species/ priusq; mētē pascat saginetq; sapiētis: tres in aīo recipit status/ primū in intellectu: secūdū in mēoria: Tertiū in cōtēplatione/ per quam iterum offertur intellectui. Est enim intellect⁹/oris: Memoria stomacho: Cōtemplatio vero cordi analoga et q̄simillima. Osei et intellect⁹: āteriores sūt ptes nafaleq; value qbus tā corpea q̄ spiritalis alimonia (hec iquam: per hunc/ in animum: illa vero per illud in corpus) est itroducenda. Stomach⁹ vero et mēoria: itiores ptes sūt corpis et animi: quarum ille/ procedens manāsq; ab ore/ excipit alimentum: hec autem irrupentibus per intellectu notionibus/ it obuiam illasq; colligit/retentat/ conferuat. Cor autem et cōtemplatio/ hac ratione inuicem respondere probantur: q̄ illd quidem/ itroductam ab ore et ab stomacho conceptam: alimoniam coquit/ digerit vertitq; in sanguinem. Hec vero partiter immiffam per intellectum: et a memoria cōceptam atq; reseruatā/ notionem: digerit/ ordinat rursusq; intellectui offert. Sicut igitur in coporis alimentione/ prius est oris q̄ stomachi officium: Prior alimenti a mūdo emendatio/ q̄ ei⁹ in corpore exceptio & cōseruatio et priora rursus sunt oris et stomachi/ q̄ cordis officia/ prior in quā cibi in corpus immiffio & cōseruatio: q̄ eiusdem concoctio/ ita et in totius animi pastu/ prior est actio intellectus: memorie officio. Et prius itidem intellectus et memoria/ suis sūguntur actibus: q̄ cōtemplationis excerceatur officium. ¶ Et quemadmodū nichil/ nature subire cacabum/ hoc est stomachum potest: quod sit ab ore inasūptum: nichil est in stomacho/ quod neutiq; in ore fuerit/ nichil demum cordis calore coquitur: quod non pri⁹ in oris palato et stomachi aula/ ali quantisper resederit: ita et nichil est in interna memoria/ quod non fuerit in anteriore intellectu. Nichil demū i ipsa versatur cōtēplatione: quod nō pri⁹ fuerit in intellectu et in mēoria. Os ab nulla anteriore corporis parte/ alimoniam captat: sed per semetipsum/ mordicus illam prehenfat. Stomachus vero quicquid habet: ab ore deriuat. Cor deniq; quicquid torret ac digerit: ab vtroq; hoc est ore et stomacho deduxit. ¶ Dic et eodem modo de partib⁹ animi. Intellectum: ab nulla anteriore animi parte speciem captare itellectualem. Memoriam vero eadem specie: ab solo intellectu/ imbui atq; impregnari. Cōtemplationem demum procedere ab vtroq; hoc est ab intellectu et a memoria. Sicut enim trinis officiis/ vti/ visibili alimonia corpus enutritur: ita et paribus trinis officiis/ inuisibili esca: animus proficit/ pascitur/ impinguatur. Et he tres corporis animiq; functiones: hac verborum serie exprīmuntur. Primum a nullo siue per se. Secundum ab vno tantū/ primo. Tertiū ab vtroq; primo et secundo.

Os Stomachus. Cor.

Oris et intellect⁹ officia

Stomachi et Memorie officia.

Cordis et cōtemplationis offi.

Analogia corpee alimentionis ad animi pastum

Trinis officiis pastus et coporis et animi proficitur.

Trina corporis	et animi	pascendi	officia
Os	Stomachus	Cor	
Cibi assumptio	Conseruatio	Concoctio	
Intellect ⁹	Memoria	Cōtemplatio	
Speciei apprehensio	Reseruatio	Representatio	
Primum	Secundum	Tertium	
Per se	A primo	Ab vtroq;	
A nullo	Ab vno tantum	A duobus.	

Illatio de insipiente.

¶ Vnde fit vt ex opposito sapientis: dinoscatur insipiens/ per similes esse ori: cui stomach⁹ it obuiam nullus: aut pertuso intellectui/ abiuncto et separato a memoria. Haud enim se⁹ cus diffliunt per intellectum/ visibiles animi pastus: q̄ visibilis cib⁹ ab ore prehenfus: mox

in corporis interna deuoluitur. Nempe sicut corporea esca/ vt primum oris forcipe/ ab ex-
 teris precisa est et captata: nullas in oris palato/ moras protrahit: sed sese illico per guttu-
 ris cliuam/ in inferiora prorumpit: ita et daptes animi ipseque notiones: nulla mora/ in intel-
 lectu agente perseverant: hisque solo momento/ perfruitur intellectus: cunctas illico in me-
 moriam traducens. Tolle igitur ab ore stomachi presidium: poterit quidem ab ore/ in corpus
 imiti alimonia: sed colata per corp⁹/ nulla eidem tributa exoluet pderitque illi nulsq. Disclude
 pariter atque abiunge ab intellectu memoriam: hauriet quidem fortassis intellectus a mudo ali
 quid immittetque in animum/ non nichil spiritalis alimonie. sed fideli memorie proptuario/
 minime eidem intellectui occurrente: assumpta ab eodem esca/ protenus vane scet: nichil ani-
 mum saginabit/ aut eundem efficere poterit sapientem.

COMPARATIO SAPIENTIS AD SOLEM ET PLANETAS. CAP. XI.

SAPIENS MUNDANVM SOLEM/PRECIPVE IMITATVR.

Nempe sicut mundanus sol: inter erroneas erraticosue planetas/ et ordine
 medius est: et motu/ a medio iugiter indeuius fertur nusque ab imperti
 eclyptice orbita vltro citroque euagatur: ita et sapiens/ dum a proprio sole
 hoc est a ratione dirigitur/ dum rationi in cunctis presidi obtemperat: me-
 dio semper calle/ tutus in ambulat: nunquam in scopulorum salebras/ ab ea va-
 gus abire permittitur. ¶ Si enim minor mundus/ est homo: tot vtriusque lus-
 minibus ac lichnis/ hominem regi atque illustrari oportet: quotquot lam-
 padibus/ maiorem mundum cernimus esse choruscum atque illustrem. Septem vero lampae
 des: accendit natura in maiore mundo: quarum ductibus eundem mundum/ gubernari re-
 gitque voluit. Maiores inquam duas/ Sol et lunam: Hanc nocti/ illam diei presidentem. et mi-
 nores quinque Scaturum/ Iouem/ Martem/ Venerem/ Mercurium. In medio autem omnium/ solem
 constituit: quem et ceteris prestare lumen et iisdem dominari imperauit. iubens vt medio se
 per incelsu: minorum planetarum varios diuiduosque errores/ equa lance metatur atque dinume-
 ret. Sunt igitur totidem hoc est septena luminaria: paribus ordinibus atque officiis homini
 a natura indulta. nec paucioribus myxis lucernisque: natura filium/ hoc est minorum mundum
 theinceps insigniuit/ ornauit communiuit: quae patrem/ id est vniuersum: sum: larga et munifica ma-
 ter/ prius dotauerat. ¶ Est autem minoris mundi lampas/ omnis eius cognitrix spectatrixque
 facultas: que iprinus in materialē & imaterialē secta diuisaque reperitur. Porro materialis co-
 gnitio/ vt liber de sensu predocuit/ in tactum/ Gustum/ Olfactum/ visum/ Au-
 ditum et imaginationem. Nam imaginatio: quaeque interna sit sensatio/ exteris sensibus abdi-
 tior/ iisdem insuper presit: corporeo tamen in organo/ vt in cerebro exercetur: et rationi fa-
 mulari natae ad se super se presidem iudicemque reueretur. Immaterialis autem hominis co-
 gnitio: est ipsius rationis oculus. qui cunctis abditior penitiorque sensibus: nulla sui fundio-
 ne/ corpori copulatur. nichil eorum spectare aut speculari/ natu est: que aut in mundo aut
 in corpore sistuntur. sed omnis eius intuitus/ in interna sese animi crepidine et inuio clau-
 stro coerctet. ¶ Corporei igitur ac materiales hominis oculi: suapte natura i latera deerrant
 Nunc vero infra medium deorsum raptantur. Nunc enim supra medium fiunt sursumque cientur.
 Earum quoque lux et numerus est perinde atque sol/ minorum planetarum. Sicut enim eleuatur.
 Tur quidem supra solem/ planete tres: illi quoque subesse tres/ comperiuntur: ita et e famulab⁹
 ancillisque rationis tres vt alibi docuimus/ suapte natura sursum aguntur eleuanturque supra
 medium: Imaginatio/ Auditus/ Visus. Hi etenim sunt discipline sensus cunctorum precipui:
 qui et inferiorum iudices/ arbitri/ presidesque nuncupantur. Ceteri autem tres: Olfactus/ Gustus
 Tactus. infra medium motitantur. Quemadmodum enim precipui tres/ animi partem pro-
 curant: ita et isti alendo fouedoque corpori suum omne famuletum et obsequium deuouerunt
 Super tres/ liberales dicuntur & honesti. Tres vero imi illiberales/ abieci seruilesque nuncupantur.
 ¶ Hanc ergo geminam sensuum triadē: alteram summa et alta petentem: al-
 teram vero/ in ima tendentem: media se perque vniuersis ratio/ imperti et eodem se per mo-
 do/ se habere monade: vniuit/ scurpat figitque quae potest in medio. vtramque temperat/ ne hac uniu-

Septē ma-
 ioris mudi
 lapades

Que sunt
 minoris
 mudi lam-
 pades.

Tres sen-
 sus sursum
 tres deor-
 sum referuntur.

maginem/ in membris
 tur. Et hec arcana
 alitatis: ac probe
 nimum veritatem
 S ET INSPIENTIU
 IETATIBVS
 T: QVI HIANTE
 eandem obvio
 ventris/ abeat
 pori deneger
 uba priusq
 primis coher
 palcat la gmet
 diu in meoria
 ecti/ ori: Memoria
 et: a teriores
 r hunc in an
 n: teriores
 tum: hec autem
 ne/ conferuat.
 id quidem
 in sanguinem.
 reseruat
 alimentatio
 in corpore
 in qua cibi
 stu prior est
 fū guntur
 nature sub
 stomachi
 in oris palato
 quod non
 prū fuerit
 sed per
 deruat.
 ¶ De
 m capere
 regnant.
 ria. Sicut
 ctis/ in
 ctiones: hac
 tantū primo.

Illatio

effecta sublimi: diuellatur scindaturq; hominis substantia. eius vnitati/integritati et pa-
ci: infectilis ratio maximopere consulit ac prouidet. ¶ Vnde fit vt eregione solius ratio-
nis contingat et exoriatu omnis virtus/que in mediocritate sita diffinitur. E directo autē
sensuum. tam superiorum q̄ inferiorum: omnes careat vicium/ quod aut habundat aut de-
ficit: quod in plus aut in minus esse dicitur.

Figura similitudinū planetarum & humanarum cognitionum.

Saturnus	Iupiter	Mars	Sol	Venus	Mercurius	Luna
Imaginatio	Auditus	Visus	Ratio	Olfactus	Gustus	Tactus
Tres superiores			Media	Tres inferiores		
Liberales honesti			Neutra	Illiberales seruales		
Animo seruientes			Toti	Corpori seruantes		
Alta petentes			Medi. te.	Inferiora petentes		
Viciū plus			Virtus	Viciū minus		

¶ Hefunt igitur septem faces: quibus minor mundus splendet maiorq; mundo et libet
si astat. Omnia a maiore in ipsum/isdem valus et aditibus traducuntur. His septem o-
stis: totus maior defluit/ labiturq; in minorem. fitq; minor omniformis ac maiori mundo
equalis. In iis deniq; sita est hominis/ omnis virtus/ et sapientia: si singulorum sui oculorū
rectam proportionē seruabit/ indemutato naturali eorum ordine. ¶ Nam quandiu princi-
patum obtinuerit ratio: homo et serenitate et trāquillitate animi potietur. sensuum illece-
bras/ carniscq; pelliculatiōes effugiet. nitidissimo rationis (vt proprii sui naturalisq; solis) mi-
cante in tenebris splendore: ab extremis dirigitur in medium. plus minusq; vitabit: eritq;
sui et sui compos/ ac seipso iugiter perfuetur: Est enim ratio velut sagatissima humani to-
tius corpusculi ac domicilij materfamilias. senis sensuum fulta ancillulis: quibus sapienter
imperitat. nil incassum et sine causa perficiens: cuncta preuidens: prosequēs que vtilia/ pul-
chra et cōferta: que turpia fedaq; deuitans. cui quoad permittētur habere/ quoad hois ar-
bitra et cōferta fuerit: cūcta in eo rite disponet tolletq; tandē eū e terris ad sidera. ¶ Sicut
enim solis in maiore mundo presentia/ discutit tenebras/ nubes dissipat/ iminentesq; tēpe-
states rerundit: ita et ratione in minore mundo cuncta moderante: pelluntur ab eo mox er-
rorum tenebre: perturbationum nebule caliginisq; recedunt/ perditorum desideriorum im-
petus fernantur. Absente autem ratione: continuo lux/ sapientia omnisq; virtus hominem
deserunt. atra nox illum nubesq; subeunt. Sensuum meretricule: illius decorem obliguti-
unt: hominem deniq; totum tenebris offusum lancinant/ laniant/ interimunt.

Analogia.

¶ DE CONSTANTIA VERISQ; VE BONIS SAPIENTIS. CAP. XII.

Interq; ex-
trema fit cō-
templatio.

Trina rerū
omniū pos-
sio.

Biātis Pri-
nei oratio.

SAPIENS IMMOTVS ET IMPERTVRBATVS VIVIT. HVIVS
enī propria vera et precipua actio (que cōtēplatio dicitur) separata est a
mūdo/ a corpore/ tēpore/ loco et a materia. ¶ Nempe cōtēplatio/ inter
ea extrema contingit: q̄ nullis ab inuicem discludi nubibus/ ventis aut
procellis possunt. In quibus nulla est lucis aut tenebrarum vicissitudo: sed
candida et perpetua/ spiritalis inuisibilisq; lucis irradiatio. ¶ Nam cum
trina sit rerum omnium positio seu susceptiua potentia et locus: Mūdos/
Corpus/ Anima (Sūt enim vniuersa hominis bona: aut in mundo/ aut in
corpore aut in anima: tanq; in potentia/ in subiecto et in continente loco) vera et propria
sapientis bona: neq; in mundo sunt/ neq; in corpore: sed abdita/ stata et condita in anima.
quibus assidue liquidioris et imperturbate cōtēplationis actū potius sapiens: ea semper
haurit et videt que sua sunt. Ex mortali siquidem hac et vmbra tē terra in lucidiorem: im-
mortalem/ spiritalem et inuisibilem lue anime antīcōhonam (id est in terram terre contra-
positam) corporis medio sensuum me obsequiis: feliciter transtulit/ quicquid suum esse de-
prehendit. ¶ Vnde fit vt haud immerito soli sapienti/ ascribi queat Prienci Biantis
laconicus breuisq; oratio qua suadentibus/ vt sua omnia vrbe exportaret: respondisse
fertur. Mea omnia mecum fero. ¶ Nā sapiens/ omnia habet in anime potentia/ id est in in-

tellectu possibili siue intellectuāli memoria. que est immortale promptuarium & penuariū / omnium intellectuāliū specierum omniumq; virtutum et scientiarum arcanū domicilium. In quo locati sapientum immarcescibiles thesauri (iuxta sacrum eloquium) tuti a veribus sunt / a terredine / ab erugine / a corruptione a tyrannorum rapina. Fortune instabili rote in expositi sunt / omne tempus exuperant : et sine fine in anima : integra : salua et inuio lata perdurant.

Sacrū eloquium.

DE ANIME IMMORTALITATE.

CAA. XIII.

IT ETIAM VT DESAPIENTE ID SACRI ELOQVI IUSTIS
 simis causis pronūciandum occurrat. Stabilita sunt illius bona in domino
 Et iterum: Anima illius in manu dei est: et non tanget eum tormentū mor
 tis. ¶ Nā si inseparabilis est intellectus possibilis ab agente intellectu: utiq;
 tota anime substantia dinoscitur esse impers / indiuidua / immortalis: fugi
 ter (siue in corpore siue extra corpus) vtraq; sui parte actū et potentia sub
 mixta. Et inter agentem et possibilem intellectum iter hyare (vt diximus) me
 dium potest uellum: quo agentis speculatio: seu propria anime actio et con
 templatō interpolletur fatiscat remittatur. ¶ Excolit igitur agens intellectus passibilē assi
 due: vt propriam et subiectam terram: vt secum eiusdem nature possibilitatem: inuisibile
 immaterialem / semper presentem / a se inseparabilem / immortalem / sibi deniq; consubstan
 tialē. Illi vt suapte natura fidei bonorum asseruati: cuncta que caprat a mundo / con
 mendat. in eamq; deriuat cunctas notiones: quibus perpeti et inconsumabili euo / pascen
 dus est. ¶ Hec autem animi functio est contemplatio: hec vera illa est et laudatissima aie
 actio / immortalis: ad quam hi soli subuehuntur / penetrant / attolluntur: qui hunc bea
 tissimum sue anime prehenderunt numerum: quo pars partem spectare: quo sibi anima mi
 sceri / ingredi in se ipsam orbiculariter moueri queat. Que enim in orbe et circulo creata est
 orbiculari quoq; operatione / rationabili est eandem perfici natam. Hec est sapientis immo
 bilis spes / et penitissima erus inuicq; confugella. Huic felicissime imperturbate et ininpe
 dite anime operationi torus fidit. In hac omnia possidet: supra mundum supra corpus. Nā
 in semetipso: hoc est in sua ipsius anima cuncta habens: ea que aut in corpore aut in mun
 do sunt floccipendit. ¶ Separabilis etenim est ab homine mundus: dissociabile pariter ab
 anima corpus: Anima autem ab anima inuisibilis atq; indiuisibilis: id est patiens passibilis
 intellectus: inseparabilis ab agente et impassibili. Temporalis est sensatio: que ab anima
 in mundo et circa mundum exercetur. Temporalis item et emarcida imaginatio: que ab
 anima in corpore perficitur. Perpes demum et euiterna cōtemplatio: que ab anima / exerce
 tur in anima / ab agente inquam intellectu in intellectu passibili. ¶ Sunt enim (vt in libro se
 suum docuimus) materiales animi cognitiones gemine: Imaginatio et Exterior sensus. Illa
 simplex: hic quinq; partibus disclusa. Illa intus in corpore sit: Hi vero in mundum discurrūt
 atq; in eo negociantur. Immaterialis autem animi cognitio: quandoq; vnica: quandoq; ve
 ro trina cēsetur. Nam pleriq; omnem immaterialem cognitionem / siue immaterialium iut
 sibiliumq; rerum noticiam: nomine vno intellectum vocant. Nos vero vt diuersa ac trina
 sunt: immaterialia / inuisibilia / immortalia et sempiterna entia: Deus Angelus Anima: ita &
 ab ipsis obiectis quodammodo anime cognitiones et potentias mentientes: immaterialem
 anime cognitionem trinam esse diffinimus. Qua enim sibi ipsa it obuiam sibiq; presentatur:
 vocetur ratio. Qua angelice sciēte sit particeps: sit intellectus. Qua demq; illi exigua in te
 nebris / micat et excutitur diuinitatis scintillula: Mentis portio dicitur. ¶ Omnis itaq;
 materialis cognitio cum contemplatio sit: liquet cōtemplationem esse trinam. Est enim cō
 templatō trium supremorum et precipuorum mundi entium: Dei Angeli et anime euter
 na et immortalis speculatio. Liquet etiam sapientis animam: in sui principi (id est trinitatis)
 numero: feliciter consumari.

Sacrū eloquium

Vbi spes lo
 catur sapie
 tis.

Cognitio
 nū diuisio.

Tria tantū
 immateria
 lia entia.

Quid ratio
 Quid itel
 lectus.

Quid mēs

Deus	Angelus	Anima	Corpus	Mundus
Mens	Intellectus	Ratio	Imaginatio	Sensus
Tres immateriales			Due corporee	
Tres euiterne			Due temporales	
Trina sapientis contemplatio			Geminum obsequium	

Trina ani-
me extra
materiã
propago

Eteandem animam concinniter in tria q; venustate: ad sensibilem plantarum et arborum normam / trina extra materiã propagine trinoq; prouentu (foliorum inquam florum et fructuum) euadere felicem. Anime etenim folium: sui cognitio est. Flos vero angelica gnaritudine. Fructus demum diuina sciẽtia. His trinipara anima celos exterebrat: his tricipite: in corpore sensibiliq; mundo sapiens exierit ipsoq; celo sublimior efficitur. Alio siquidem capite sibi iugiter est presens / Alio angelicis choris annumeratur: Alio in diuinitatis cõspectum procedit.

DE FUTVRA CORPORIS INSTAVRATIONE ET IMMORTALITATE. CAP. XIII.

NON MODO AVTEM IMMORTALIS EST TOTA ANIME SVB-
stantia: non sola contemplatio: nunq; remittetur: sed et ipsius animi imor-
talitatis: assecla est: iprimis toti hũane substantie perseverãtia: materialũ
dein cognitionum (sensationis et imaginationis) instauratio. **N**ã si ani-
me natura est esse in corpore: Vis insuper omnis et finis anime est: vt sit eius
actus et operatio: necesse est vt preter naturam / anima migrans e corpore
in suam tandem naturam / a summo omnium principio reuocetur / corpori
restituatur corporeasq; vires rursus circa mundum corpusq; exercent: In

Argumẽtũ
imortalis-
tatis aie ex
materia.

mundo sensationem / In corpore imaginationem. **S**i enim materiam que prope nõ ens
est / que cunctarum rerum subsidencia et eorum que sunt vltimum / haud ificiamur esse im-
mortalem: sed (tamen si creatam) perpetem ingenereabilem et incorruptibilem fatemur: Im-
mutabilem quoq; semper / eandem / totam ab initio factam / nunc vero totam subsistentem
totamq; semper futuram: que neq; augeri possit / neq; minui: que in generatione assumitur /
in corruptione relinquitur / esse predicamus: ita vt nichil eius / vnq; intereat: quanto magis
perpes et immortalis: asseueranda rationalis est anima. propter quam vnã / in sensibili or-
be fulciendam: vnũuersã materie moles / a diuina omnium opifice mente / ab initio pepedit.

Ratiõalis
aia totius
materie fi-
nis.

Est enim rationalis anima supremũ potissimũq; materie actus: totius materie et vnũuer-
sorum qui in materia sunt / fluxorum et temporalium actuum naturalis finis. conuinctus / p-
ximus eiq; vicinus actui: qui primus extra materiam et productus et subsistere natus est: que
diuini totius operis initium / conceptum / actum primum primamue creaturam nuncupamus
Hic enim actus angelus est: hic est qui bono omnium auctori deo / semper assã / in illius cõ-
spectu / veritatur assidue. hic a quo rationalem animam / paulo imminutã: sacra canunt elo-
quia. Et quem diuus areopagita: precipuam intelligentiam / deo constãtissime gratias agẽ-
tem festiuatq; laudes illi assidue persoluentẽ appellat. **S**i igitur immortalis est humilimo-
di materie actus: propter quem incorruptibilis materia / eodem semper habet modo: ea-
dem substãtie immutabilitate / subnixã perseverat: erit & supremum / precipuum speciosissimũ
mum prestantissimumq; materie opus: eidem immortalitatis legi a natura ascriptum: vt
actus tam eximij tãteq; forme / naturalis locus / vt vt proprium verumq; eius domicilium
Igitur et immortalis est materia: et aliquis in materia / immortalis actus vt Rationalis aia
Et aliquod ex materia diuinum opus: instaurandum a deo futurumq; immortale: cuiusmo-
di humanũ volumus esse corpus. Et non modo humanum corpus propter animam: sed et
ipsum deniq; mundum / propter humanum corpus: et vt veram humani corporis mansiõnẽ
a deo instaurandum perpetemq; futurum: sacra eloquia compluribus in locis attestantur.

Illatio.

Vnde fit vt miscellus sit et prepostera aui natus insipiens: qui omnia sua / habet in mun-
do et in corpore: nichil in anima / nichil in angelis / nichil in deo. Illius enim bona: erugo
perdit / latio aufert / obligur it tempus. Mundũ: princeps mundi huius / seuus hoim hostis in-
festar. Elementa corrũpit / Maria obturbat / Aerem in tranquillũ redidit: Omnia inuicem per-
miscet: Corpus leuissimis causis morbescit. Tyrannus illud diris tormentis excruciatũ ne-
care potest. Morte tandem puluerascens: in atomos euannatur atq; resoluitur. **H**ec oia
infelicti hominis / irritam faciunt spem. Inanem eum vaciũ et deploratum relinquunt. cui
absq; iniuria id facti sermonis ascribitur: Ecce homo qui non posuit deum adiutorem suum
sed in multitudine diuitiarum sperauit et preualuit in vanitate sua.

Eloquium
sacrum

SAPIENTIS AVTEM SPES (VT A SAPIENTISSIMO SALOMONE canitur) immortalitate plena est: et illi⁹ mens quasi iuge cōtutū. Quid enim de sapiente ver⁹ enūciari possit: quid peculiaris illi tribui: q̄ eius mentē iugiter spiritali alimonia refoueri. Diuina ac sacra aletudine ipugnari: celesti irrorari ambrosia: Angelico pasci cibo assidue & exaltari nunq̄. Adauget enī celestis alimonia / sacrum tui desiderii: suiq̄ capacem & se tota ope expetētē facultatem / iugi licet voluptate delectet: ampliore tamen sepe fame / ac siti / irritare solet. ¶ Hac enī quo magis quā p̄tā cibatur: tanto auidi⁹ & maiore eū voluptate / eandem concupiscit. quātoq̄ magis ad diuini nectaris bibesiam / felix dei sympotes / angelorū perioecus / sanctorū cōiūta & cōtubernalis admittitur: tanto magis vt sepe sitiens: vt nunq̄ exuberans: sacro illius liquore assidue flagrat & exposcit imbui. ¶ Hoc enī & ipsa sapientia: in sacris litteris: de se ipsa attestat. Qui enī (inquit) edūt me / adhuc esuriunt: & qui bibūt me / adhuc sitient. Transite ad me: qui cōcupiscitis me. Qui enī elucidant me / vitā eternā habebūt. hec sapiētia in plateis clamitat. hec ingenti classico in omnium aures itonat. Pulsitans citansq̄ dormientes: eos vt se cōcupiscant / hortatur. Immortalitatem & beatitudinem illis pollicetur. Dei itē amicitia ac ceticolarū contubernium. Se nauseosam non esse predicat. Edī sepe posse procul fastidioso aperit. Melle se dulciore / expetibiliorē auro: gēmis cunctisq̄ margaritis preferendā. Bonorum quoq̄ omnium largitricem / candorē se diuine virtutis enunciat. Sinceram claritatis illius emanationē / speculum deniq̄ maiestatis eius immaculatū. ¶ Infelix igitur insipiens: qui contēpta sapientie honestate: cece / iprouide / instabilisq̄ fortune / sese indigno famulatio vltro obtulisse videtur. Atq̄ vt miseris cōcupiscētis inferuiat / aureū sapientie torquē / in ferreum fortune iugum cōmutasse. Huiusmodi quippe stolidus homo / eam tantum deperit alimonia: quā haud absq̄ fastidio exaturari potest. que extra animā est: corporea / materialis corruptibilis & corporis corruptrix. In quo intemperie qui sectari voluerit: mox & in naturam & in seipsū peccat. Huius enī exuperantia: corpori est iniocunda / nature cōtraria / exitium morborū causa. Nempe & interior stomach⁹ finitus est: & exterior ac terrea alimonia finita. Hec autē eaten⁹ est prosequēda: qua capax est stomachi amplitudo. Hic enī cum exuberās & nauseosus euaserit: continuo interpolanda sunt numerosa poliphagorū & mustibhorū insipientū comunia / Silatus / Prandii / Merenda / vespina. ¶ At sapientis (vt diximus) iuge est & perēne cōtutū. Illius dapalis & salaris est anim⁹. Mens deniq̄ ei⁹ est omnium bonorū presentia / Plenitudo & perfruitio. Passibilis ei⁹ intellect⁹: propria ipsius est & verissima mēsa: cūctis affluens spiritalib⁹ delicijs. que & agēti intellectui: iugiter offertur atq̄ obijci. cui semper agens intellectus accūbit: sepe in ea veris dapibus / conuescitur ac splendide epulatur. hec est enī illa mēsa: quā Bigus poeta hoc disticho celebravit.

Salomonis
verbum

Verba Sa-
pientis.

Sapientis
mensa.

Bigus po-
eta.

O felix niniū: & rerum pulcherrima mensa.

O fortunate: terq̄ quaterq̄ dapes.

¶ Hic est ver⁹ ille & vberim⁹ animi ager: a quo agricola (hoc est agēs intellect⁹) emigrare aut exturbari nequit. hec celestis & etherea terra: possibilis inquam intellectus / genitrix & alūna / immarecessibiliū bonorū. In quibus impune licet affluere delicijs / transire & exuperare mediū: deficiente haudquāq̄ virētī / ac succulēto gramine: & que eo pascitur mente / insatiabili permanēte. Huic enī ex tā felici symposio: ingens fames & sitis ardentior / indies acrescit atq̄ inaugetur.

SAPIENTIS MODERATIO ET CONTINENTIA.

CAP.XVI

SAPIENS SIBI IPSI INDICENS MODVM / LORIS HABENISq̄ rationis artatur: vt singula dūtaxat eatenus psequat: q̄ ten⁹ & bona sūt & experēda. ¶ Didicit enī sapiēs: ex metro interne potentie / exteriora obiecta & amabilia queq̄ dimitti. seq̄ hac trina equalitate / in pace cōtinere nitit: qua naturalē extremorū (potentie & obiecti) imitat: eq̄litate amborū mediū / hoc est ipsū appetitionē / qua obiecto copulari nata potētia est / amborū exēte satagit. hic enī haud plura cōcupiscit: q̄ quod sūt: sus nature

Sapiens in
trina se
cōtineteq̄
litate.

fati esse credit. Tantū intra se admittit/ exterioris obiecti/ quanti/ interne (vt diximus) po-
 tentie amplitudo: a natura/ capax est erecta. ¶ Qz si dixeris ipsa obiecta potētis esse dispa-
 rita & inæqualia (vt pote prope infinita) potētias autē esse longe obiectis minores: nec totorū
 Obiectio. obiectorum capaces (Est enim visibilis eica/ pene immētia/ stomachi captu sine modo exu-
 perantio) in hoc subiūgo: versari preclarū sapiētis certamen. vt interne potentie/ potiusq̄
 Responsio. exterioris obiecti/ naturam sequens: ad illius numerum huius substantiā profequatur. hoc
 Sapiētie verba. ipsum enim: & hec sapiētie verba/ precipiunt. Ne (inquit) Intruearis vintū cum splendescit
 in vitro. Hoc & Bigus poeta faciendum/ canit. Te (inquit) vite si rāgit amor/ si gloria: noli
 Big⁹ poeta Maiorem/ captu ventris habere famē. ¶ S ruditū ergo sapiēntis est hoc imprimis obiectum
 quod corporee necessitudini ascribitur: ab interiore metui potestate. nec ampliore flagrate
 Insuperantū ineq̄litas. obiecti desiderio: q̄ hoc illi probe vtile ac necessariū: aut q̄ iter narū vaicula potestari: sūt
 natura capacia. At insipientib⁹: contingit horū triūque diximus inæqualitas ac dispropor-
 tio. Hi siquidem deliniri sola presentia/ aut certe ipsa dulcedine obiectorum (que duntaxat
 perfunctorie & in transitu/ expetenda sunt) ea vt propter se bona/ toto disquirere & accu-
 mulare nituntur affectu. Nulla insuper habita/ interne sue potestatis ratione/ postergato
 Vnde oīs priuatio & miseria ori- untur. eo quem intus habent/ naturali numero: sola ipsa obiecta speculantur. quorū dum irratio-
 nabilem cōcipiūt appetitionis flāmam: inæqualiter & supra sue nature vires: eadem obie-
 cta/ percipere coguntur. ¶ Vnde fit vt inde oriatur priuatio omnis & miseria: que sūt insi-
 piētie & cecitatis animi/ comites & assecie. Est eni miseria: aut necessariorum priuatio bo-
 norum: aut eorum desiderū irrationabile. Velut cum subiectum aliquod & naturalis po-
 tentia: aut proprio priuatur obiecto/ priorūue & naturalium suorum bonorum fit exors
 Due miserie cause. ardet. ¶ Oritur enim gemis de causis miseria: prima necessariorum & naturalū bonorum
 defectu. Secunda concupiscentie excessu: quando ipsa appetitio/ vtriusq̄ & subiecti & natu-
 ralium eius bonorum seu potentie & obiecti/ quantitatem transcendit: Vt si & finita est po-
 tentia & finitum eius obiectū: illius tamē/ ad hoc: irrationabilis appetitio. Similiter & cum
 finita sūt subiecta & naturalia bona: illorū tamē/ ad hec: irreprehensibilis & inextingibilis ar-
 det. ¶ Definiti siquidem sunt iprimis: Oris/ Stomachi & ventris captus. Alimentaria idē
 substantia (naturale illius & necessariū bonū) a natura certa est & numero aliquo exequata.
 Amplior tamen cupediouarum appetitio: vtriusq̄ q̄titatē exuperat. Hinc eni transmarine
 Philoxen⁹. perdices/ tot festertis empte celebrantur. ¶ Hinc Philoxen⁹ i. le protensiora ad gruis mo-
 dum guttura/ expostulasse denarratur. ¶ Hinc siculum illum Gnatonē/ gule facile princi-
 Siculus Gnato. pem: in pultaria emungi solitū/ legimus: vt abstinentibus cūctis solus epulis/ ampliter fru-
 eretur. ¶ Hinc tot vini calparia & cōgiaria epotātur: vt plane ad perdenda vina/ natiple-
 riq̄ hominū prodātur. ¶ Hinc capacissimi ventres expetuntur: quibus distendendis/ terre
 Nature pro uidentia. maria peragratur. Adeo vt exiguo inter cūcta animātia hominū generi alendo: vix vni-
 uersa nature prouidentia/ sufficere posse credatur. ¶ Quanta tamē nature sit prouidentia/
 qua humano alendo corpori/ superabunde prospexerit: docent omnis generis animantia:
 Reptilia Natatilia Gressilia Alata. In quib⁹ cupediouarū hominū rabies: siue modo gra-
 sarur. Docent & Pithagoree plante: & quequid sub celis animatū animaue preditum est.
 Id enim fere omne: in hoīs vertitur alimentum. Subiecit quippe deus homini/ vniuersa:
 tāq̄ heluella/ hoc est minuta oluscula. Que autem anime expertia & inanimata sūt: minus
 in nostrum verti solent edulū. Nutritur quippe simile omne/ a simili: vt viuens a viuente
 & animatum ab animato.

¶ SAPIENS: SINGVLIS/ QVOD SAT EST TRIBVIT

CAP. XVII.

SAPIENS IVXTA DIGNITATEM ET PRESTANTIAM OBIE-
 ctorum bonorū: ea iudicat prosequenda. Nulli eni plus equo tribuit. Eter-
 na/ spiritalia et vere bona/ propter seipsa expetens: ad ea intentione tota/
 precipua & prima fert: vt ad aim fines/ vt ad pulchricas virtutes: variasq̄
 celaturas & perpetua animi ornāmēta. Porro sublanaria materialia & ex-
 posita fortune bona: duntaxat ad latus/ intentione secunda & ad tempo-
 raneum corporis/ expetit vsum. ¶ Nā (vt in sensuum libro docuim⁹) cum
 intellectus sit tā extremorum q̄ mediorū: tam immaterialiū q̄ materialū

Sensus autem duntaxat materialium & mediorum: ita & imaterialia & intelligibilia animi bona simpliciter: tota & ubiq; sunt bona: tam in extremis: q̄ in medio boni ratione definita. Corporis vero bona que & sensibilia & materialia sūt: tantum in medio: rationem boni sibi vendicant. In extremis vero mala & vitanda reperiuntur. Horū enī id duntaxat quod neq; plus neq; minus fuerit: bonū & eligēdū est. Quod vero exuperat/ aut deficit: malum est & protenus fugiendum. Illorū vero & quod mediocre est/ bonum est: & que plus & minus bona itidem & eligenda sunt. ¶ Unde fit vt corporis bona/ haud tota: sed tantum in parte sint eligenda/ & in simplici differentia & positione (vt in medio solo) expetibilia & prosequenda. Sunt enim sita inter extrema mala: vt inter exuperantiā atq; defectū. ad que interdum aut rationali lumine orbatī/ aut rationi haudquaq; obtemperātes (pellicietibus affectibus) nolentes volentesq; delapsi peccam⁹: naturam offēdimus illius legem/ ac seriem immutantes. ¶ Animi autē bona/ vniuersalia & tota sunt bona: vbiq; trinitiq; differētis & positionibus prosequenda: in medio/ in dextro/ i sinistro. Nā siue in mediū dirigamur: siue in dextrū/ siue in sinistrum: nulq; ab eo quod bonū & eligibile est dilabimur/ peccamus aut naturam offēdimus. sed quocūq; pergētib⁹: occurrit nobis bonum/ offertur eligibile succedit prosequēdū. ¶ Fit etiā vt corporis bonū: simplex/ imperfectum/ & tantum vnum sit. Animū autē bonum discretū nuerosū pfectū/ vnū atq; trinū. Est enī illud (vt dixim⁹) tantum in vna: hoc vero trina & omni in positione bonū. Et vt illis potiamur/ fruamur bonis: addenda est animo moralium virtutum opecula: quarū presidio fulta & fortior effecta ratio: a se sibus haudquaq; superetur. sed ijs vt famulantibus imperitans/ eorū impetus frenatur/ hominē ab extremis arceat malis: dirigatq; i id quod mediocre ē & bonū. ¶ Sine etenim mortis virtute: extēplo ab sui principij fastigio/ deicitur regina sensuū ratio. Obnubilatur homo internus eius ocul⁹ cecutit: ignorantq; quod mediū/ & bonū: sensuū & ancillarum illecebris: in extrema mala plus/ minusq; infelici traha deuehitur. ¶ Ast vt animū fruamur/ potiamurq; bonis: vel si animo nil preter natium rationis candorem & lumen addideris: sine extero & acquisito lumine/ in id quod bonum est/ per sese animus dirigitur. In his siquidem nulla subsunt precipitia/ salebre asperitatesue nullę: sed planā omnia/ in aspera/ equalia. Vbiq; prata virentia amenissimis consita floribus: hyatu/ abyssos & scopulis carentia. per que licet tanq; in nocte & sine extero lumine/ libere discurrens animus: abire in preceps/ mergi aut iterire nequeat. Temporalium autē bonorum area lumosa est/ aspera/ inequalis/ vastis vltro citroq; hyans profundis. in que a medio procidens animus: illico naufragatur atq; perimitur. ¶ Unde fit iterum vt i intellectualibus bonis solutior liberior & amplior sit animus/ q̄ in tellureis & sensibilibus. Nā per illorum aream per se/ immediat⁹ & sine extero acquisitoe lumine/ tuto ferri & discurrere vndiq; potest: nūc in extrema/ nūc in medium. At horum per prata: haud aliter q̄ sine moralū virtutum & acquisiti rationalis luminis presidio: ferri & discurrere iubetur. obseruandū insuper in eis est mediū: & ab eo digrediendum nulq;. Et intellectualium verorumq; mentis bonorū area: est vt linea vtraq; parte infinita/ carens extremis/ vbiq; mediā bona & experenda. in qua qui discurret anim⁹ timore nullo artatur: aut a libero motu prepeditur. Temporalium autem area finita est: & dissimilibus extremis ac precipitijs obsessa. per quam qui graditur timore & moralī virtute artandus est. & ab extremis/ ijsq; dissimilia/ nō bona & nō entia sunt: continēd⁹ in medio.

¶ Hec autem ex pauculis his propositionibus/ clar⁹ dinoscuntur

Hominis bona/ sunt duplicia: Alia simplici: et/ Alia secundum quid.

Simpliciter bona: sunt intellectualia et propter se bona.

Secundum quid bona: sunt sensibilia et ad aliud bona.

Intellectualia bona: sunt trinitet et vbiq; bona.

Sensibilia: tantum in medio sunt bona/ in extremis vero mala

In sensibilibus bonis: moralī opus est virtute/ qua contineamur in medio

Intellectualia autem bona: moralī virtute non egent

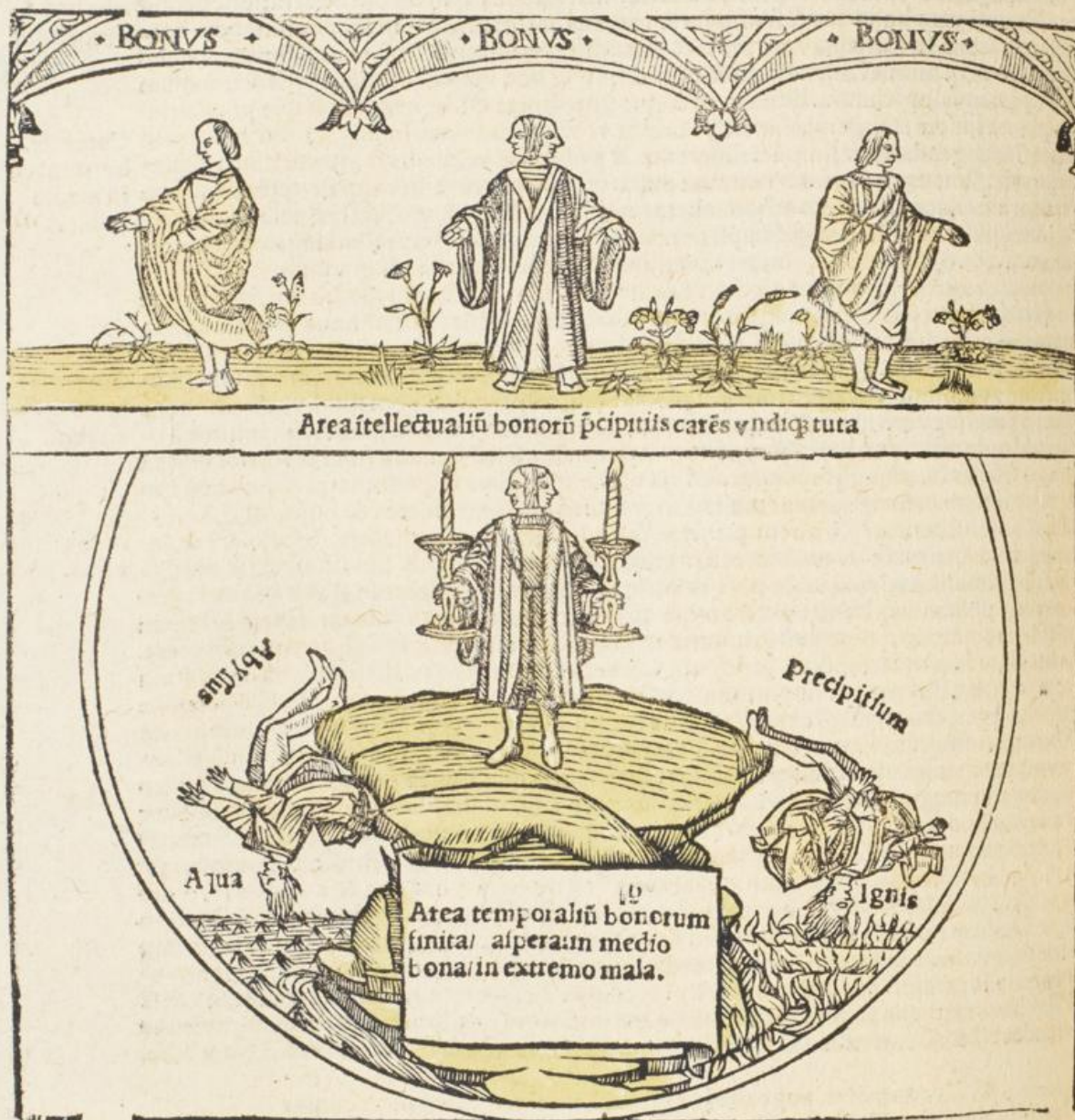
Nam in intellectualibus bonis (cum vbiq; sint bona) nulla sunt precipitia

Intellectualis virtus: virtus est simplicitis et absoluti animi

Moralis autem virtus: totius est hominis propria.

Hec etenim inter corpus et animum: pacis federa sancit

Animus per se sine exteriore lumine discurrens

Quid mo-
rales virtu-
tes.

Inspiciens
preposterus
homo.

Sunt enim morales virtutes / acquisita in nobis pluri consuetudine lumina: interni nostri rationalis oculi presidia / fulture / opitulatiões / ardentes facule. quas sum opere hi in manibus gestare debent: qui fortune fritillis & instabilibus aleis exponuntur. qui in temporalium bonorum area decertant / qui tuto per voluptaria carnis tempo: discurrere: & peregrinari cupiunt. ut peracto felici peregrinationis sue curriculo / emeriti milites / herculei athlete / sagitata in huius mundi palude sernea ydra: in iocundissima / semperque virtutia intellectualium bonorum prata & topiaria desumantur. ¶ Sed cum inspiciens rationali huiusmodi acquisito lumine orbatus / in tenebris (iuxta diuinum eloquium) ambulet: precipua illi & propter se sunt materialia / sublunaria & vniuersa corporis bona. animam despicit: corpus anime loco habet. Celestia postergat & calcat: terrena extollit: & in ante totis viribus expetit: in celo pedes / in terra caput preposterus figit. Tempus autumat eternum: intelligibilia / spiritualia & quaecumque sui minime parent: vana & nulla esse credit.

SAPIENTIS MENS EXVBERANTISSIMA EST ET SEM

per plena. Si quid expetit ita prosequitur: vt ei in expers & minime indiga. Hinc nulla priuatione angitur / nulla flaccidit a amaritudine: sed est ei priuatio omnis vt plenitudo. Ab appetitu haud imoderate corripitur cupiditatem ardentiam reprimens / imperitos & improvidos motus sistit. Ad eius maxime proprium est & peculiare: vt libere / sponte & quod facillime moueatur & cuncta operetur. Libere inquam ex voluntate: quod omne quod rationale / quod pulchrum / quod bonum & eligendum est: libere agendum suscipit. Facile vero ex potentia: cum possit semper plurima. vt qui mente omnia comprehendit: actu omnia factus est. Et vt sapientissimus toreutes / omnem in se sculpsit imaginem. Vt pantomimus hoc est omnium imitator: omnia habet presentia nuda / & ad aperta. Omnibus denique insitus est: perinde atque & cuncta illi per species insita creduntur. Quod autem plurima semper possit & peragat sapiens: hinc euadit dilucidum. Nam cum trine sint nostrarum actionum cause / tria agendorum initia: intelligentia. Potestas / Voluntas: adest sapienti sincera intelligentia & eorum que honesta & agenda sunt / lucidissima cognitio. Vt cuius defecatissima mens preclaro rationis pollinario: sursum omnem & crassam ignorantie nebulam / excussit atque in mundi retrimenta dimisit. Suppetit & illi (vt diximus) agendorum potestas: cum nichil non sit / et aliquo pacto omnia possit. Adest & ipsi postremo eorum voluntas: que & agenda intelligit / & agere potest. Vbi igitur hec tria: Intelligere / Possesse / Velle: vna & concordia chorea inuicem colligantur: libera est / facilis & inimpedita sapientis actio. Intelligentia quippe illi / quid agendum sit imprimis aperit. Potestas deinde subiecti apprehendit metiturque vires. Voluntas demum subiectum permouet assentitur. prosequitur. Quod si harum aliqua causarum defuerit: aut impedita / aut nulla / subsequetur actio. Nam si intelligit / possitque / quispiam quod nolit: Aut intelligit velitque quod non possit: Aut possit velitque quod minime nouit: Aut si neque nouerit neque potuerit / neque velit: cassus / irritusque mouetur.

Sapiens libere cuncta agit.

Trium concordia actionis initium.

Combinaciones causarum ad actionis	Trine nostrarum operationum cause				
	Intelligit	o	o	o	
	o	Potest	o	o	
	o	o	Vult	o	
	Intelligit	Potest	o	o	
	Intelligit	o	Vult	o	
	o	Potest	Vult	o	
	Intelligit	Potest	Vult	Actio	
o	o	o	o		

Vnde fit vt ad omnem actionem deploratus insipiens sit incommodus. inexpeditus / inhabilis. Vt cuius intelligentia ceca & improvida: vires / facultates & habitus nulli. Sunt enim metus almicie almarumue & honestarum rerum habitus: quedam animi vires / facultates & nostrarum operationum cause. He autem ab murcido / & insipiente ignauo homine / procul abesse dinoscuntur. Et quoque voluntas ingenti addicta mycropsycosi / id est animi pusillitati: nil sibi conuouere audet: cuius exequendum & adimplendi facultatem non habet.

DEUS. SAPIENS OMNIUM FINIS ET VT TERRENVS QUIDAM CAP. XIX.

SAPIENS EST RERVM OMNIVM MATERIALIVM ET QVE firmamento ambiuntur / verus consumatusque finis: & (vt plerique sentiunt) terrenus quidam mortalisque deus. Mortalis tamen (vt docuimus) duntaxat toto / & id quoque preter naturam & ad tempus: extemporanea abiunctione & separatione ipsius partium. Hac enim abiunctione: ad tempus id quod totum hominem appellamus: subsistere desit / interit non est. Et pars eius altera (vt corpus) que ab reliqua anima recipit vitam: identidem in suam redit materiem / in cineres abit / in atomos resoluitur. Anima vero natura impers / imaterialis / etherice / spiritualisque substantie: haudquam morte labascit / dissoluitur

Mors est partium abiunctio.

Saperde fa-
pientes.

Spes imor-
talitatis

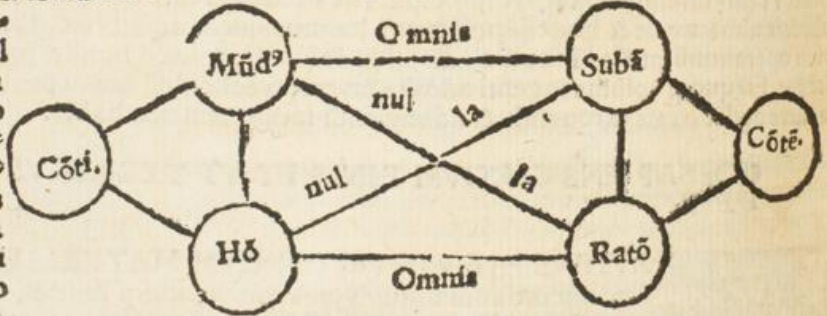
Sapientū
multitudo
sanitas est
orbis frag.

Cōparatio-
nes mundi
et hoīs.

interit. sed integra / vna / tota et ipsa: et que in ea abdita sunt / vniuersa perseuerāt et in im-
mortalitate perdurant. ¶ Eam etenim saperdarum et verorum mundi herorum leniq;
deorum / felicissimam spem esse ostendimus: vt dūtaxat toto et parte sui altera (vt corpore)
norint se esse mortales idq; tantum secundum tempus. Animo vero didicerunt / sciuntq; se
imortales. et quandoq; futurum vt rursus e tellureo puluere & priscis atomis: euannata / dif-
solutaq; sui pars: instauretur. Anime rursus perpeti conuotione et federe societur. rede-
atq; totus homo in antiquam naturā: corpus scilicet i anime organū ac naturale domici-
lium / quo nūq; emigrabit anima: hec vero in illius vītam. ¶ Hec locundissima immortalis-
tatis sue cogitatio: se internis sapientum oculis dies / noctesq; ingerit. Huic assidue inuigilāt
ac antelucatur: beatissimam et immortalem spem / iugi tacitaq; mentis pensulatione ver-
fantes. ¶ Vnde manifestum est sapientum multitudinem (vt sacra canunt eloquia) sanitatē
esse orbis terrarum. vt qui rerum omnium norunt causas: quid et propter quid sint. Stingu-
lorum nouerunt mensuram / ordinem / numerum / locum. Cunctis insuper reb; / rite soli vrū-
tur. Suis gradibus et naturalibus sedibus (diuine istar mentis) cōtinent ac sistunt vniuersa.
Quodlibet ad propriū finem ducunt. Sine his in equalitas in mundo accidit et quedam re-
rū iniusticia: vt vni plus / alteri minus tribuat. ¶ Toti sit iuria mūdo: vt pote naturali sui spe-
culo carenti. Est enī homo / presertim sapiens: naturale speculum vniuersi: in cuius mēte /
quecunq; in mundo sunt: apparere / dinosci ac splendescere nata cōprobantur. ¶ Nam quē
admodum rerum substantie in mundo subsistūt: ita et rationabiles earū fulgores / igniculi
species vereq; notiones degunt in homine. Omnia siquidē est mundus: scit tamen nouitq;
nichil. Porro exiguum et fere nichil est homo: scit attamen nouitq; vniuersa. Et quātus il-
le subā: tātus hic deprehēdit eē scia. Ille sbārū oīm: hic rōnū est oīm locus. Ille veritas his si-
militudo. ¶ Mūd⁹ oia presetat. Hō oia iudicat / ituetur / speculat. Mūdus oīm est obiectū / ge-
stans omnem in se veritatē: Homo vero omnīm speculum / omnē continens & sibi ipsi obli-
cicus imaginem. Homo deniq; fulgor est: scientia / lux et anima mundi: Mundus vero vt
ipsū hominis corpus. Vterq; maximus est et minimus. Mundus maxim⁹ substantia / sciētia
nullus. Homo scientia amplissimus / substantia pusillus. Vterq; stat in vtroq;: vterq; vtriusq;
capax. Hominis enim substantia versatur in mundo: mundi vero scientia in hoīe. Mundus

Mundus	Substantiarum	Omnium	Locus	Est
Homo	Scientiarum	Omnium	Domiciliū	Est
In mūdo	Substātia	Omnis	Degit	
In homine	Scientia	Omnis	Collocatur	
Mund ⁹	Sbā est	Omnia	Scientia nichil	
Homo	Sbā pusillus	Scientia	Omnia est	
In mundo	Rerū subē	Sūt	Inpermixte	
In hoīe	Rerū rōnes	Sunt	In consule	

substantialis mundus est: homo rationalis mundus. Quāta in mundo substantiarū discre-
tio / quantaq; rerū differētia: tantum in homiue rationum discrimen. In vtroq; sunt omnia
in quolibet quodli-
bet & i vtroq; nichil
In homine substan-
tia nulla: in mundo
ratio itidem & con-
ceptione nulla. Vacu⁹
vterq; est et plenus
vterq;. Inops rerū
homo: rationum di-
ues est. Mund⁹ vero
rerū plenus / inanis
rationum.

¶ Q² DVO INTELLECTVALES MVNDI.

RIT EX HIS VT DVPLEX SIT INTELLECTVALIS MVNDVS Qvis pri-
 Vnus substantialis/rationalis alter. Vnus supra firmamentum: Alter sub-
 mus icole-
 firmamento. Vnus in rerū natura et substātia: Alter in ratione et huma-
 ctualis mū-
 na mente. ¶ Nā que super celos sū beatissima entia/ et prime mundi substā-
 dus.
 tie: vt omnū exemplaria/ archetypi et abstractissime forme: veraciter in-
 tellectuales sunt & penitus insensibiles. eorumq; regio: primus naturalis
 et verus intellectūalis mundus nūcupatur. ¶ Porro sub celo. omnis sub-
 stantia/ cū sensibilis sit: prouidit aliter sensibili mundo/ intellectualem re-
 gionem deus/ in humana mēte. In hac siquidem abditus est rerum omnis rationalis fulgor
 et spiritalis emanatio. In eam (vt in verissimas sensibilis mundi conflages) vndecunq; mū-
 danū procedunt spirantq; ventuli. In ea deniq; ex mundana euaporatione atq; suffitu/ con-
 crescit/ gigniturq; rationalis et lucidissima sapientis caligo. cui⁹ aspergine/ rore/ et imbre re-
 spersa huāna mens: haud iam mundo inferior/ cunctarum rerū intellectuallū vertate viret
 seq; hoc pacto (nullis nō impregnata speciebus) in alterā intellectualem regionem distendit.
 Si igitur gemini sunt intellectuales mundi/ vt quātrini erunt mūdi: intellectuales duo et sen-
 sibilis vnus. Nam quicquid est super celum: verus est et primus intellectūalis mūdus. Quic-
 quid autē sub celo (preter hominem) mundus est sensibilis. Homo vero alter est et secund⁹
 intellectūalis mundus: rationalis/ deriuatius/ secundus. Et nō modo intellectūalis est mū-
 dus homo: sed et quidam sensibilis mundus. ¶ Est enim (vt in libro de intellectu dictū est)
 hō & aīo et corpore vniuersa. quandoquidē humanū corpus/ tot⁹ est materie finis: nature
 op⁹ ex materia supremū cūctoz/ lōgespectosissimū. Est igitur hō mūdus vtq; intelligibilis
 animo/ Sēnsibilis corpore: idē est mūdi vtriusq; scirpus/ vinculum/ coherentia et connexio
 ¶ Vnde fit vt hūani cōmercij & contubernij vice/ in sensibilibus regionem intelligibilia tra-
 ducantur: et in intelligibilem mūdū/ sensibilia transportentur/ emigrētq;. Nam nichil sub
 celis est intelligibilū: preter hominis/ animum: Nullus alius est sublunaris intelligibilium
 locus. Nil etiam sensibiliū supra celum fieri/ Nil ex materia celos penetrare: Nil sublunare/
 in supercelestibus thalamis recipi natum est: pter hominis corpus/ quod materiale qdē
 sensibile est/ ex terra et materia conflatum. ¶ Itaq; quando homo sub celis degit/ quan-
 diu a deo peregrinus/ sensibilem incolit mundum: per hominis mentem/ intelligibilis mun-
 dus in mundo est sensibilis. Est ei hoīs animus/ intelligibilis quidam et rationalis mundus:
 intelligibilium omnium notionum thalamus. Vbi vero post emigrationem et terrenis
 latomīs tam corpore q̄ animo (vt in futura resurrectione) angelorum lucidissimis cho-
 ris annumerabitur homo: vbi dei sine chus angelico pane conuescet: erunt ediuerso per
 hominis corpus/ sensibilia i intelligibilem regionē et sensibilis mundus in intelligibilē tra-
 ductus. Est enī (vt diximus) humanum corpus/ sensibilis quidam mundus: sensibilibus oīm
 symplegma/ concurrentia et finis/ tot⁹ materie/ sublimis gloria veraq; perfectio. Nam tot⁹
 materie pars nulla/ preter humanam materiam et eam qua humanum corpus coaluit: in
 celū nata est: tolli. ¶ Igitur sicut et cunctis spiritalibus et incorporeis creaturis tātū vna vt
 humana aīa/ sub celum peregrinatum mittitur in terras: ita & e cunctis corporibus/ tantū
 vnū (vt humanum corpus) e terris/ in celum desumetur. Et mirabilis profecto concordia: p
 hominis mediū/ vtq; mundus: in vtrumq; transfertur. In presenti enim seculo/ per homi-
 nis animū/ intelligibilis mūdus/ sub celis fit. In futuro vero per hominis corp usculū cōtra:
 sēnsibilis/ intellectuallē regionem subibit: Materialis immaterialē/ Corporeus spiritalem.

Homo ani-
mo et cor-
pore ē vni-
uersa.

Quando
intelligibi-
lia i sensibi-
libus.

Quando
sensibilia
i intelligibi-
libus.

Quattuor sunt mundi duo intellectuales duo sensibiles.			
Intellectualis maior	Intellectualis minor	Sensibilis maior	Sensibilis minor
Etherea regio	Hominis animus	Sublunaris mūd⁹	Hoīs corpus

Sequuntur propositiones comparationum.
vtriusq; mundi adinuicem

- Quattuor sunt mundi: duo sensibiles/ duo intelligibiles
- Duo item maiores mundi sunt: Et duo minores
- Ex maioribus: Alter est intellectūalis/ alter vero sensibilis
- Ex minoribus itidem: Alius est intellectūalis/ Alius vero sensibilis
- Ex maioribus item: alter est supercelestis alter sublunaris
- Ex minoribus vero: alter spiritalis alter corporeus

... sunt vniuersa perfectio
 ... verorum mundi huius
 ... o et parte sui altera
 ... animo vero didicerunt
 ... ere & pricis atoris
 ... uatione et federe
 ... mine organū ac natura
 ... ¶ Hec iocundissima
 ... telq; ingerit. Huius
 ... ractiq; mentis periculo
 ... m/ vt sacra canum eloqui
 ... as: quid et propter quid
 ... n. Cunctis insuper res
 ... mentis continent ac
 ... itas in mundo accidit
 ... iura mūdū vt pote
 ... e speculum vniuersi
 ... cere nata cōprobant
 ... rationabiles earū
 ... de est mundus: for
 ... nen nouitq; vniuersa
 ... rōnū est oīm locus
 ... speculā. Mūdus oīm
 ... omni cōtinentia
 ... et anima mundi
 ... Mundus maxim
 ... Vterq; stat in vtroq;
 ... mudi vero scien
 ... locus Est
 ... Domiciliū Est
 ... Degit
 ... Collocatur
 ... Scientia nichil
 ... Omnia est
 ... Impermixte
 ... n consule
 ... uāta in mundo
 ... m discrimen. In vtroq;
 ... Subl
 ... Res

NDI.

Intellectualis maior: est supercelestis & etherea regio
 Sensibilis maior: est Sublunaris sensibilisue mundus
 Intellectualis minor: est humana anima / rationum omnium locus
 Sensibilis minor: est humanū corpus / cui omnis sensibilis substantia famulatur
 Vniuersum: ex vtroq; maiore mundo conflatur
 Homo quoq; totus: ex vtroq; minore mundo coalescit
 Homo totus: equalis est toti vniuerso / constans ex partibus isdem
 Hominis quoq; partes: vniuersi partibus reperiuntur equales
 Hominis animus: equalis est etheree supercelestiq; regioni
 Hominis quoq; corpus: sublunari mundo probatur equale
 Totum vniuersum: totus est hominis obiectū / dinosci ab homine natum
 Vniuersi quoq; partes: hominis partium obiecta / esse declarantur
 Hominis animus: capax est etheree regionis & eorū que in ea versantur
 Hominis item corpus: ex omni que sub celo est substantia refouetur.
 Nunc per hominis animū: intelligibilia in sensibili mundo sunt
 Tandem per hominis: corpus sensibilia in intellectualem mundū emigrabunt
 Nullus sub celis / est immortalis actus: preter hominis animū
 Nichil ex materia & terra conflatur / preter hominis corpus: in celos penetrabit
 Ex omni spirituū genere: tantum vnus vt humanus sub celis degit
 Ex omni item corporū genere: tantum vnū vt humanum ibit in celū
 Spirituum immortalium vltimus: nunc peregrinatur sub celis
 Corporū omnium supremū: in etherea attolli regionē est natum
 Naturalis animi regio: est intellectualis mundus maior
 Naturalis corporis regio: est sensibilis mundus maior
 E proprijs sthalamis / nunc in corporis regionem peregrinatur animus
 E propria quoq; regione sua: corpus in animi patriam assumetur
 Impossibile est sine corpore: animū sensibili mundo inesse
 Impossibile est sine anima: corpus in celum euehi & attolli
 Nunc in regione corporis: habitat anima corpori sociata
 Tandem in animi regione: habitabit corpus animo coniunctū
 Nunc per sensibilem mūdum / corpus animam defert
 Tandem per mundi intellectualis aulā: anima corpus veſtitabit
 Anima nunc in corpore & in sensibili mundo: temporalem habet mansionem
 Futurum est vt corpus cū anima: in intellectuali mundo eternā mansionē recipiat
 Presentes corporis sudores: temporanei sunt
 Futura autem eius in regione animi merces: immortalis.
 Ex presenti animi & corporis temporali federe: elicietur eorū indissociabile fedus

¶ Q. HOMO PARS VNIVERSI

CAP. XXI

SI HOMO PRECIPVE SAPIENS EST ANIMA MVNDI: TAM
 vtiq; necessarius est homo mundo / q̄ corpori anima. Et copacto vniuersi
 pars erit homo: quo & totius hominis pars est anima. ¶ Et si homo (vt
 sapiens) sui ipsius capax / seq; ipsum nosse predicatur / dicendū & vniuersū
 sui capax / semetipsum nosse / seq; posse intueri. ¶ Nā nosse seipsum dicitur
 homo: q̄ in seipsum redeat. que pars eius altera: alteri obſiciatur atq; pre-
 sentetur. Et harum partium que alteri arbitra & spectatiua: est vt anima
 in seipsam quoq; reuecta atq; reciproca sui ipsius intuitiua & speculatiua
 euadit. reliqua vero vt corp⁹: neq; sui ipsius: neq; alteri fert vllū iudiciū: sed est oīs ratiōis
 sciētie & intellectuōis: exors. ¶ Hō itaq; nosse semetipsum dicit / haud quia tot⁹ totū: sed quoni-
 am pars eius vt anima & seipsam & reliquam partem: cōprehendit: nouit speculatur. Sed &
 in hac sui gnaritudine indispēnda: fluxus cōtingit atq; successio. quandoquidem anima
 nō simul corporis / suiq; notitiā apprehēdit. Sed prior illi adest corporis: deide sui cognitio.
 Vbi vero anima & sui corporis & sui ipsius notitiā / est adeptā: tum primum consummata
 cēlet. Tū etiā primū sapiēs homo: tot⁹ a seipso cognit⁹ / sibi ipsi dilucid⁹ / ac pui⁹ gnūciatur.

¶ Ita igitur et vniuersum dicatur sibi ipsi dilucidum / a semet cognitum / consumatum / sapiens atq; perfectus: haud quia toti totius: sed quia parti vniuersi insit totus ipsius ratio / cōceptio / scientia. Pars item parti opposita / et obiectata: a parte prehendatur / spectetur dinoscatur: vt corpus mundi ab anima mundi. Est enim homo / mundi anima: Mundus vero & quicquid sub celo visitur: hominis est vt corpus. Et ex homine et mundo / fit id quod dicim⁹ vniuersum: persimile et proporttionabile toti homini. Et huius vniuersi anima / est totus homo corpus vero mundus. Et pars eius vna partem alteram deprehendit: vt homo mūdū. Pars insuper eadem / que alteram dinoscit: seipsam quoq; spectat: et sui ipsius arbitra et censoria fit. Reliqua vero neq; potiore / neq; seipsam conspicari et intueri potest. Nam neq; seipsum / neq; hominem: mundus villo pacto apprehendit. Homo autem et mūdū et sui ipsius: arbiter iudex et speculator efficitur. **¶** Eadem igitur ratione et causa / qua seipsum sapiens homo nosse dicitur: dicendum est et vniuersum nosse seipsum. Haud quia a toto totum: sed quia i vtroq; a parte pars: et exinde totum deprehensum et cognitum est. Corpus inquam ab aia Anima ab anima / Totum deniq; ab anima. **¶** Et sicut anima non est homo neq; corpus Anima et corpus sūt hō: sed hec duo / Anima et corpus sunt ipse homo: ita et homo / vniuersum non est / neq; mundus vniuersum. Sed hec duo / homo et mundus (vt ex anima & corpore) vniuersum conflāt. homo. **¶** Et vt hominis anima: corpus / priusq; seipsam intuetur: et ex corporis agnitione / claudit infertq; sui noticiā: ita et vniuersi aia / homo: mira proportioe corpori vniuersi id est sublunari Homo et mūdū: prior q̄ sibi ipsi adesse cōperitur / et ex mūdū scientia in semet ingredi sibi adesse / seq; mundus contueri. Et vt ad hominis sublientiam necessaria probatur anima: ita et ad vniuersi complementum et subsistentiam / perq̄ necessarius et expetendus est homo / et precipue sapiens sum, homo: que est verissima mundi anima.

¶ PEREGRINATIO HVMANE ANIME. .

CAP. XXII.

SAPIENTIS ANIMA IMPRIMIS PER EXTIMORVM SENSVM
um valuas spiritualiter extra corpus profecta: in mundum peregrinatum
abiit. et a cunctis rebus quas in mundo reperit abstracta sublataue spe-
ciei a toto: in corpus rediit. finxitq; ex collectis specierum atomis: virtu-
tis hominem: veram primi sui naturalis ac tellurei hominis imaginē / for-
mam arcethypum / lucem / sciētiam et apparitionem. cuius habitus sapien-
tia ē: et hominis in omnia / siue omnium in hominem: per species trans-
ductio & commutatio. **¶** Vnde manifestum est: sapientiā esse quā-
dam humanitatem. et primi nostri / indefecati naturalis sue hominis imaginem / veramq; spe-
ciem. seu artis hominem: ex primo naturali homine et ipso mundo. felici congressu / proge-
nitum. Est enim hic secundus homo velut proprium humane contemplationis obiectū. ve-
lut item mundi exodium / exitusue / ac palinodia: qua a mundana peregrinatione / sapiens
homo recinit / canitq; receptui. Est et hic homo quedam progenita primi hominis minerua
primi intra se receptio / reuocatio / mātio ac sedes. **¶** Manifestum item est: sapientiā esse quē-
dam hominis numerum / discrimen / secunditatem / emanationem: eamq; cōsistere in homi-
nis dyade / genita ex priore monade. Prim⁹ enim natiuus noster / & sensibilis homo / ipiusq;
nature mutuum: monas est: et totius humane fecunditatis fons atq; initium. Artis vero ho-
mo / humanaue species arte progenita: dyas est et primi quedā hominis emanatio / sapientia /
fructus et finis. Cuius habitu qui a natura homo tantum erat: artis fenore & vberissimo pro-
uentu / reduplicatus homo vocatur: et homo homo. **¶** Et non modo ad dyadem / sed
& ad usq; tryadem / humane sapientie vis / hominis numerum extendit humanitatemq; pro-
pagat. Sine quippe medio / extrema sunt nulla: Sine propinquitate / nulla distantia Sine
concordia / dissociatio nulla. Et sine concurrentia / nulla disparata Sunt autem monas &
dyas: Natura item et ars quedā extrema. Similiter & nature homo et artis homo. seu substā-
tialis homo et vera eius imago / virtute progenita. Nature mutuum siue naturale donum
et hominis acquisitum. **¶** Horum igitur extremorum symplegma est aliquod / concordia
et concurrentia aliqua. Aliquis amor / pax / vinculum: et medium aliquod amborum
prouentus vniō / fructus emanatio. Iuncta etenim inuicem monas et dyas: tryadem elici-
unt / proferuntq; suam copulam / vniōnem et concordiam. Itaq; sapientia quedam: est trina
hominis sumptio / hominis trinitas / humanitas tryas. Est enim trinitas: totius perfectionis

Specierum
ab vnoquo
abstractio.

Sapientia
hominis
numerus.

Sapia i tri-
nitate con-
sistit.

emula cum sine trinitate/ nulla reperitur perfectio.

OMNEM COGNITIONEM ALIQ VO PACTO ESSE TRINITATEM. CAP. XXIII.

VICVNO VE PRECLARAM COGNITIONIS VIM ATTENTUSCULE LIBRABIT: cōperiet profecto haud sine numero/ discretione & trinitate: cognitionem fieri posse. ¶ In omni quippe cognitione: aliud est spectatium/ Aliud presentatium siue obiectum: et aliud vtriusq; medium/ quo fit et exercetur ipsa cognitio. Aliud ē quod spectat/ Aliud qđ spectatur: et aliud vtriusq; actus/ amborum emanatio. Vt alius est in anima intellectus: Alia memoria: Alia contemplatio/ amborum intellectus et memorie functio. ¶ Intellectus primus et spectatius est omnium. Memoria vero spectabilis et omnium intellectui presentatiua. Contemplatio autem: est ipsa inspectio et presentatio: per quam intellectus et memoria in actu sunt. ¶ Diffinitur enim contemplatio vtriusq; actus: speculatione scilicet et presentatione, quorum hic memorie/ ille vero intellectus est actus. Et intellectus: est vt monas et homo nature. Memoria vt dyas & virtutis homo. Contemplatio vero vt tryas et amborum hominum vinculum. Est enim (vt in libro de intellectu docuimus) intellectus: memorie vnitas: et eius actus/ prior actu memorie. Memoria vero intellectus dualitas/ numerus et resumptio: et eius actus/ illius actu posterior. Contemplatio vero trinitas est et vtriusq; perfectio. ¶ Nempe intellectualis species primitus est i intellectu: secundo in memoria/ tertio in contemplatione. Et prima ac simplicissima intelligibilis species sumptio: dicitur eius acquisitio et intellectio. Secunda vero eius sumptio: ipse est conseruatio et memoria. Tertia autem eius sumptio: contemplatio et speculatio vocatur. Primus quoq; spectei status/ est in intellectu: Secunda eius sedes: in memoria. Tertia vero eius positio: in contemplatione. Et intellectus/ primus est & per se: qui gignit implet/ secundatq; memoriā. Ab ambobus vero/ equa lance/ contemplatio et speculatio profertur/ deriuatur/ procedit. Et hec tria vnum sūt in anima: vna atq; impers anime substantia. vnica eadem et consubstantialis/ trinitas animi. ¶ Vnde fit vt cum tres sint hominis cognitiones: Ratio/ imaginatio/ sensus: homo ter trinus euadat Trinus inquā in anima/ Trinus in corpore. Trinus in mundo. In anima trinus est per rationem et contemplationē: que fit ab aia in anima/ mediante rationali et intellectuali specie. In corpore siue in toto seipso per imaginationem: que ab anima in corpore exercetur presentatione et inspectione spectrorum. In mundo deniq; per sensū: qui ab anima in mundo/ sub sensibilibus specie medio exercetur.

Intellectus
Memoria cō-
templatio

Intellectua
lis spēs trīe
in aīo possi-
tiones.

Homo ter
trinus.

Ois cogno-
tio trinitas
quedam est

¶ Omnis quippe cognitio: vt perfectionis emula: vt entis in se conuersio et glomeratio: trinitatis numerum sibi asciscit ac vendicat. clauditurq; geminis extremis et eorum medio: Potentia/ Obiecto/ et Amborum actu.

Hō ter trinus	In ratione	In imaginatione	In sensu
Hō ter trinus	In aia	in corpore	In mūdo
Trinitas anime	Intellectus	Cōceptus	Mēoria
Trinitas corpis	Imaginatix	Spectrum	Corpus
Trinitas mūdi	Sensus	Sensibilis spēs	Mundus
	Principiū	Medium	Finis
	Spectans	Obiectū	Presentans

OMNINIS NICHI ESSE PROPRIVM ET PECVLIARE PR
TER OMNIVM COMMVNITATEM. CAP. XXIII.

Homo vni
uersā natu-
rā iauratur

HOMINIS NICHI EST PECVLIARE AVT PROPRIVM: SED eius omnia sunt communia/ quecunq; aliorum propria. Quicquid huius et huius/ illius et alterius et ita singulorum est proprium: vnus est hominis. ¶ Coniura enim in se naturam trāfert/ cuncta speculatur: vniversam naturam imitatur. Sorbens enim hauriensq; quicquid est in rerū natura: omnia fit. Nam neq; peculiare es homo est/ hoc vel hoc: neq; ipse us est hec aut/ hec natura. sed simul omnia est: omnium concurrentia/ rationale chasma et congregatio. ¶ Et si hominis finis et complecti volue

els naturam. suspice quicquid in celo est/ quicquid in elementis & vniuerso mundo. Hec eni
 omnia a cunctis: maioris hominis ratione/ nomineq; finiuntur. ¶ D^uos igitur homines na-
 tura procreauit & genuit: maiorē vnum/ quem vocamus mundum: minorem alterum/ qui
 specialiore noie/ homo nūcupatur: Maior ille/ actu omnia est. Minor vero potestate vniuersa.
 Huius ergo sedulitate/ actu/ operatione & motu: ex potentia elicitur actus: Micat lux e
 tenebris. Et ex cōfusione numer⁹/ ordo/ discretio infertur. quoad minor/ totum maiorē cō-
 ceperit: quoad discussa omni natiue ignorantie caligine: nichil non norit minor: nichil nō
 menteteneat/ nihil non sit. Hoc eni pacto minor perficitur: dum quod in eo fuerat turpe
 componitur. quod rude/ informe & sine specie: speciei (vt diuus Dionysius ait) susceptione/
 euadit illustre. ¶ Intellige rursus naturā duos homines peperisse: alterum cōstatum in cē-
 tro/ in mundi medio & in actu subsistentē: hic enim nosier est homo. Alterum vero cōstā-
 dum/ imperfectū/ Subsistentem in potentia: In circūferētia/ in mūdo/ in materia. Et in mul-
 titudine atomorum: quarū singule singulis insint substantijs. ¶ In omni quippe mūdāna
 substantia: aliquid delitescit hūanum: Aliqua cuius substantie indita est hominis atomus
 homini propria/ qua cōponendus est & cōstāndus studios⁹ homo quam sibi vendicare &
 ingenij vi abstrahere a materia/ natus est homo: qui omnīū celebratur esse potentia. & cui⁹
 aliquid est in quolibet: & in quo rursus cuiuslibet: aliquid recipi natū est. ¶ Qui igitur cō-
 flatus est & perfectus a natura homo/ homo inquam noster/ situs in mundi medio/ matris
 imperio/ per mundū circūferri iuss⁹: exquirat a singulis que sua sunt/ abstrahit a qualibet
 mūdi substantia proprie speciei atomū. Illam sibi vendicat atq; inserit: & ex plurium species-
 rum atomis suam elicit profertq; specie. que naturalis & primi nostri hominis fruct⁹ seu ac-
 quisitus studiosusue homo nūcupatur. Hec itaq; hominis est cōsumatio: cū ad hunc mo-
 dum/ ex substantiali/ scilicet homine rationalem: ex naturali/ acquisitū: & ex simplici cōposi-
 tum/ perfectum/ studiosum.

Mafor & mior homo

Alius de vtroq; hoie philosophā dimodus.

COMPARATIO ORIGINIS HVMANE SVBSTANTIE: AD HV-
 MANAM ERVDITIONEM CAP. XXV.

VIC/ AVTEM SPIRITALI HVMANE TRINITATI / QVE IN
 hominis eruditione/ cōsumatione & perfectione cōtingit (ex naturali i-
 quam homine/ ex studio/ & amborū viculo) proxima & proportionabi-
 lis est alia quedam trinitas. que i humane totū substātie oritu siue in pri-
 ma hūani generis a deo creatione & ad esse productione successit. ¶ Nā
 sicut humanus animus haud simul/ aut nō vnico actu eruditur sed in tē-
 pore & actibus ttinis (primo intelligentie/ quo profertur & oritur in aio
 intelligibilis species: secūdo memorie/ quo species eadē silitur/ cōserua-
 tur & collocatur in memoria. Tertio cōtēplationis: quo species eadem ab intellectu spe-
 ctatur & presentatur a memoria) ita & humanū genus/ humanaue substātia: haud repenti-
 nam habuit originem. neq; actu vnico in esse nature prodijt: sed in tēpore & actibus trinis
 ¶ Protulit enim diuina mens imprimis: hūani generis actum hoc est virū. deinde ex actu
 potentiā id est mulierē eduxit. Tertio ex ambobus extremis actu & potētia viro/ & muliere
 eorū medium/ statū cōsumationem & finē (amborum inquam filiū) proferri gigniq; voluit
 per quem hūana species integrū/ totū/ perfectū trānūgisse naturaliter est adepra. ¶ Prim⁹
 eni vir adā: creat⁹ a deo eā deinde ex viro genita & plata mulier: viri hūaniq; generis po-
 tentia. Terti⁹ ex viro & muliere: pdijt amborū fili⁹. ¶ Adā igit vt intellect⁹ quidā est: Eua
 vt meōria: Abel vt cōtēplatio & vtriusq; act⁹. ¶ Adā rursū vt naturalis noster homo. Eua
 vt acquisitus & studios⁹ homo: naturalisue hominis spēs & imago. Abel vero vt nature &
 virtutis copula: vt vtriusq; naturalis & studiosi hoīs cōnexio. ¶ Adā homo est p se ex nul-
 lo progenitus homine: Eua homo ex homine/ Abel homo ex hoīb⁹. Adā rursū monas.
 Eua dyas: Abel trias. ¶ Adā hō tātū: Eua homo hō: Abel hō/ hō hō. ¶ Ab Adam in Eua:
 motus est vni⁹/ vnū. Ab adā vero & Eua simul/ i Abel: duorū in vnū mot⁹ & in eodē vno
 stat⁹. ¶ Adā deniq; Eua Abel: & eqles iter se sūt & specie vn⁹ hō: siue vn⁹ spēs & confimi-
 lis subē homo/ q aliquo pacto & vn⁹ & trin⁹ est. Sicuti & pri⁹ hūan⁹ anim⁹ vnus ac trinus
 esse dicit⁹ est: vn⁹ & idiuidū subā/ Trin⁹ vero intellectu/ meōria & vtriusq; acq; sita spēs. Equa-
 lis est intellectui meōria Et vtriusq; species/ qua fit cōtēplatio: que ab hac presentatur
 ab illo conspicitur vtriusq; spiritualiter equalis & consimilis est.

Spiritalis trinitas in animi cōsumatione

Alia trinitas in hoīs creatione.

Adā Eua Abel quib⁹ respō dēat.

LIQVO PACTO ESSE...

COGNITIONIS VIM...

ud sine numero dicitur
 omni quippe cogitatione
 ue obiectum: et aliud vni
 tio. Aliud ē quod specie
 borum emanatio. Vt autem
 contemplatio (amborum ite
 contemplatio) amborum ite
 orimus et speciatius cōm
 ua. Contemplatio autem
 in actu sunt. ¶ Diffinitio
 one, quorum hic memora
 o nature. Memorie vtrius
 minum vinculum. Et
 et eius actus/ pro ad
 tio: et eius actus/ siue ad
 ¶ Nempe intellectus
 contemplatione. Et prima
 io et intellectio. Secūdo
 eius sumptio: cōtēplatio
 ctu: Secūda eius telu
 ct⁹/ primus est & per
 ct⁹/ cōtēplatio et sp
 vna atq; impers
 fit vt cum tres sint
 ¶ Trin⁹ in qua in anima
 in et contemplatione
 corpore siue in totū
 ratione et in p
 estibilibus specie
 is in se conuētio et
 eminis extremis et

RIVM ET PECVLIA...

ARE AVT PROPRIUM
 orum propria. Qu
 um est proprium
 n trāitū: cū d
 a haurientq; qu
 homo est: hoc
 ia est: omnium
 omnis sine et

Trinitas animi	Intellectus	Memoria	Species
Trinitas hoīs	Adam	Eua	Abel
Functiones aī	Acquisitio	Conseruatio	Cōtēplatio
Processus hoīs	Homo per se	Hō ex hoīe	Hō ex hominibus
Nūer⁹ hoīs	Homo	Homo hō	Hō hō hō

¶ Q. HOMO VNIVERSI SPECVLVM.

CAP. XXVI.

MONICHIL EST OMNIUM. ET A NATVRA EXTRA OMNIA factus et creatus est: vt multiuidus fiat / sitq; omnium expressio / et naturale speculum abiunctum et separatum ab vniuersorum ordine: eminens et e regione omnium collocatum / vt omnium centrum. ¶ Speculi etenim natura est: vt aduersum et oppositum sit ei / cuius in sese ferre debet imaginem. ¶ Finge autem omnia sita esse in mundi circumferentia velut in firmamento. in quo lucidissimè rerum omnium exprimuntur visus: turq; species. Hoc argumento in medio mundi / extra omnia factum esse hominem elicies vt vnde cunq; in se manantibus / mundanarum specierum speculis / atq; splendoribus vberius feriat / omniq; specie affectu seu adat omniformis. ¶ Nam si alicui inesset rei homo / eius cerei et substantie / cui inditus esset / gnaritatem et scientiam adipisceretur nullam. quandoquidem omnis et cognitio / et inspectio seu rerum obiectio / specierumq; manatio: fit secundum dyametrum / qua visum: spectatum et obiectum: ab se speculante & spectante potentia dirimitur. Est igitur et homo factus extra omnia: et omnia rursus extra hominem facta / homini ex aduerso dyametri presertata. ¶ Nam si omnia in mundi circumferentia (vt in firmamento) locaueris: in medio et centro locandus est abste homo: Vnde tota mundi circumferentia / eidem liquido pelluceat atq; reueletur. ¶ Si vero omnia in trianguli basi statueris: hominem in trianguli vertice te locare oportet. quo tota basis pamborum laterum angustias desluit: quoue tota triangularis superficies irremigat: et vnde tota simul basis est conspicua et facile spectanda. Et in quocunq; loco / cuncta mundi statueris entia: in eius opposito / abste collocandus et recipiendus est homo: vt sit vniuersorum speculū. ¶ Ea siquidem hoīs est: que et speculi natura. Speculi aut natura est: vt extra oia locatum sit: cunctis aduersum et oppositum et vt nichil in eo receptum: nulla sit naturalis affectum imagine. ¶ Q. si speculum in visibillum rerum parte / ordine et linea constituis speculari exemplo tollis commoditatem. vt aut nullorum / aut non saltim oim: imprimi afficiq; possit speculum imaginibus. ¶ Posito quippe in trianguli basi speculo: nulla eorum q; ad basim sunt / ad speculum fiet linearum directio: nullum in speculum / impluuium specierum fiet. Identidem et si speculum in circumferentia locaueris: indirecte et inaequales linee ad ipsum ab vniuersis que sunt in circumferentia protenduntur: ¶ Verus igitur et speculi et hominis locus: est in oppositione / extremitate / distantia et negatione vniuersorum. vbi in q; omnia non sunt: vbi nichil actu est: Extra omnia: in quo tamen fieri omnia nata sūt.

Natura speculi

Homo extra omnia factus.

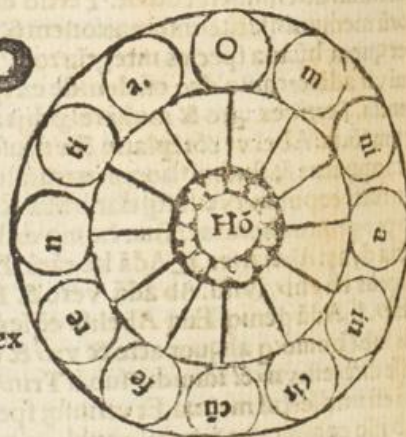
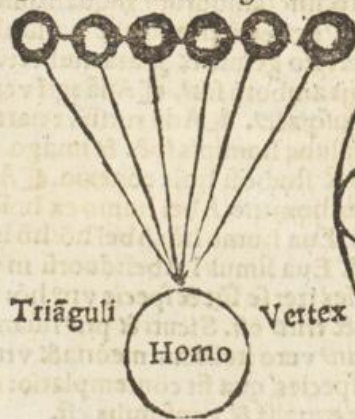
Omnis cognitio in distantia dyametri fit.

Eadem hominis que et speculi natura.

Verus speculi et hoīs locus

Homo et terra speculi in firmamento

Omnia in basi trianguli.

Trianguli

Vertex

Homo

impolitum in sincerum

Species
Abel
Coeplatio
Hō ex hominibus
Hō hō hō

illucidū / imperfectū / inane / omni carens imagine. Defluxu vero atomorum et naturalium specierum e stellis firmamenti: vtraque specula impregnantur atque fecundantur. Et vtriusque speculum potentia quedam est firmamenti: et eorum actuum qui sublimes in firmamento micare conspiciuntur / naturalis umbra. ¶ Discreuit enim deus ab initio rerum omnium sensibiles actus / eosque in firmamento locauit. quorum cum umbre / radij / acumina / conuertuntur in vertices et atomi: perpendiculari radio in terram ferantur: ita eorum actuum concurrentia / confusio / umbra et potentia nuncupatur: cuius numerus est et quidam omnium numerus. ¶ Nam et firmamentum numerus est et actus oim: terra vero & ipsa quoque oim numerus est: sed potentia. Quicquid firmamento inest / fieri in terra potest. sicut et quicquid est in mundo / fieri potest in homine. Etenim precipua hominis species / cuius habitum sapientiam esse docuimus: haud huius vel huius est species: sed aliquo pacto species omnium. ¶ Et si eadem est species: que & omnium dicitur species / et naturalis nostri hominis species: necesse est ut et natius noster homo / quo pacto sit ut omnium potentia. ut pote cuius actus est omnium actus: cuius species omnium species / cuius imago omnium imago: et cuius denique numerus omnium numerus. Idem est stellarum firmamenti. id est atomorum terre: idem hominis / humane species et sapientie numerus: cuius agnitio et deprehensio / est et sui et vniuersorum gnaritudo atque scientia. ¶ Sicut enim est eadem hominis et vniuersorum species. Nam que hominis est: omnium est: et que est omnium / est hominis ita et eadem vtriusque scientia / vnica ratio / par gnaritudo. ¶ Est igitur homo vltima suprema et precipua sensibilis mundi creatura: sita et collocata extra omnia tanquam omnium potentia et concurrentia. Luminum insuper et actuum mundi naturalis umbra & ut quidam mundi medium. ¶ Nam consumatis et perfectis omnibus postquam actus singuli / sua loca sortiti sunt: vidit deus deesse omnium speculatore et vniuersorum oculum. quem etheri superne micantes igniculi que sublimes facule et firmamenti lueria: que valuarum intelligentibus supercelestibus mundi pleni infiniti luminis / sidera antepagmenta / ac tenuissime umbelle irradiarent. cui suffulgerent assidue / ut totius mundi filio / ut naturali sue imagini / ut oim paci et concordie. viditque nullum supremo huic oculo inter cetera / superesse locum. Plena quippe actuum erant omnia: quodlibet suo gradu / loco et ordine consisterat. Et ex actibus diuersis disparatisque speciebus / aut rerum differentiis et mundi luminaribus (que per se intermisceri / confundi / concurrere: et fas et possibile non est) fieri homo haudquam poterat. ¶ Extra igitur cunctorum differentias et proprietates in opposito oim loco / in conflage mundi / in omnium medio coaluit homo: tanquam publica creatura. que quod relictum erat in natura vacuum potentis / umbris / speciebus / imaginibus et rationibus suppleuit.

Terra umbra stellarum firmamenti.

Hominis numerus omnium est numerus.

Homo omnium oculus

Homo publica creatura.

¶ CVR PHEMICVM SAPIENTES: HOMINEM IN SERPENTIS SPECIE / EXPRIMERE SOLITI. Cap. XXV II.

HAVD IMMÉRITO PHFNICVN (VT HISTORIETRADVNT) sapientes: pro suorum temporum antepagmentis / hominem in serpentis ac ydre specie / mordicus caudam pertrahentis suam pingit: et exprimi voluere. ¶ Est enim verissima sapientia sumptus inspectio atque agnitio. qua in substantia eadem indivisa / indiffecta / vna et continua permanente: pars partem apprehendit / pars a parte sublabratur pertrahitur & ad interiora reuocatur. ¶ Nam cum gemina sit omnis cognitio: materialis et imperfecta vna / Alia vero immaterialis atque perfecta: hec vna in orbe perficitur in eadem natura / in eadem substantia indivisa / indiffecta: attamen numerosa discreta et fecunda: ¶ Fit enim cum immaterialis substantia flexa et conuersa in semet: ut speculationis proprie / in extrema duo et in amborum medium dispelcitur atque propagatur. Materialis autem cognitio: fit secundum rectum / ab vno in aliud: Ab eodem in diuersum atque dissimile: in diuersis item naturis: in abiunctis substantiis. In hac siquidem cognitione aliud est quod spectat: aliud quod spectatur et iterum scit

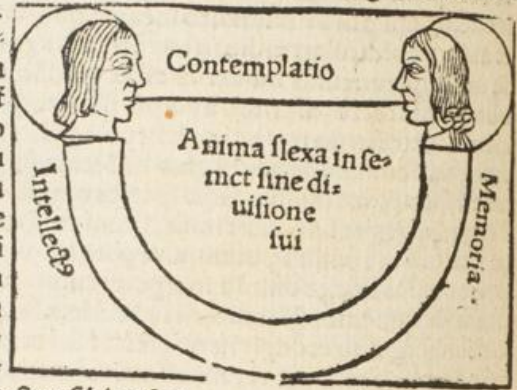
Immaterialis cognitio in identitate substantie perficitur

¶ **V**t in imaginatione: alia est anima / aliud corpus. In sensu quoq; alia est anima / aliud mundus. Immaterialis nempe est anima: corpus vero et mundus ambo ex materia / et aie organa. alia item est anime: et alia corporis mundi q; substantia. Et in neutra materialium huiusmodi cognitionu: hominis scientiam et sapientiam locauimus. ¶ Superest igitur vt in sola

Sapientia
in cognitio
ne anime
ab anima

maductione. vt in notione anime ab anima qua sine sua diuisione: in se / tota anima flectit sibi proponitur / presentatur atq; obicitur. Tota enim anima: in vnitatem discernitur atq; numeratur: seq; aliquo pacto in tria (in extrema inquaduo & medium vnicum) distinguit / numerat / multiplicat: In orbem demum semetipsa comprehendens (ad instar serpentis) in se ipsam voluitur / in sua penetralia redit. Pars ei vna partem aliam morsicat / sublabratq;. Ingressitur anima in semet / setota absoluit atq; pertransit. In se ipsa deniq; sistitur: Conditur in se / fitq; sibi vasculum ac perpes domiciliu.

¶ **Q** COGNITIO HAUD EST ENTIS SESE NOSCITANTIS / DIVISIO. .

¶ **N**DE FIT VT Q VIRIT E COGNITIONIS VIM NATVRAMQ; VE

perpenderint: haud (vt pleriq; fecere) in teterrima nefandi erroris carybdis / precipites labentur. ob sui cognitione: eoru que se norunt subam diuidentes. dicentescq; plures esse subas / amboru quoru cuq; extremoru & eoru medij. ¶ **N**a si ois cognitio esset entis diuisio / et substantie ipsius multiplicatio: vtq; omnis cognitio esset alterius cognitio. Nil igitur sibi ipsi erit agnatum: Nil intueri se / seq; conspicari et seipso perfrui valebit. Nulla deniq; erit sapientia. quandoquidem omnis sapientia: est sui metipsum speculatio / agnitio / scientia. Omnis itaq; cognitio: erit alterius cognitio. Diuisa insuper erit / diuisa & separata ab inuicem: cuiusuis cognitionis extrema diductu erit / et ab extremis: id quod eoru mediu appellatur. Atqui (vt diximus) cognitio eiusdem a seipso: haud est ipsius entis / substantialis diductio: sed personalis eius discretio / in extrema et mediu. Est item eius in seipsum flexura / conuersio / orbicularis motus: et sine sue substantie diuisione / in substantie identitate vnitatem / continuitatem in personalium suppositorum similitudine / equalitate / atq; trinitate / secunda propagatio.

Trina sapi
entia.

Diuis are
opagita.

¶ **F**it iterum vt trina sit sapientia: quemadmodum est et trina sui ipsius gnaritudo atq; scientia. Nam tria sunt immaterialia entia / que in semet flectuntur / in se conuertuntur que sui ipsorum capacia / et a seipsis agnita sunt. Rationalis anima / Angelus / Deus. ¶ **O**rbis rationalis anime (id est eius in se gyratio / qua sese intuetur) humana scientia vocatur. Angelicus orbis / angelica sapientia. Diuinus orbis / quo per deum deus in deum fertur: diuina sapientia / dei a seipso agnitio / diuinaq; contemplatio nuncupatur. Et huius extrema sunt diuina intellectus / diuina memoria ac diuina amboru spes. ¶ **D**iuina intellectus / monas est: prima et per se / primum diuinitatis germen / et (vt diuis are opagita se tit) fontana deitas / totiusq; diuine fecunditatis initium. Diuina vero memoria dyas est et monadis equalitas / eiusq; resumptio a monade prolata. Vtriusq; autem species trias dicitur: monadis et dyadis status / copula / conexio: manans ab vtriusq; / finis vtriusq; / vtriusq; medium. ¶ **H**ec tria in deo / vnus deus sunt: vna atq; indiuisa diuina substantia. carens omni inaequalitate / alietate / dissimilitudine et permixtione materie / aut contrarietatis. sine confusione coniuncta: sine diuisione discreta ac trina: In trinitate vna / In vnitatem trina. Inseparabilis est eius intellectus / ab eius memoria: et ambo ab sua specie inseparabiles. Quantum est diuinus intellectus / tanta est et diuina memoria. Et quanti ambo / tantum amborum factum spiramen / spiritus species / et sacra emanatio. Totus diuinus intellectus / in tota diuina est memoria: & hec rursum in illo tota. Ambo quoq; in sua ipsorum specie sunt toti: ipsaq; sacra amborum species / degit tota in vtriusq;.

¶ **Q** IN DIVINE ET SACRATISSIME TRINITATIS AGNITIONE: SO
LIMERITO CHRISTICOLE GLORIARI POSSVNT. .

CAP. XXIX

MNHVIVS AVTEM SVMME AC SVPERSVBTANTIALIS OM-
 nium cause/beatissime trinitatis cognitione et sacratissima fide: merito
 pre ceteris/ gloriari possunt christicole: q̄ archana illa/ suprema et emi-
 nentissima veritas: que a condito mundo/ omnē latuit heresim: siue gē-
 tiliū/ siue hebreorum: quam nulli mundi sapientes/ philophi et magi p̄
 mundanam sapientiam naturali intelligentie lumine rimari potuer-
 runt: que nullis vel paucissimis prophetarum (sub nubis et caligi-
 nis tēpus) innotuit: Solus inclytus christianorum dux/ nouo & insolito
 sydere e virginis vtero/ ortus in mundum/ rāte scientie (hoc est diuine trinitatis) lumen e sy-
 dereis sedibus/ in orbem terrarum aduexit. Solus diuine substantie numerum et secunda
 tempalam edocuit/ atq; publicauit. Primus discretionis diuine sermones intulit: qui ipse
 sub mortali ac tellureo humanitatis amictu: v nū aliquod erat trīū totiū diuinitatis germi-
 nū. Erat enī diuinitatis dyas/ que ab eterno sese a paterna monade diuinitus: et postea in
 terris humanitus ortam: ante tempora et intēpore genitam: testata/ effata et proloquuta
 in terris est. ¶ Sua item omnia esse paterne monadis: et omnia paterne monadis / sua ipsius
 esse perdocuit. Speciem quoq; ac spiramen vtriusq; quequid habet: hoc et suum et paterne
 monadis esse promulgauit. ¶ Itaq; vt diuinum ipsi numerum/ diuinam propaginem/ atq;
 trinitatē fateamur: cient nos ipsimis (summe et suasibilissime autoritatis loco) eterne vite
 fecundissima verba/ ac potentissima diuine dyadis eloquia. Innumere deinceps et cun-
 ctis perue/ e rebus naturalibus desumpte coniecture: eo assentionis/ fidei et firmissime cre-
 dulitatis impellunt. Intelligentie quoq; lumen/ quo post vere lucis ortum/ repurgate et illu-
 strate sunt hominum mentes / id a seculo inauditum: et a priscais inscrutabile referat/ pan-
 ditq; misterium. Est enim intelligentia fidei consumatio: fides vero intelligentie dispositio
 sacramq; initium.

Autoritas

Cōiectura

Ratio.

**INOSCENDE DIVINE ALTISIME TRINITATIS SENSI-
 BILIASIGNA. .** CAP. XXX

MON INCONVENIENS AVTEM FVERIT: SIHOC IN LOCO
 nonnulla apposuerim: dimoscēde beatissime huius diuine trinitatis sensi-
 bilia presidia, per que certioribus coniecturis/ natura nos tanti misterij cu-
 pit effici conscios/ ranteq; scientie nobis referari iubar. Subiecit enim na-
 tura/ nostris oculis lucidissima eorum signa/ que oculus non vidit/ nec au-
 dis audiuit: neq; in cor hominis ascenderunt. ¶ Nam si vniuersam natu-
 ram/ perfectam esse credimus: eandem profecto et trinam esse assentimur
 dicimusq; omni i re naturali: quendā splendere et liquido exprimi/ di-
 uine trinitatis numerum. Omne etenī perfectū est trinū. Et si deum haud inficias imus/ om-
 nium esse opificem/ authorem / creatorem / fatemur insuper perfectum eundem esse ac tri-
 num: cum sit omnis creatura/ diuinum quiddam (Nam diuinitatis opus/ diuinusq; fulgor
 et apparitio) erit et omnis creatura (vt diuine tudicule forma/ relucētia et impressio) clara
 atq; inobscura diuine perfectionis atq; trinitatis / gestans in se vestigia. ¶ Itaq; ex omni fer-
 me materie parte/ Ex cunctis naturalibus rebus: ram sublimis et ardua cognitio/ nostris se-
 mētibus altius infūdīt/ patenter inuauat/ sensibilibus explicat. Expetita igit signa ab hoīe e-
 narrare pergamus.

Omnis sub-
stantia diui-
ne trinita-
tis vestigi-
um.

¶ Humana species tantum vna est: trino tamen actu/ a deo substantialiter condita atq;
 perfecta. Primus et per se homo Adam. Ex Adam Eua/ Ex Adam et Eua: Abel.
 ¶ Rationalis anima: vna est et indiuisibilis substantia: sine sui diuisione trina / nume-
 rosa/ secunda: In intellectum/ memoriam/ ac voluntatem siue in contemplationis actum di-
 secreta. Intellectus: non est memoria/ neq; voluntas. Memoria: neq; intellectus est neq; volū-
 tas. Voluntas: non intellectus est neq; memoria. sunt tamē hec inuicem relatitia/ equata et
 similia: vna insuper eademq; anime substantia.
 ¶ Punctum in media linea / cum substantia vnicum et infectile sit: ratione tamen trinura
 reperitur. Est enim idem/ finis linee prioris/ sequentis initium: totius vero medium.

Trinitas in
homine.

Trinitas in
rationali
anima.

Contemplatio

Anima flexa in se
sine di-
uisione
sui

alculum ac perpes

IS SESE NOCITANT

ONIS VIMNAT

in reterumā neta

one: eorū que se no

borū quorūcūq; extr

uilio/ et substantie

ognitio. Nil igitur

ipso perfrui valebit.

gentia: est suimet

nitio. Diuisa insuper

erit: et ab extremis

a seipso: haud est

ma et mediū. Est

ne diuisione/ insu-

multitudine equitate

ina si sapientia

mmaterialia enia

ipso agnita sum.

in se gyrate/ qua

ntia. Diuinus ordo

o/ diuinaq; contem-

e diuina ambora

erimen et/ vt diu-

ina vero memoria

usq; autē respect

y finis vtriusq; v

ia substantia. carens omni

cōtrarietatis. sine conditio-

vnitate trina. Inseparabile

abiles. Quamuis est diuina

tum amorum/ sa-

dns. in tota diuina et

e sunt tota: ipsa q; dicit

ITATIS AGNITIONE
SVNT. .

Arbor vna est: in stipite confuncta / in ramis discreta: in quibus tantum tria profert: folia / flores / fructus.

Nubes vna quedam est et liquida substantia / trinititer fecunda. Nam in tantum tria soluitur: pluuiam / niuem / grandinemque hoc carmen complectitur. Pluuia nix grandolice tria sunt e nubibus orta.

Animalis nutritio trinis perficitur membris: ore / stomacho / corde. Nam cib⁹ ab ore assumitur: Recipitur et continetur ab stomacho. Postremo a corde digeritur / transitque in animalis substantiam.

Homini quoque animalium precipui / trino calore / atque igne preparatur et concoquitur cibus. Primo celesti / Secundo elementari / Tertio humano. Sole / igne / corde. His tribus signibus / preparatur alimentaria hominis substantia: priusquam ex materia vertatur in sanguinem. Nepe a sole maturantur fructus: herbe / plantae et animalia gignuntur. deinde ab elementari igni / quicquid in eis cruditatis et contrarij ac superflui humoris est exhalatur / soluiturque. Tertio in homine / cordis calore: in sanguinem omnia conuertuntur.

Anime numerus est trinus. Omnis enim anima aut rationalis est / aut sensitua aut vegetatiua. Nam que tantum subsistunt inanimata sunt / et anime expertia.

Intellectus est trinus: Alius diuinus / Alius angelicus / Alius humanus. Et intellectum diuinum peculiari nomine Mentem nuncupamus. Angelicum proprie intellectum censemus. humanum vero rationem.

Sol prim⁹ est et per se lucidus / ipsiusque lucis initium. A sole lux in lunam deriuatur. A sole vero & luna: in terram Sol a nullo lumine receptat: Luna a sole illustratur: Terra ab utroque.

Trinitas ignium: Solis / ignis cordis.

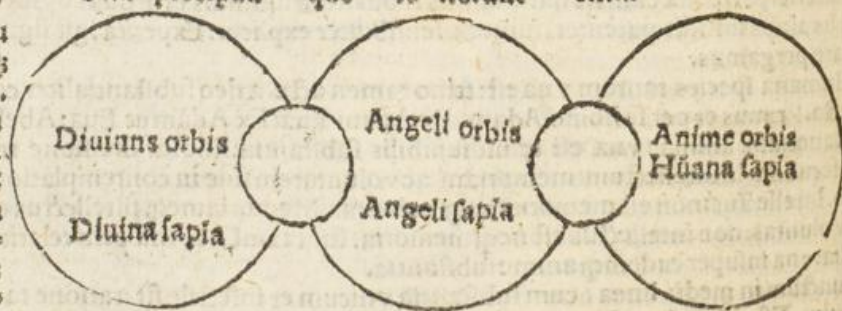
Aëtrine

Intellect⁹ trinus.

Sapientia trina.

Tria precipua que se norunt entia

Sol Luna Terra

Trinitas vna est...
omnis enim anima...
Intellectus est trinus...
Sapientia trina...
Tria precipua que se norunt entia

Tantum tria sunt magnitudinum interualla: longitudo/latitudo/profunditas. ac tres tã-
tum magnitudines & continue quãtitates linea superficies/corpus: quarũ idem fons atq;

intriũ/pũctũ. Tres sũt prime & precipue nume-
rorum vnitates: linearis / superficialis/ corporea.
que ab eadem oriuntur scatenue simplicissima
vnitate: denaria/ centenaria/ Millenaria . Nam
inter numerorũ sedes locos & positiones: (que de-
cimo quoq; loco/ denariaue distãtia notãtur) dena-
rius primus est linearis nũerus. Hec primus pla-
nus/ vt quadratus. Mille/ primũ corp⁹: Nam cubus.

Humana mēs vna est: cuius note & expressiones
tres: conceptio/ vox/ scriptura. In quibus aut omnis
est disciplina: aut eorum medio disciplina paratur.
& ab his signis/ hũane anime trini oriũtur discipli-
nares actus: conceptio/ loquutio/ scriptitatio.

Celestia luminis subiecta & lucifere faces sunt tri-
ne: Sol/ ceteri planete/ qui erronei & erratici dicitur
& stelle. Nam sol fons est & lucis initiũ: a quo in ipsos erronei & in firmamẽti stellas de-
riuatũ lux transfertur.

Trinus est solis aspectus: orientalis/ meridionalis/ occiduus. His enim tribus differentiis
mortaliũ oculis/ sol reuelatur. Primo in ortu/ deinde in meridie: Tertio in occasu. In septẽ-
triõne autem & medie noctis pũcto/ nobis est occultus.

Aquarũ mot⁹: trinis differentiis vniuersus adimplerur: fonte/ fluuiõ mari. Nã fons
aquarum est initium: fluuius: mediũ/ Mare finis/ earum congregatio ac status. Fons prin-
ma est aquarum scatebra & apparitio. prima ue earum ex abdũto/ ex occulto & ex ipsis ter-
re visceribus emanatio. Fluuius: medius est earum motus/ quo in naturalem suum locum
pergũt atq; deuehuntur. Mare vero earum est receptaculũ cõgregatio/ status/ finis & vlti-
mum.

Geometre rectilineorũ angulorum species / trinitate finiunt: Obtusorum / Rectorum/
Acutorũ. Hiq; trinis lineis/ eodem puncto coniunctis clauduntur.

In magni-
tudibus
trinitas.

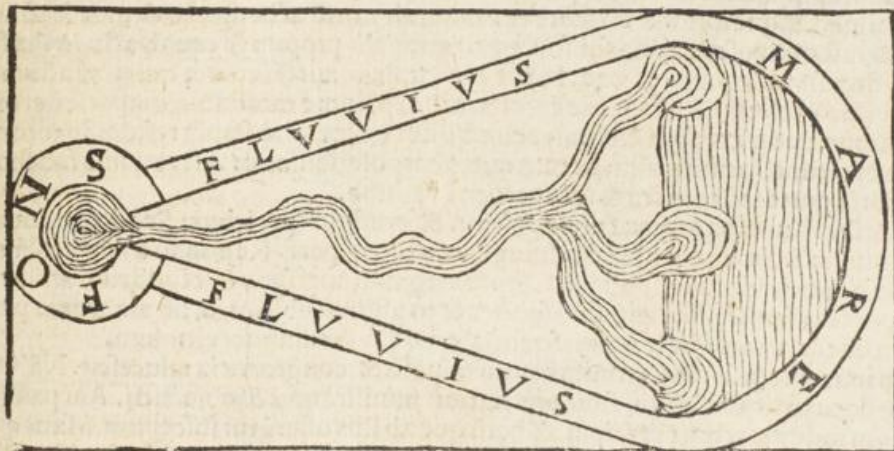
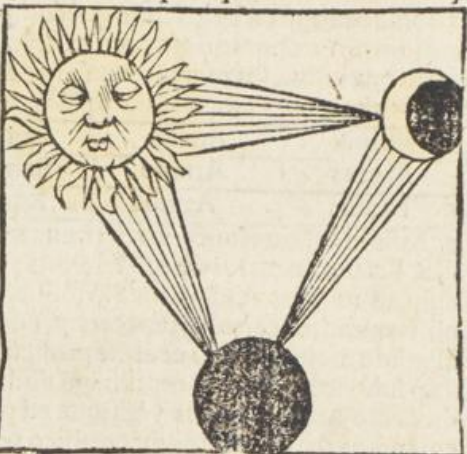
Trinitas in
numeis.

Doctrina-
lia insigni-
tia.

Luminaria
mũdi trina

Trinitas in
sole:

Trinitas in
delatione
aquarum:

Trinitas
angulorũ.

Hõ trinis positionib⁹ in loco & quiete variat
ac differt. Aut enĩ iacet/ aut sedet/ aut stat. Iacere: noctis est & sõni positio. Sedet: ia posi-
tio mediũ tẽporis est matutini/ aut serotini: cũ aut sõno expergiscitur aut obdormiscere in-
cipit. Stare vero: perfecta est & meridiana hominis positio. Animalũ mot⁹: sũt trini: se-
cũdũ quãtitatẽ/ secundũ qualitatẽ/ secundũ locũ. Aut enĩ augescũt aialia: aut alterãtur/
aut loco mutantur. Nam scdm substantiã/ improprius est animalũ motus. vt pote quo aut
esse incipiunt/ aut esse desinũt. Quod enĩ fit/ nõdũ est. & quod esse desinit/ nõ subsistit totũ.
Omnis quippe mot⁹ oritur ab anima. At cũ trina sit aia: alia quidẽ vegetatrix/ Alia sc̃situa

Trinitas in
hois põne
ac situ.

In motibus
animalium
trinitas.

Sensuum trine trinitates			
Ministrantes	Manus	Os	Olfactus
Obiecta	Scripture	Voces	Odores
Precipui	Vifus	Audit⁹	Cerebrum

¶ Et si generatim omnem cognitionem et cognitivam facultatem numerabimus: tres in eis insunt trinitates. Sūt enī imateriales cognitiones tres Diuina/ Angelica/ Hūana: Mēs intellectus/ Ratio. Materiales vero sex: Internus sēsus vnus et extremi quinq;: Auditus/ Vifus/ Olfactus/ Gustus/ Tactus. Et harum omnium cognitionum / aliquo pacto in expertem esse hominem in sensuum libro docuimus. Est enim homo terrenus nouenūq; luminaribus/ lā padibus/ lucernis naturaliumue cognitionum splendoribus natura illustris. Nam extra et supra materiam trimyxus: Mentis/ Intelligentie et rationis particeps. In materia vero bistri mix⁹: imaginatōe et qnis sētib⁹ splēdicās. Est ei materialis cognitio/ ad imaterialē nūero dupla. Dyalectici trina positione medi⁹: tres syllogismorū et ratiocinationū figuras/ modosq; eliciunt. Nā mediū (vt aiunt) aut medio statui loco: aut primo/ aut vltimo. Finit enim primū mediū est vltimum. Est autem terminus in ratiocinatione primus: qui superior/ et cunctis amplior/ de ceteris rite dicitur/ atq; enunciat⁹. Vltimus vero qui ceteris subest/ ac de quo ceteri dicuntur. Medius: qui cum vni subest/ alter ei subest.

In omni cognitione trine trinitates.

Trinitas in syllogismis

Vltimum	Medium	Primum	Vltimum	Primum	Medium	Medium	Primum	V
Prima figura			Secunda figura			Tertia figura		

Tres syllogismorum figure trina positione medi⁹

¶ Ois itē dyalectica ratiocinatio: trinis & terminis & enūciatōib⁹ coalescit. Termini sūt: extremitas maior/ extremitas minor: & mediū. Propositiones vero maior propositio/ Minor propositio & illatio siue conclusio: que duab⁹ premissis & extremitatibus infertur: Maior propositio vt intellectus est/ minor vt memoria: Illatio vero vt vtriusq; species/ status/ finis.

Alie in syllogismis trinitates. Trinitas in sapientia

¶ Et vt propositas diuine discretionis/ atq; trinitatis coniecturas absoluam⁹: ipsam deniq; trinitatem trinam suoq; dimēsam numero fatemur. Nam sapientiam ipsam docuim⁹ esse trinam. Aliam diuinam/ Aliam angelicam/ Humanā aliam: Ast omnis sapientia est suscipi⁹ agnitio. Agnitio vero sui: est trina eius quod nosse se ipsum dicitur discretio. Quanta igitur est sapientia: tanta est & trinitas. Alta diuina trinitas/ Angelica alia/ Alia humana. Hec enim trīa intellectu/ memoria/ voluntas: trinis duntaxat precipuis entibus Deo/ angelis & homini inesse probantur Trinus igitur est intellectus: triua memoria/ trina voluntas.

Deus	Intellectus	Memoria	Voluntas	1
Angel⁹	Intellectus	Memoria	Voluntas	2
homo	Intellectus	Memoria	Voluntas	3

Omne etenim quod consummatum est & perfectum: est ex necessitate trinū. Sapientia autem perfecta est/ trinitas perfecta est: ideoq; et sapientia trina & trinitas trina reperitur.

Trinitas in deo	Pater	Filius	Spiritus
Trinitas i hoie	Adam	Eua	Abel
Expressiones	A nullo	Ab vno	Ab vtroq;
Trinitas anime	Intellect⁹	Memoria	Voluntas
In arbore	Folium	Flos	Fructus
In nube	Pluuia	Nix	Grando
In animali	Os	Stomach⁹	Cor
Proprietates	Assumens	Recipiens	Digerens
In mundo	Intellect⁹ ual	Celestis	Sensibilis
In corpore	Os	Neruus	Caro
In scientijs	Sermociales	Reales	Naturales
In plantis	Arbor	Frutex	Herba
In sole	Lux	Lumen	Vmbra
In luna	Coniunctio	Medium.	Oppositio
In circulo	Centrum	Diameter	Circūferētia

In ignibus	Sol	Ignis	Cor
Proprietates	Maturitas	Decoctio	Digestio
In animabus	Vegetativa	Sensitiva	Rationalis
In intellectu	Diuina	Angelicus	Humanus
In sapientia	Diuina	Angelica	Humana
In mundo	Sol	Luna	Terra
In magnitudine	Longitudo	Latitudo	Profunditas
Rursum	Linea	Superficies	Corpus
In numeris	Linearis	Planus	Solidus
In eruditione	Conceptus	Vox	Scriptura
In luminosis	Sol	Minor planeta	Stella
In aspectu solis	Oriens	Occidens	Meridies
In motu aquarum	Fons	Fluuus	Mare
In angulis	Obtusus	Acutus	Rectus
In hois positione	Iacere	Sedere	Stare
In motibus	Augmentatio	Alteratio	Latitudo
Proprietates	Quantitas	Qualitas	Locus
Infantis status	In utero	In natiuitate	Post natiuitatem
In etate hominis	Infans	Puer	Vir
In pastu animi	Sensibile	Imaginabile	Rationale
In sensibus	Imaginatio	Auditus	Visus
In abiectionibus	Olfactus	Gustus	Tactus
In obiectis	Odor	Lux	Scriptura
In intellectualibus	Mens	Intellectus	Ratio
In syllogismis	Maiores extremitas	Minor	Medium
In syllogismis	Prima figura	Secunda	Tertia
In syllogismis	Maiores Propositio	Minor	Conclusio

Eadem aliter
signis aliter
causis in
sunt.

His coniecturis/ sensibilibusq; presidijs sultahumana mens: diuine trinitatis certissimam aut rationem aut fidē aliquo pacto eliciet. quandoquidē ab eodem supersubstantiali: diuinitatis fonte: manarūt vniuersa & materialia & imaterialia/ visibilia & inuisibilia. que sunt archane illius & eminentissime veritatis vestigia & signa. quorū cum ferme vniūsi ordines ternario discreti sint/ ac trini: Rationabile est omnem creatā trinitatē / ab eterna & increata diuina trinitate duxisse originem. Sed aliter signis: aliter causis/ archetypis & exemplaribus eadem insunt. Nam in his quas apposumus cōiecturis: plerumq; hec accidunt: in equalitas/ Substantie diuisione/ Prioritas. Posterioritas: sed ex signorum in equalitate/ cōiuncta endā est sūma in deo equalitas. Ex substantie diuisione: sūma cōiunctio & substantie identitas. Et ex posterioritate ac prioritate/ eternitas. Nam conceptus imprimis vox & scriptura: equales quidē sunt. Conceptus enim omnia est/ vox omnia/ Scriptura/ omnia: diuisi tamen sunt abinuicem & loco diuisi. Nā conceptus in mēte/ Vox in ore/ Scriptura in charta profertur atq; exaratur. Et conceptus prior est voce/ Vox itidem prior scriptura.

In deo nil
acquisitum

Rursum rectilinei anguli tres: Obtusus/ Rectus/ Acutus: licet eodē puncto cōiuncti sint a quo linee tres p̄tendūtur: inaequales tamen sunt. Obtusus maior. Rectus medius. Acutus minor. Et in anime trinitate quam posuim⁹ iter intellectū/ memoriā & intellectuāle vtriusq; speciem/ qua mediate fit ipsa contemplatio: et que ab hac presentatur/ ab illo conspicitur ipsa quidem species: innaturalis est animo & inconstantialis intellectu ac memoria. Quippe acquisita in anima: & posterior vtraq; parte animi intellectu ac memoria. In deo autem nichil est acquisitum/ Nil temporaneū/ inaequale/ inconstantiale/ adeo distinctum atq; separatū: Nil deniq; prius aut posterius. Omnia quippe in deo coniuncta sunt. Eiusdem substantie/ Inseparabilia naturalia/ & inacquisita. Equalia/ Infinita Simul/ Eterna. Sed iam latius euagati logiusue digressi: ad sapientis intentum reuertamur.

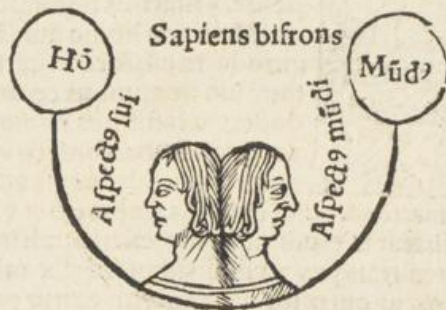
CVR SAPIENTEM ROMANI BIFRONTE ET QVADRIFRONTE IANO EXPRESSERE. CAP. XXXI.

SAPIENTEM / ROMANI IANO : FORCVLO / LIMENTINOq;
 deo/ qui foribus liminibusq; preeset: haud ineleganter expressere: quem
 interdum vt bifrontē / interdum vt quadrifrontem pingere soliti tradunt.
 ¶ Bifrontem: Nam qui liminibus cardinibusq; preest/ facie vna exteriora
 alia interiora domus spectare cogitur. Quadrifrontē vero: quia quem fin-
 xerunt geminis a natura spectatiuis faciebus predictū : adiecerunt & illi
 ambos vultus / hunc qui extrorsus: alium qui introrsus spectatur. Nam
 quod de foris & extrorsus cōspicitur / vultus quidam est: itidem & quod est
 introrsus spectabile/ facies est altera. Geminis igitur oculis / vltro citroq; / qui ab initio bi-
 frons erat: euadit alterna speculatione quadrifrons. Nam potētia spectans hinc obiectum
 exteri⁹ / hinc subcutaneū & Internum: vtriusq; specie quoquo pacto affici: fit simi⁹ vtriq;
 amborum vultū excipit ac refert. ¶ Sapiens autem / pluribus de causis & bifrons & qua-
 drifrons esse deprehenditur. Nam / vt in eius operis initio dictitauimus / sapiens haud sim-
 plex: sed geminus homo est / id est homohomo: natura inquā homo / & virtute homo. Ex-
 timus homo & subcutane⁹ / siue intern⁹ homo: homo in mūdo / & homo in hoīe. Nam sa-
 piens velut sui calothecentus & optimus artifex: ad naturalis hominis similitudinē virtutis
 hominem progeniuit. qui studiosus homo / qui primi hominis imago / relucētia / apparitio
 & sapientia nuncupatur. ¶ Naturalis / quippe noster homo: homo est tellureus virtute / in-
 cōdit⁹ / ignarusq; sui: soli expositus mūdo / spectansq; dūtaxat in mūdū. Studios⁹ vero ho-
 mo illius ignorātiā resoluit: tenebras discutit / illum a mundo reuocat: ad seipsū conuer-
 tit / figitq; in seipso. ¶ Est igitur bifrons sapiēs: facie vna (naturali scilicet & exteriore) mū-
 danus. Alii vero acquisita & subcutanea hūa-
 nus. Qui enī natura spectabat in mūdū: di-
 dicit arte / virtute & doctrina / exterebrare se-
 ipsum / seq; contueri. ¶ Est & sapiens quoquo-
 pacto medius inter seipsum & mūdum. quan-
 doq; quidem in mundo / quandoq; vero in se-
 ipso residens. Etenim constitutus est homo a
 natura in vtriusq; limie: in sui mūdiq; cardine
 ac superficie. Nunc sensu penetrās in profū-
 da & interiora mundi. Nunc vero mēte a mū-
 do recinens: in sua ipsius viscera reuocatur.
 scrutaturq; sub cute / sub tacito pectore qcquid
 habet. ¶ Adest rurū sapiēti tam sui / q̄ mūdi
 referandi facultas / clauis / licētia. Nunc mūdo / nunc sibi ipsi congreditur / adaperitur / patet
 Clausus est & abdit⁹ sibi ipsi in initio: cū adhuc negociatur in mundo. Claudidēntq; mun-
 dum: illius pessulū / seras / & obices obfirmat : cū seipsum subit / cum sibi ipsi post mūdānam
 peregrinationem referatur. cū post discipulatum mundi sensuumq; famuleriū / rediens ad
 mentem: sui ipsius magisterio / ac pedotribatū in ipsa contemplatione perficitur. ¶ Porro
 quadrifrontē esse sapientem: hac ratione ostendere nitimur. Nā sapientiam non modo in
 hūana dyade: sed & in quadā tryade perfectam consumatamq; esse docuimus. Est enī sapi-
 ens: homo / homo / homo. Natura inquā homo: nam ratiōis particeps. Etate homo: quippe
 vir. & virtute homo: Nempē studiosus ac sapiens. Dixim⁹ siquidē prius / trifariam hominē
 dici: Natura / Etate / Virtute. atq; omnifariam hominem / esse sapientem: cui post naturalē &
 temporalē hominē: tertius / eterno foenore: accreuit studiosus homo. Nā tertius hic homo:
 hominis est cōsumatio / finis / status / cōtemplatio & sapiētia. Vtriusq; extremorū (nature in-
 quam & etatis hominum) species / emanatio proventus / nex⁹ / amor / vinculum. in quo ex-
 primitur vtriusq; extremorū natura / similitudo / imago. Cum igitur studios⁹ homo sit tanq̄
 primi & secundi hominis emanatio se cū dūsq; proventus ac fructus (oritur enim sapientia
 quodā modo ex naturali & temporalī homine: perinde atq; illatio vna / ex ambabus infer-
 tur premissis) necesse est quadrifrontem esse sapientē. Nā bifrons est in extremis hominib⁹
 in singulis quidē vnifrons: In tertio vero & medio homine iterū bifrons / vt in amborum
 viculo / vt i vtriusq; fenore ab vtroq; procedēte & vtrūq; spectāte. Et tā extremi hoīes q̄ me-
 dius / homo: sunt vnus homo / vnus sapiens / perfectus cōsumatus & discretus homo: aspe-
 ctū quadrifrons & quadrigeminus. ¶ Exempli enī causa: fit prim⁹ hominis vult⁹ in Adam:
 t iij

Cur sapiēs. bifrons.

Sapiēs in- ter seipsum & mūdum & medius

Ignis
Decoctio
Sensitiva
Angelicus
Angelica
Luna
Latitudo
Superficies
Planus
Vox
Mior planeta
Occidens
Fluvius
Acutus
Sedere
Alteratio
Qualitas
In narrare
Puer
Imaginabile
Auditus
Gustus
Lux
Intellectus
Minor
Secunda
Minor

humana mens dicitur
do quidē ab eodem superbia
in materialia vtilia & munda
& signa quorū cum feruore
in nem creatā trinitatē ob am-
er signis: alter causis actibus
mus cōiecturis / plerūq; hinc
ortas: sed ex signorum natura
dvisione: sumā cōmunitatē hū-
itas. Nam conceptus impetū
na est: vox omnia / Scrupulosa
ep⁹ in inēte: Vox in cre / Scrup-
est voce: Vox in eodem prior
tus: Acutus: licet eodē modo
unt. Obrus / maior. Rectus
ter intellectū / memoratū & mē-
nos: que ab hac presonaturā
no & inconstantia in vultū
vtriusq; parte animi in vultū
poraneū / ineq̄ale in vultū
posterioris. Omnia quippe
lia / & in acquisita. Equale
illi: ad sapiens intentionem

FRONTE ET QUADRIFRONTI
CA. II

Secundus in Eva/ Tertius in Abel mixt⁹ ac geminus: tanq̄ in amborū filio/ amborum simili: amborum vultu ac specie predicto. cum Adā/ Eva Abel iint specie vnus homo/ vna species talis hominis natura: hic tamē homo aspectu quadrigeminus euadit. Conspiciunt enim sese & ad invicem versi sunt extremi vultus: Medius vero vultus vtriusq; extremi geminis aspectibus copulatur. Nāvtriusq; extremi species est & naturalis mago.

¶ Et sicut hominis esse/ trinis actibus trinisue hominibus/ deus ab initio cōpleuit: ita & hominis bene beateq; esse/ trinis actib⁹/ trinisue hominib⁹ suo modo perfici voluit. Est autē hominis esse humana substantia: cōdita a deo/ ab initio & perfecta in trib⁹ Adā Eva Abel. Ast hominis bene/ beateq; esse/ virtus est & sapientia. que hoīs sedentaria opera (quiete vt aiunt & residentia) mentis animiq; solerti cultura homini innascitur. Per hanc enim & tertius homo hoc est studiosus homo conflat⁹: & hominis animus euadit aliquo pacto trinus: intelligere/ memorari & contēplari potens.

Hoīs & esse & bene esse trinum:

CALIVS MODVS Q VADRIFRONTIS SAPIENTIS. CAP. XXXII.

Incōsumatus anim⁹ vt precīssesyllogismi.

Aimī sapientis q̄tuor aspect⁹.

Alia quadrifrons sapiens ratio

VRSVM ALITER INTELLIGE Q VADRIGEMINVM ESSE SAPIENTĒ. Vniuersus hominis anim⁹ is est quidā homo: intellect⁹ quidam homo: Memoria homo quidā. Et vtriusq; spēs (que per intellectū in animum introducta est: & cōseruatur a meōria) quidā hō. Licet enī nōnunq; partes totorum nominibus censerī atq; appellari. A natura perfectus est homo/ duntaxat habitu extremorū intellectus & memorie. stetitq; ab initio imperfectus & incōsumat⁹/ vtriusq; specie: quā minime habet a natura. ¶ Est enim in initio hominis anim⁹: velut syllogismi & ratiocinationis premisse sine illatione. Velut extrema sine medio: vt deniq; monas & dyas/ sine tryade. At cum ratiocinatur & eruditur homo: ex naturali intellect⁹ & meōrie habitu/ mediā vtriusq; infert speciem/ tanq̄ ex premissis illatione: Ex nafalib⁹ extremis mediū/ Ex Monade & dyade/ y adem: qua qui prius incōsumatus extitit perficitur: qui insipientis sapiēs fit: qui tantū homo homo/ fir homo homo/ homo. scilicet homo intellectu homo memoria/ & acquisita amborum specie homo. ¶ Sapiētis igitur & cōsumati hoīs animus: quadrigemin⁹ est: id est facierum vultuū & aspectuum quattuor. Est enī facies eius prima intellectualis: qua intellectus spectat in memoriā. Facies animi secūda/ vult⁹ est memorie: quo versa ad intellectum respicit intellectū. Medij vero & acquisiti tot⁹ animi aspectus/ sunt medie amborū speciei: qua sit ipsa contēplatio. Horū enim aspectuū: vn⁹/ vertitur in memoriā/ Ali⁹ in intellectū conuertitur. Nam huiusmodi acquisita species/ media est inter extremas animi partes intellectum & memoriā: dū i cōtemplatione/ ab hac: illi offertur atq; presentatur: ab illo vera conspicitur. Et sicut gemini sunt aspectus extremorū animi oculorum: vnus ipsius intellectus/ alius meōrie: ita & tot⁹ medij oculi siue amborū speciei/ gemini sunt aspectus: tot⁹ vero animi aspectus quattuor. Est enim cōsumati hominis animus triophthalm⁹/ triumue spiritalium oculorum. duorū quidem naturalium simpliciu & extremorum: & vnus acquisiti medij/ mixti in diuersa spectantis: nūc solē hoc est intellectū/ nunc lunā hoc est meōriam intuentis. Nā intellectus sol est animi: fons & initiū hūane totius sciētie iuisibilisq; lucis. Memoria porro est animi luna: & inuisibilis lucis ab intellectuali sole deriuatio. Media autem acquisita spēs/ est vt vtriusq; terra: cui ambo extrema luminaria suffulgēt: quā interhyantē atq; interpositā/ librant/ serūt/ fulcuntq;. ¶ Deniq; & alia est addēda quadrifrons sapiētis ratio. Si sapientia vt diximus est sui ipsius agnitio/ perfecta q; scientia: erit insipientia sui inscientia/ & ignorantia. ¶ Nā finge hominē gemis a natura vultib⁹ insignē: eosdēq; vultus pingetāq; in diuersa spectātes/ seq; minie cōspicientes: illorū igit cōtrarij diuersiq; aspect⁹/ hominis exprimūt ignorātiā & insipientiā/ hoimī innatā. Eorū autē alternus aspect⁹ mutuae conuersio/ osculū & collabellatio: hoīs scientiā/ sapientiam & sui ipsius agnitioē adaperit. ¶ Igitur sapiens homo cū sui ipsius calothecnius/ toreutes cosmēta dictus sit: id est artifex

celator ornator; geminis conflatur hoibus / homine in qua nature & virtutis homine. Atqui
 vterq; homo bifrons / ac geminus est. ¶ Nam nature homo: ignorantia sui est & insipientia
 quedam. Studiosus vero seu virtutis homo: sui scientia lux aspectus / agnitio / & sapientia nu-
 cupatur. Ignorantia autē sui: haud aliud profecto est q̄ duorum vultuum in aspectu mutua
 auersio ac dissociatio. Scientia vero sui: est amborum vultuū grata exosculatio. ¶ Sapiens
 itaq; homo: bifrons esse declaratur. naturalin qua homine bifrons: & virtutis homine ite-
 rum bifrons. Primo quidem bifrons sui inscitia: secundo vero bifrons sui gnaritate. Constat
 enim sapiens homo / ex tenebris & luce: ex potentia & actu: ex ignorantia & scientia. Nam
 principium: illi sūt tenebre / potentia / ignorantia / auersio / diuisio. finis vero & perfectio: lux
 actus. scientia / conuersio / coniunctio / vnitas.

Principiū
 sapientis te-
 nebre: finis
 lux

¶ GEMINIS MODIS QVADRIFRONTEM SAPIENTEM
 POSSE EXPRIMI. CAP. .XXXIII.

¶ NDE FIT VT BIFARIAM SAPIENTEM HOMINEM QVADRIFRONTEM: pingi & exprimi cōtingat. ¶ Aut enim vultus extremi postergā-
 tur / extro: & in diuersas spectantes: medij vero adinuicem cōuertuntur &
 in alterutrum spectant. ¶ Et hoc pacto simul sapientis & ignorantia & sci-
 entia: insipientia & sapientia exprimuntur. Nā per extremos vultus insipi-
 entia: per medios vero: sapientia designat. Aut extremi quidē vultus introfus
 & in inuicē spectant: medij vero ad extremos conuertuntur. Et hec sapientis
 descriptio: priore cōmodior reperit. ¶ Extremi nāq; sapientis & cōsumati

Secūsdmō

aimi vultus sūt intellectus & meōria: q̄ suapte natura
 adinuicem cōuertunt / seq; conspicant. Medij vero
 aimi aspectus: insūt intellectuali spēt: q̄ iter intellectū
 & meōriā velut amborū spēs: amborū spectatiua
 efficitur. ¶ Sapiētē igitur merito ad Iani instar nūc
 vt bifrontem nunc vt quadrifrontē experimur. Ete-
 nim sapiens in cardine sui / mundi q; locatus: nunc
 sibi ipsi nunc mūdo cogreditur patet / reseratur.

¶ Spectat & in omnem simul mundi partem: vt ori-
 entem / meridiem / occasum / & medie noctis punctū.
 Toti adest mūdo est q; cunctis presens omnia: simul
 eius oculus perlustrat atq; intuetur. ¶ Hunc
 a tergo pinxit nemo: huic postica sanna: impingitur
 nulla. Aio defecatus & imperturbatus (instar liqui-
 didi celi) viuit. In se ipso manet cōtētus seipso /
 sibi q; sufficiens. ¶ Nam numerosus discretus & in
 seipso plurimus est. In deserto: in desolato q; ma-
 ner: nullius indigus / spiritalis alimonie plen: qua
 fugiter & assidue pascitur illius animus.

¶ Vtramq; naturam exprimit intellectuale vt atq;
 sensibilem. Collocatur enim vt diximus in vtriusq;
 mundi specula / nunc sensuum vehiculo in sensibile
 mundum deuehitur. nunc vero mente celos exte-
 rebrans: super celestia et intellectualia scrutatur / ri-
 matur perquirere. ¶ Sensibilem in super mundū (vt
 diximus) in intelligibilem: et intelligibilem in sublanarem traducit. Sunt enim abo mundi
 coniuncti in homine: vt pote in cuius anima intellectualis mundus / in eius vero corpore / se-
 sibilis mundus exprimitur. Est insuper sapiens nature alternatio donorū q; vicissitudo.
 quandoquidem primus noster homo naturalis homo est: et primum nature donum / ac mu-
 tuum. Secundus vero qui virtutis homo: est vt ipsius nature remuneratio / et quedam anti-
 pelargolis hoc est beneficiorum retributio. Studioso quippe homine in naturam munifi-
 cifumus: munera illius compensamus: eidem applaudim: gratamur ac deniq; nos ipsos vni-
 uerso natura debito absolimus. Sicut enim primi hominis naturali dono / naturales na-
 turalisue iuris sumus: ita et virtutis homine: que secunda quedam est humanitas / ac sapi-
 entia: nostrates efficiamur / nostri iuris / nobisue proprij.

Sapiens in
 omnē mū-
 do spectat
 partem

In sapiente
 vterq; mū-
 do expritur

SAPIENTIAM VTRIBIQVE ET SVBIECTO ET OBIECTO
 ESSE IMMATERIALEM. CAP. XXXIII

SAPIENTIA VTROBIQVE ET SVBIECTO ET OBIECTO est immaterialis. Nam & imateriali substātie sapiētia inest: & est imaterialis substātie gnaritudo / sciētia cognitio. ¶ At cū tria sint precipua & immaterialia entia. De⁹ / Angelus / Rationalis aīa: hinc trina (vt diximus) euadit sapiētia. Diuina / Angelica / Humana. Diuina sapiētia omnium est precipua / prima / increata. infinita / eterna. qua deus ab eterno ante condita se clā: sibi mer arcane innotuit / sibi ipsi suffulsi / respendit apparuit. Angelica vero sapiētia est qua cognitus est ab angelo deus: & qua angelus a seipso. Humana porro est: qua ab anima de⁹ / angelus / anima internoscuntur. Diuina sapiētia monas est: & tantū sui ipsius noticia / omni alteritate & diuisione sublimior: Angelica sapiētia: orta & creata a monade / dyas est: & haud tantū sui sed alteri⁹ vt dei cognitio. Et ihac sapiētia: prima alteritas primaq; diuisio cōtingit. Humana vero sapiētia / vltima est sapiētia / actryas. Est enī triū entium cognitio: Aīe / Angeli / Dei. ¶ Colligite nī imprimis rationalis aīa in sublanari mundo (sensuum corporisq; famuleto) sensibilem omnium rerum notiones / species / imagines. e quib⁹ demū vt proprie notionis opifex: in semetipsa propriam cōfingit / elicit / profertq; speciē: que est hūane sapiētie initium & ipsius anime ab seipsa cognitio. ¶ Deinde post sui ipsius adeptā gnaritatem: sensu in angelicam & simpliciorē perfectionem scandens: fit angelice scientie cōsors. postremo vero ad sublimiora enitēs / diuina quoq; cognitioē & scientia cōsumatur: fitq; verissime sapiētie particeps. ¶ Nam sicut carneus noster & visibilis oculus: sūmo / speciosissimo & lucidissimo visibili delectatur vt sole: ita & vis omnis cognitua / supremo & lucidissimo cognoscibil' vt deo totius lucis autore / imbui / illustrari & consumari precipue expetit. ¶ Est enim deus vnuerse nature sol verūq; ac propriū omnis cognitive facultatis obiectum. In quo exuberantissima / infinita / sincera & imixta lux: omnē speculatuā perstringit actiē: se per patēs / fusa super omnia / parata seper & explicita (vt Diuus Areopagita testatur) cūctis ad participandū. Omnia ad se conuertens / seipsa expetibilis: & ab omni siue materiali siue immateriali oculo: seper amanda / psequenda / haurienda. ¶ Sed materialis oculus (vt imaginatio & extim⁹ sēsus) vt curu⁹ in terrā / vt granastellus & pressus senio: vt longiore a suo fonte distantia consenescēs: beatā hanc suspicere: & exliaurire nequit spendissimā lucē. Abditū illius solis iubar intueri & spectare nequit: cutus (vt sacra canunt eloquia) sicut tenebre eius ita & lumen eius.

Diuina sapiētia monas.

Angelica dyas.

Humana tryas.

Diu⁹ areopagita.

¶ MUTA ANIMANTIA : NULLAM DEI CONSEQVI NOTICIAM
CAP. XXXV.

MUTA FIT VT QVECVNQVE INFRA HOMINEM STATA sunt / muta animantia: nullā veri naturalisq; sui solis noticiā consequantur. ¶ Ad illius enim immensū iubar: extoto caligant atq; cecutiunt. In perpetuis tētius inuisibilis fontalisq; lucis: tenebris degūt. Ignorant eū / qui altissimas & eminentissimas lucis tenebras / posuit latibulū suum. Sapiētie sūt expertia neq; seipsa quidē norūt / neq; suū autorem & opificem deū. ¶ Nā neq; corpore neq; spiritu: ipsos exterebrare celos / aut in sydereos attolli thalāos nata sunt. Tota equidem in terris orta / nataq; sunt: tota quoq; in terris emori occūbere & occidere nata. Fit etiam vt omnis imaterialis cognitio & sapiētia: ad fenatij primū perfecti numeri mēsurā rite cōpleatur. ¶ Sunt enī imateriales cognitiones / numero quidem sex: specie tamē haud tribus plures Mēs / Intellectus / Ratio Tres quippe sunt mētes: duo intellectus / ratio vnica. ¶ Nā mentē diffinimus: eiusdem ab eodem cōspectū / sciēntiā noticiā. Intellectū vero noticiā esse proximū & attiguit: a proximo & immediato. Rationem deniq; cognitionem mediatam esse sātēmur: qua principium finē / per medium exquirat vt estigat scrutaturq;. ¶ Trine igitur sunt mentes. Prima qua cognitus est a deo de⁹: Secunda: qua ab angelo angelus: Tertia qua ab anima / anima. Duo pariter sunt intellectus: primus quo deus cognitus est ab angelo. Secundus quo angelus ab anima. Nempe inter deum et angelum: et inter angelum et animam: medium interhyat nullū. ¶ Vnica vero ratio est: qua deus per angelum medium / nostris animab⁹ innotescit. Obtrinet enim Angelus: medium inter deum et animam locum. eoq; traduce diuine lucis iubar: diuinusq; fulgor in animam vsq; nostram pertingit atq; deriuatur

Trine mētes

Duo intellectus.

Vnicaratio

Adhuc itaq; modū in materia
les cognitōes (q̄ contēplatoēs
et sapientie dicuntur) specie
quidem solam tryadem / se
cundum uetrigonum: im-
plere probantur: numero

Deus	Deus	Mens	Prima
Angelus	Angelus	Mens	Secūda
Anima	Anima	Mens	Tertia
Deus	Angelus	Intellect⁹	Prim⁹
Angelus	Anima	Intellect⁹	Secūd⁹
Anima	Deus	Ratio	Vnica

vero ipsam exadem / trigonum tertium / primumq; perfectum restituunt. ¶ Est aut mens vt
pūctum / monas / vnitas. Intellect⁹ vt linea duopūcta et dyas. Ratio vero vt superficies / tria
pūcta / tryas. ¶ Nam mens sola vnitate perficitur: Intellectus duobus extremis clauditur.

Ratio vero in tribus: principio
medio et fine consistit. Pūctum
enim vnitas quedam est: li
nea dualitas et pūcta duo.

Deus	Angelus	Anima
Mens	Mens	Mens
Intellect⁹	Intellect⁹	
	Ratio	

Superficies vero trinitas et pūcta tria. Vnum quippe pūctum haud aliud est q̄ pūctum.
Duō vero pūcta lineam constiant: tria autem superficiem. ¶ Ita et mens consistit in simpli
ci vnitate et i pūcto subiecti et obiecti: Intellectus in eorum dualitate et linea: Ratio i cor
um trinitate et superficie. ¶ Nā seorsum hec tria pūcta: Deus / Angelus / anima: tres men
tes sunt. He vero due linee: deus Angelus / angelus anima: duo sunt intellectus. At hec tria
simul: Deus / Angel⁹ / Anima (que sunt vna superficies) vnam rationem vnamue mediatam
dei cognitionem conflāt. cuius principium / idq; quod discurrit anima ē: medium per quod
fertur et motus ipsius lux: angel⁹. Finis vero / idq; quod perquiritur: de⁹.

¶ Trina igitur est mens / Trinus intellectus / Trina et ratio: diuersis tamen modis et causis.
¶ Nā mens est trina nūero: cum sint tres mētes / termini tres / et pūcta tria: Deus / Angelus
Anima. Intellectus sunt numero quidem tantum gemini: quia tamen i trib⁹ terminis Deo
Angelo et anima / ambo intellectus clauduntur: trinus intellectus cēsetur. Ratio pariter hu
mero vnica et sola est: substantia tamen et coalitione: trina. Constat enim ratio his
tribus. Deo / Angelo / et Anima. ¶ Dicitur quippe ratio anime ratiocinatio: qua per angelū
in deum euadit: qua (angelico medio) inferitur deo / suoq; fine et naturali sole potitur. ¶ Ac
cidit enim in anima: quod in dyalecticis sillogisimis. hi namq; et terminis et enūciationib⁹

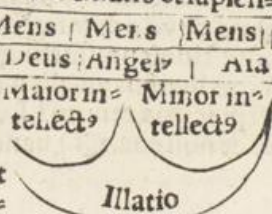
funt trini. Enūciationum
vero et propositionū: due
sunt prime: immediate / pre
cipue / simplices et intelle
ctuales: quarum vna ma
ior / alia minor vocari so
let. Reliqua vero ppō mediatā / media / rationalis / et extremis illata: quā illationē & cōclu
sionem vocāt. ¶ Simplicior autem est in sillogisimis terminorum et vocum notitia / cog
nitione propositionum: et simplicior iterum premissarum cognitio / illationis scientia. ¶ Sit
itaq; trium terminorum notitia: velut trina mens. Premissarum cognitio sit geminus intel
lectus. Illationis vero scientia / Ratio vocitetur. Liqueat quanta concinnitas: e ex tribus
mentibus duo intellectus: et ex geminis intellectibus vna pendeat ratio atq; illatio. ¶ Ita
igitur et in anime discursu perge. Dic imprimis deum sibi ipsi notū. Angelum sibi. Ani
mam iterum sibi ipsi. He sunt tres mentes: he simplicissime omnium cognitiones. Deinde
enūcia deum de angelo / et angelum de anima cognitum inquam esse ab angelo deum: &
ab anima angelum. geminos hoc pacto compositus intellectus. illum maiorem hunc vero
minorem. Deinde inferendus abs reo / cognitus ab anima deus: que est materialium co
gnitionum vltima / priorum gnaritatū illatio / anime coniunctio / ratiocinatio et sapien
tia. ¶ Hoc rationali sillogisimo / hac ratiocinatione atq; discursu: Mens | Mens | Mens |
quidem prius et per se euadit in deum. Anima autem sine medio /
euadit quidem in angelum: per angelum autem assumitur in deū
¶ Irrationalis autem anima / in deum transit nunq;. Eius etenim co
gnitio quā (sensitiuā vocitamus) versatur in abdito et in profūdo. et

1	Mens	Deus		
2	Mens	Angel⁹		
3	Mens	Anima		
4	Intellect⁹	Deus	Angelus	
5	Intellect⁹	Angelus	Anima	
6	Ratio	Deus	Angel⁹	Ania

Analogia
anime ad
dyalecticū
sillogisimū.

Anime discursus.

¶ Illatio
¶ Illatio

Illatio

t v *

flatum compositum / se. file / et nulla ex parte vnum / simplex / immortal. Cetera aut cogni-
tionestres: immateriales sunt / impertes / immortales. simplices / et vt trini magnitudinum
termini: Punctum / Linea / Superficies.

¶ DENARIVM NVMERVM COGNITIO NIBVS RESTITVI. CAP. XXXVI.

NSVPER FIT VT ADDECADIS ET QVARTITRIGONI nūerū
excresecat omnis cognitio. Nam cognitio omnis aut mens est: aut intelle-
tus / aut ratio / aut sensus. Atqui mens vnitare vt diximus conflatur / In-
tellectus dualitate / Ratio trinitate / Sensus quaternitate / que simul deca-
dem implent. ¶ Mens est vt punctum / Intellectus vt linea / Ratio vt su-
perficies / Sensus vt corpus. Mens: dei propria est. Intellectus angelorum
Ratio hominum: Sensus irrationalium animalium. ¶ Et harum quattuor
cognitionum sicut. potissime tres / materiales sunt / cetera vero materialis

ita et abiectissime tres create sunt: Sole ve-
ro precipua et suprema / increata et eterna.
Create sunt he intellectus / ratio / sensus: mēs
vero sola increata. Imateriales autem sūt
he: Mens / Intellectus / Ratio: materialis ve-
ro sola sensurua.

Deus	Angelus	Homo	Animal irra.
Mens	Intelle.	Ratio	Sensus
Pūctū	Linea	Superfi.	Corpus
1	2	3	4

¶ Angelus prior deo inseritur fitq; cum deo vnus. Deinde anima vna fit cum angelopostre-
mo anima vna cum deo.

Subālis syl-
logismus.

¶ Huiusce quippe ratiocinationis et substantia-
lis syllogismi / quo dei et anime inferenda vnitatis est: deus et angelus extremi termini sunt.
Medius autem terminus: angelus est. Maior vero propositio / est hec: angelus deus: Mi-
nor / anima angelus: Illatio deniq; et conclusio / anima deus. ¶ Hoc enim pacto perge / discer-
re / conclude: Angelus est deus: Anima / angelus est: Igitur Anima deus est. Vbi namq; ange-
lus vi cognitionis in deum euasit et coniunctus deo est: aliquo pacto deus est: identidem &
anima in angelum prior q̄ in deum veluolat atq; irremigat / tandēq; per angelum in deū
euadit. ¶ Nam et superiora et priora vt logicivolunt / ad inferiora et posteriora enuncian-
tur. Deus aut superior est āgelo. Angelus vero prior & superior aīa. Quatenus igit inferiora et
min⁹ precipua / p̄ffātora et potiora euadere nituntur: dicitur ip̄imis de⁹ de āgelo / deinde āge-
lus de anima / Postremo deus de anima. Hec enim substantialis ratiocinatio: in prime syllo-
gismorum figure dispositione / modo et ordine contingit. qua per extremas vnitates ange-
li et dei / anime et angeli: rationalis anima deo copulatur / atq; inseritur.

Q2 OMNISCOGNITIO / PRO VIRIBVS IN DEVM INT FNTA. CAP. XXXVII

EVS CVM SIT PRECIPVVS ET VERISSIMVS TOTIVS NA-
ture sol / et supremum omnis cognitue facultatis obiectū: omnis vis
cognitiua (quantū ipsi indultum est / i deum vt potentia in actum con-
uertitur. Et est vt quidam ipsius dei aspectus / fulgoris ipsius receptacu-
lum naturalisue emanatio. Vnaqueq; enim vis cognitiua / quo ad per-
mittitur / nititur in deū vt in propriū obiectum / vt in verum solem / vt in fi-
nem suūq; consumationem. ¶ Ceterum non modo eodem / omni
cognitiue facultati pellucet reuelatur referaturq; deus: non facie eadem

Noneodē-
modo omi-
cognitiue
facultati
reuelatur
deus

Lux
Lumen

eodēue aspectu / intellectui / rationi et sensui nudatur / discooperiturq;. ¶ Nam intellectui
reuelatur in lumine / Rationi in vmbra / Sensui in tenebris. Ab angelo siquidem conspicitur
claris et nudus: Ab homine vmbra. Ab irrationali animati / cum nullo pacto spectetur
deus: ab eodem in tenebris / in nocte / in totius lucis priuatione: conspicuus spectabilisq; ef-
se pronunciat. ¶ Lux autem ipsa / in deo est et deus est. Lumen vero prima est lucis ema-
natio directusue lucis radius. Vmbra: luminis est aut refractio / aut reflectio. Tenebre autē
dicuntur luminis priuatio. ¶ Lux in sole est. et natus quedam solis claritas. ¶ Lumen est
quod directo et infracto radio / a sole deriuatur: vt quicquid est / a sole vsq; ad nubes. ¶ Vm-
bra est lumen refractū: quale sub nubibus visitur vsq; ad terrę superficiem. ¶ Tenebre sūt de-
fectus luminis: qualis a terre superficie / ad vsq; eius meditullium et centū cōtingit. ¶ Lux
est precipua et prima. Lumen: lucis est species. vmbra: umbrinis vestigium. Tenebre priua-
tio et non ens. ¶ Quādiu lucis radi⁹ per simile mediū fertur / vnus / continuus / directus &

infractus: lumen est. Vbi vero dissimili quidem accensiore medio: sed transparente atq; iopaco frangitur spargitur multiplicatur vt ab occurfu nubiu: vmbra cefetur. Ast vbi mediū occurrit intrāsparens: solidū opacū vt terra illic tenebrarū est initium/ibi totius lucis oeci- dit interitq; species. Est enim opacū corpus : ab luce impenetrabile. ¶ Omnem igitur afole et celo/ ad terre vsq; centrū/ mundi regionē: in quattuor partimur: In regionē lucis/ lumen/ vmbre/ tenebrarū. atq; i hisipsis volum⁹ oēm dei aspectū/ cognitionē et scientiā cōtine- ri: easq; esse vt naturales rerū oim mansiones ac sedes. ¶ Deus eni est in regione lucis: An- gelus in regione luminis: Homo in regione vmbre. Irrationale animal in regione tenebra- rū. ¶ Lucis regio est ipsum celum/et vniuersa celorum spissitudo. ¶ Locus vero et regio lu- minis: est igneum elementum et superior aeris regio seu quicquid est a lune concauo: ad nu- biū conuexum. Vniuersa eni hec regio orbicularē celimotū imitata: serena trāquilla & pa- cata mitissimas/ ac saluberrimas auras voluit. Nulla in ea gignitur nubecula/ nullave cali- go: qua aut luminis radius frangatur/ aut vmbella causetur. ¶ Vmbre regio est quicquid a nubib⁹ vsq; ad terre faciē patet. Huius enim regionis aer vmbra-tilis et caliginosus: supe- riore insalubrior et impacatior reperitur. ¶ Tenebrarum regio est tellurea moles vniuersa

Vmbra
Tenebre

que nullum lucis excipit admittitq; iubar. ¶ Fons et ortus lucis est in celo. Lumen vero a celo ad nubes vsq; infractū/ vnum / continuumq; pertransit. Fractus autem a nubi- bus lucis radius ad terram vsq; vmbre nomen sortitur. Quicquid deniq; sub terra: tenebre dicuntur. ¶ Aliter igitur patet deus angelo/ Aliter homini/ Aliter irrationali animanti. Di- uina eni species que in intellectu recipitur angelico/ lumen est. Que vero in humana ra- tione: vmbra. Que autem in animalis sensu: tenebre/ totiusq; diuine lucis priuatio.

Tantū due
creature di-
uine scien-
tie partici-
pes.

¶ Vnde fit vt tantū due sit creature: diuine scientie participes: tantum duo mundilumina- ria/ angelus et homo. ¶ Sūt eni tantū due lucis species: lumē et vmbra. Lumen autē est an- gelica scientia: Vmbra vero scia humana. Tenebre autē solo noie/ dicuntur tertia lucis/ spe- cies. Re eni vera tenebre nichil sūt: preterq; sola lucis priuatio. ¶ Angelicus igitur intelle- ctus: deum nouit in prima lucis specie/ vt i lumine. Humana ratio: in secunda specie id est i vmbra. Animalis sensus: in tertia lucis specie/ id est in tenebris/ in obscuro in negatione: & i mera lucis priuatione: que est vera et sincera dei ignoratio/ animali innata. ¶ Nam cogno- scere in tenebris deū: haud aliud est q; ignorare deū: speculari in tenebris deū/ est nō videre deū. Affici tertia diuie lucis specie/ id est diuinis tenebris: est nullo pacto diuina luce feriari/ nullā dei suscipere specie/ nullā diuini solis consequi gnaritarem

DEVM FONTEM ESSE LVCIS: ANGELVM VERO PRIMVM ESSE LVCIS SPECVLVM. CAP. XXXVIII.

RERSVM DEVS FON S EST TOTIVS LVCIS: ET VT IMMENS⁹ ei⁹ sol. Angel⁹ vero ē vt clara cādida & trāsparens nubecula: deo iugit obie- cta illiq; vicina / proxia/ attigua. Manās qppe a deo lucis radi⁹/ nullo dissimili medio abercef: qui i āgelicū vsq; intellectu vn⁹ cōtinuusq; deriuat. ¶ Inf ei deū & āgeū/ nichiliter ihyat: cui⁹ obice ipm lucis spiculū/ obliquū & idire- ctū ad lat⁹ icedat. Nichil ē qd diuinū ab āgelo/ liqui dūsi cerū/ ac nudū. aufse- rar aspectū. Nil qd ipi āgelo: causet diuini est⁹/ ardoris & claritatis vmbra. ¶ Pria itaq; diuie lucis extra deū pfectio/ pria diuie claritatis positō & emanatio primusue ei⁹ stat⁹/ receptio & cōtinētia: angelic⁹ ē intellectu/ siue āgelica tota subā. Hec autē cū spirta- lis simplex icorpea trāsparens & iopaca sit velut nubes exceptū diuie lucis radiū ad inferiorē & posteriorē creaturā. vt ad hoīem vsq; traducit/ distillit tñ mediij occurfu fractū/ spū/ idirectū obliquū/ lateralē & vmbra-tilē. Est ei āgelica nubecula id dissimile mediū: quo inf deū & hoīem intercurrete/ frāgīf diuie lucis irradiatio. quoue diuini solis ardores & supeminētes estus/ ab hoie arcētur: quo deniq; causat hoīni/ diuie claritatis vmbra. Cernit qppe deū hō/ haud (vti est) purū/ simplicē/ nudū/ aspectu primo: sed in quadam vmbra/ sub caligine et nube an- gelica sub mitiore et temperantiore aura et aspectu secundo,

Angelicus
intellectus
vt Intrans-
parens nu-
becula.

¶ Est enim homo secunda diuine lucis positio: secundus eius affectus / status / susceptio / continentia et sedes. Hactenus itaque homo diuinus speculator et contemplator euadit: qua illi diuina species haud nuda: sed sub transparentis angelici intellectus caligine / in umbra reuelatur atque demonstratur. ¶ At cum intransparens sit / & imperuius homo totusque ab luce impertraabilis (ut qui dumtaxat candido et perlucido spiritu: terreo vero et opaco corpore conflatur) sistitur in homine diuina lux / et ad ulteriora transfinitur nusquam. Opacitate siquidem et soliditate humani corporis continetur / arcetur / et colligitur in homine. ¶ Humanus igitur corporis opacitas diuino obiecta / intentaque solis: ad postergatam et inferiori creaturam (ut ad irrationale animal) tenebras emanat funditque omnem diuine lucis in aspectum et sapientie priuationem. ¶ Est enim cominus sub deo collocatus angelus: Sub angelis homo / Sub homine vero irrationale animal. Angelus rursus sub nullo medio / deum speculatur atque intuetur: Homo vero sub nube et angelico spiritu deum videt. Irrationale autem animal / cum nullo pacto diuine sit scientie aut speculationis confors: persimile est ei oculo / quimersus in terre profundo tellureaque mole obrutus: solem intueri contendit. obruta etenim est irrationalium animantium acies / mole humani corporis: per quam (ut diximus) diuina luce irradiari prepeditur. ¶ Rursus humane vmbre / causa est angelicus spiritus: Tenebrarum vero irrationali animali causa / corpus humanum. Et sicut diuina prima et immediata species lumen est: quo pascitur / afficitur et illustratur angelicus intellectus: ita et angelica species est umbra: qua homo humanusue intellectus fatiatur. Humana vero species / humaniue corporis irradiatio / tenebre sunt. que ab humano corpore: in animal irrationale manant illud operantur / faciuntque diuine cognitionis experts.

Homocor
pore intrā
parens.

¶ ITERVM DE DIVERSITATE DIVINARVM SPECVLATIONVM. CAP. XXXIX.

¶ ONTEPLABILIS AVTEM EST DEVS / AB ANGELO: VEL VT in celo. Ab homine: velut in nubibus. Ab animali / bruto: ut in terra.

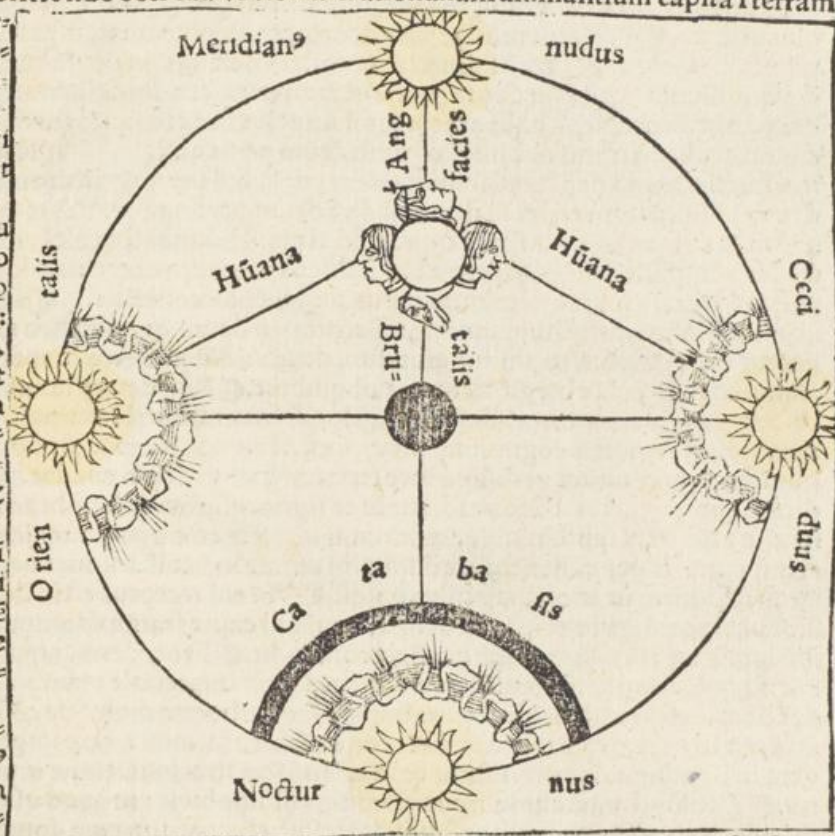
¶ Statue quippe angelicā aciem / in celo: Humanā / in nubibus: Animalium oculum in terra: ac dilucide perpendes vniuscuiusque speculatoris oculinaturam. ¶ Nam si prestantius est celum nubibus ipsique deo vicinius utique et hic oculus / quem in celo collocabis / propiore breuioreque radio / illustrabitur a deo: eo oculo / cui in ipsis nubibus deputaueris sedem. Et sicut celum et nubes: corpora sunt / suapte natura transparentia lucisque capacia: terra autem corpus opacum / luci imperuium: ita et hi profecto oculi / qui in celo et nubibus collocantur: ambo diuini luminis particeps sunt. que vero acies / in terre profundo residere probatur: ad illam vsque / diuina lux pertingit minime. ¶ E tribus igitur creatis oculis angelico / humano / Animalis: siue intellectualem / Rationali / sensibili: potissimi duo / quaque differenter / ad naturalis sui solis / hoc est dei conspectum admittuntur. ¶ Angelica nempe acies / deum in lumine: Humana vero / eundem in umbra speculatur: Reliquus autem oculus / qui mutis animantibus inest: hic et nullo pacto / suum solē intueri posse: et in tenebris illum / speculari pronuntiatur. ¶ Et ut hec euadant clariora: intellige omnem vim cognitrice (ut alibi diximus) quaternario claudi finiri que numero. Siue omnem speculatores oculum / esse quadrigeminum: diuinum increatum / ceteros vero tres Angelicum / Humanum / Animalem: e diuino oculo / vi creationis quandoque emerfisse. Voca insuper diuinum oculum lucem: Angelicum / albedinem. Humanum / ruborem: Animalem / nigritatem. Sicut enim lux / fons est et initium et actus colorum omnium / cunctis coloribus longe prestantior: ita et diuinus oculus / fons est et initium omnium oculorum. Et sicut omnis color trinis tantum coloribus exprimitur / duobus inquam extremis et colore medio: ita et omnis creatus oculus / est trinus. Omnis enim color: species quedam est et emanatio lucis. Omnis quoque creatus oculus: diuine increate aciei / species est et substantialis emanatio. ¶ Sint igitur nunc pro coloribus extremis: albedo / nigredo: Pro medio vero colore / rubor. Dicemus diuinum oculum / sibi ipsi ab eterno: in luce et fonte colorum / perspectum / sui que speculatores / ante omne principium extitisse. ¶ Angelicum vero oculum: fatebimur in prima lucis specie: hoc est in albore siue in luce / ad diuini oculi admitti conspectum. ¶ Humanum porro oculum: diuine aciei / in secunda lucis specie: hoc est in rubore et umbra: euadere speculatore. ¶ Oculo vero animali: haud aliter que in extrema lucis specie: id est in nigritate atque

Quadrige
mini oculi
Ois color
lucis spes.

In tenebris: diuinā aciem reuelari dicimus. ¶ Per speculum est itaq; sibi ipsi deus: vt sincera & immaculata lux. Angelo vero reuelatur: vt in figurata albedo & lumē. Homini: velut rubor et vmbra. Muto animanti: vt nigritas et tenebre. ¶ Diuina rursum in angelo apparitio: per similes est aspectui meridiani solis. qui sine nubibus: nostris oculis imper turbatus/ liquidus sincerus/ purus albusq; nudatur. ¶ Diuina vero in homine apparitio: medio solis aspectui hoc est in ortu et in occasu: pari proportione respondet. Oriens quippe aut occidens pheb9 lōgiore infirmioreq; radio/ nostris oculis imprimis pellucet: et nequaquā purus aut albicans sed per medios vapores/ rubens vmbra tilisq; demonstratur. ¶ Diuina deniq; i se sibi i oculo emicatio: tam nulla est q̄ sol i medie noctis pūcto/ conspici nequit.

Deus	Angelus	Homo	Animal
Mens	Intelect ⁹	Ratio	Sensus
Lux	Lumen	Vmbra	Tenebre
Lux	Albedo	Rubor	Nigredo
Supercelestia	Celum	Nubes	Terra

¶ Angelica facies sursum in deum intendit: vt ad meridiani punctum/ aut ad zenith orizōtis et hemispherij conuersa. ¶ Humana in vtramq; partem et ad latera (Nam bifrons est hō) deū vt solem nunc orientē nūc occidū videt. ¶ Irrationalium animantium capita i terram sunt prona: et ad medie noctis pūctū vergentia. ¶ Nam fingit in celo soles quatuor: Meridianū/ Orientem/ Occiduum et Nocturnum Meridianum sincerum & nudum/ Orientem vero et occiduum velut p nubes apparentem: nebula circūdatum. Nocturnū deniq; vt sub terra delitentem opertum terra. ¶ Intellige et orbem aliquem inter terram & celum i nostro hemispherio: omnem vniuersitū aspectumq; li brantem atq; decre tē. circa quem pingit quatuor aspectus/ oculosue/ aut facies quatuor. ¶ Superior igitur ocul⁹ vers⁹ i meridianū/ solem erit vt angelicus i tel-

Differentie speculatio nūp solis aspectus.

lectus. Medij oculi qui orientem & occiduum intuebuntur solem/ erūt vt humani: aspectus q; b⁹ homo diuine et obliquato radio/ vltro citroq; ad diuinum admittitur conspectum. Inferior autem oculus/ nocturni speculator solis/ erit vt animalis oculus: exprimens quanta infit mutis animantibus dei cognitio/ diuieq; lucis participatio: ¶ Sicut enī ei oculo/ nocturn⁹ sol per terram manet imperuius: ita et diuina lux humani corporis interstitio: ab eodē oculo arcetur/ fitq; imperuia et perpetuo inaccessa. ¶ Angelus autem (vt superior pandit ocul⁹) vnico/ si mplici directo et perpendiculari radio fit diuine lucis capax. in ipsum deū sine medio (vt aquilina acies in visibilem hunc solem iuten dens.

ND FIT VT VNIVERSA SOLIS APPARITIO ET POSITIO SIT
 tria. Apparet ei sol aut in monade/ auti dyade/ aut in triyade. ¶ Apparet vt
 mōas in meridies/plex/ pur⁹/ nud⁹/ sñ nube/ alteritate/ specie et pmixtiōe. Re
 uelaf vt dyas/ in mediis temporib⁹: vt in ortu et occafu/ opert⁹ nube/ et cali
 gine tanq̄ simplici prima et precipua alteritate. Videur vt r̄yas/ in mundi ca
 thabasi/ hoc est in medie noctis puncto: vtraq̄ p̄mixtus alteritate/ candida
 scilicet et opaca/ nube et terra. ¶ Et in his differentiis/ deus omni creato ocu
 lo ad instar mūdani solis/ innotescit euaditq̄ conspicuus. Intellectuali/ i mo
 nade/ sine vlla speciei/ aut alteritatis permixtione. Rationali in dyade/ et per angelice pel
 lucentis nubis speciem. Sensituo in triyade/ angelice nubis et humani corporis interstitio.
 ¶ Nam cum omnium rerum sit autor deus earumq̄ verissima essentia/ solus omnia fert/
 solus continet/ gestat/ p̄vniuersa. Oia in eo fulciuntur et in eundem euadere/ singula/ iux
 ta suum queq̄ gradum/ nata sunt. ¶ Et precipue ea quibus cognitua adest facultas que
 cunq̄; vi naturalium cognittonum predita et illustrata/ sunt/ vt angelus homo/ animal/ cete
 ra cūcta ante eunt entia suisq̄ gradib⁹/ in sui prospectu autoris versantur. ¶ Angel⁹ autē
 coram deo primus/ in dei locat⁹ vicinia/ et propinquitate/ diuine lucis/ splendissimum iubar
 liquida et imperturbata/ acie haurit/ primusq̄ sine medio in deum euadit/ recipitur in deo/
 deus fit: Inseritur deo/ vnitur deo/ fitq̄ diuini solis prima ad sequentium oculorum aciem
 obumbratio. ¶ Post autem angelum/ homo/ per angelicam transparentiam/ et diuina im
 primis luce feritur/ & demū subuectante eadem claritate/ in deum euadit. Eodē quippe me
 dio quo diuina claritas/ a deo in hominē manat/ descendit/ deriuaturq̄: homo in deum scā
 dit/ euadit/ fitq̄ deus. Euasit autem prior angelus in deum/ prior in deo receptus est intel
 ctualis oculus: q̄ humanus intellectus in deum perueniat. ¶ Recipitur igitur huma
 nus intellectus. in deo haud immediate et per se/ sed per angelicum medium. Neq̄; in super
 deum/ vt simplicem et per se deum/ sed vt deum per angelice nubis transparentiam micā
 tem/ hūana intelligentia speculatur. ¶ Id ei quod hūanus speculaf videtq̄; intellect⁹: haud
 est deus simpliciter/ sincerus et nudus/ sed deus/ angelica obiectus ad opertusue caligine. Si
 ue deus/ cui iam insitus est et coniunctus angelicus intellectus. ¶ Euadit siquidem ange
 licus intellectus: ante humanum intellectum/ in deum. qui cum deo ipsi (velut speculati x
 potentia suo pte obiecto) insitus est: ipsum deum/ ad sequentem humani intellectus conspe
 ctum/ sua nubecula obregit/ adoperit/ obumbrat. ¶ Post deniq̄; hominem/ quarto a deo lo
 co/ tertio a prima creatura (idest ab angelo) distat irrationale animal: quod vnica dūtaxat
 materiali et sensitua cognitione preditū est. Huius autē oculū: si pariter dixeris/ suo quoq̄
 numero et gradu: tam vt diuina luce feriatu/ q̄ vt in deum euadat atq̄; pertranseat enti
 dicam quoniā et eius a deo irradiationi et pprio nisi seu delationi ac trāsitiōi i deū: obstat
 hūana interiecta substātia. Hec enim cum materialis/ corporea/ opaca/ intransparens et lu
 ci imperuia sit/ per eam neq̄; lux diuina/ in animalis oculū traduci/ neq̄; in deum ferri copu
 lariq̄; deo/ idem irrationalis oculus potest. ¶ Vbi enī receptus est in deo homo/ vbi hūana
 substantia coniuncta/ et inserta deo est: incassum ex p̄s rationis animal/ aut diuinā exhau
 rere lucem/ aut in ipsum deum euadere contendit. ¶ Procedens quippe a deo/ diuina lux/ p
 transt quidē angelicā mentē sincerā/ incorporeā/ imaterialē velut nubē trāsparete. atq̄; in
 de i hūane vsq̄; mētis oculū/ lux eadē p̄git facitq̄; hoīem diuie scie cōsortē. ¶ At hūana
 mēs/ cū inferiori ex parte/ materie et corp⁹ addicta sit: mox ipsius corporis opacitate/ lux ea
 dem in homine colligitur/ sistitur et in inferiorem irrationalemue oculum/ deriuari inhibe
 tur. ¶ Est enim humanum corpus/ terminus diuine lucis: in quod vsq̄; perlata diuina lux/
 mox illius attactu opacitate ac soliditate resilit/ recurritq̄; in eum fontem/ quo pri⁹ emerit.
 Est et humanum corpus/ eorum que in deum assumuntur/ queue deo inferuntur/ vltimum.
 A deo vt rite diffiniri humanum corpus possit. diuine totius lucis meta eiusq̄; reflexio & i
 suum fontem recursus. ¶ Sunt enim tria duntaxat que in deum euadere illiq̄; copulari que
 āt: Angelica mens/ Humanus animus et Humanum corpus. Sed cum ex humano animo
 et humano corpore: confletur a natura humana tota substantia/ cuius verus et precipuus
 ocul⁹/ rationalis appellatur/ tantum duo entia/ in deum assumi nata esse profitemur: ange
 lum et hoīem. tñq̄; geminos esse oculos/ Intellectualem et rationalē: qui diuinū creatū ocu
 lū/ iugiter spectare et intueri sint nati/ intellectualem in luie/ Rationalē: in vmbra. ¶ Ex his
 itaq̄; que dicta sunt/ hec elicimus. Sicut de⁹ suapte nafa & subā ab et no deū ē ita et angelus

Angelus i
deum nitif

Hō post an
gelū i deū
euadit.

Angelica
mēs prior
q̄ humana
i deū trāsīt

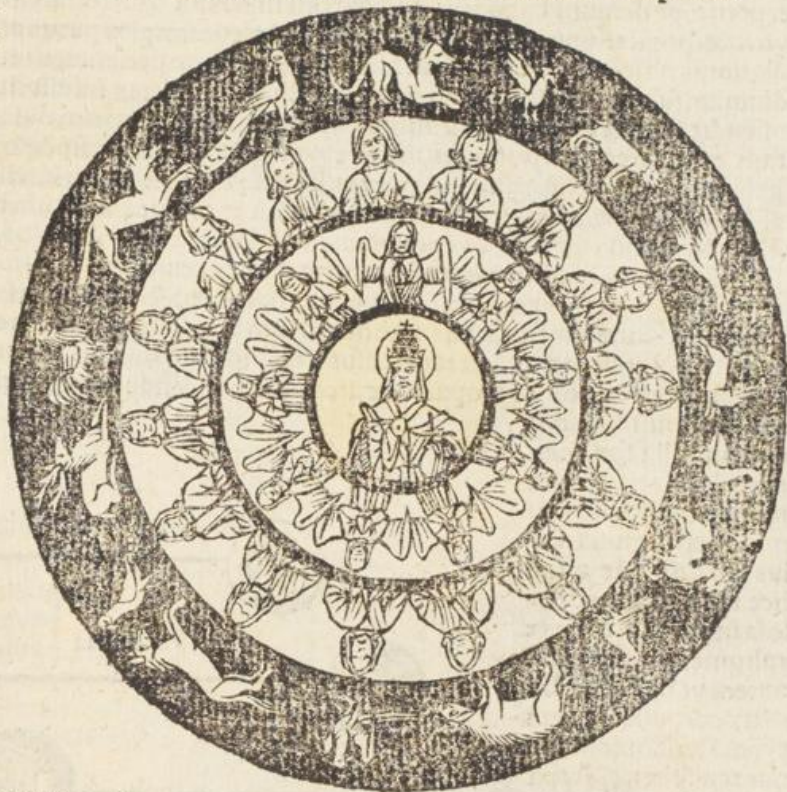
Process⁹ di
uine lucis
a deo:

Humanū
corpus di
uine lucis
reflexio &
meia.

et homo / vi materialium cognitionum et illustrantur a deo et diuine lucis participatione in deum assumuntur. ¶ Vis etenim obiecti vt lux: manans ab obiecto / i speculatricem potentia: eade potētia ipsi obiecto illicite probat quē admodū linea est eadē qua diuina lux in angelicam humanāq; mentem descendēs spargitur superneq; illabitur: et qua demū vtrāq; mēs in ipm deū scādit illiq; copulat. ¶ Irratōale autē aial (vt dictū est) neq; diuinū exipe lumē: neq; in deum scādere potest. O best ei illi vtrinq; hūani corporis moles: per quā geminis de causis / deo inferi deusq; fieri prohibetur. Prima causa est ex parte ipsius lucis. Secunda ex parte aciei et spectantis oculi. ¶ Nam diuina ipsa lux vt diximus trans humanum corpus / in animale oculum traduci nequit: vt pote que in humano corpore sifitur. Acies item irrationalis oculi / inualida ac hebes: humani corporis soliditate aberceretur / ne quicquod supra humanum fuerit corpus: aut quod in illius claustris deliteat / conspicetur

Eadem via descensus lucis ab obiecto: et ascensus potentie obiectum.

¶ Et hec vniuersa clariū per pēdes: sūi quatuor orbibus / omnem oculum collocabis. Diuinum: in orbe medio et omnium centro Intellectualē siue angelicū: in orbe secundo: qui vndecunq; diuinū nitatur euoletq; oculum. Rationalem in orbe tertio: qui pariter sed post angelicū oculum diuinam acie vndecunq; speculetur Animalem deniq; oculum: in orbe quarto & vltimo. Diuinus autē oculus: cum sit immultiplex et natura vnica: fiat in medio circulo tantum vnus. Creati vero oculi: cum in multitudine & varietate pene innumera / increati diuini oculi explicent vnitatem / plurimi sunt circa oculum diuinum describēdi.

¶ Sed et cum diuina mens dicta sit esse lux: Angelica / velut lumen et albedo: Humana vt rubor et vmbra: Animalis oculus / vt nigredo et tenebre: hic orbis in quo deum / aut diuinū collocabis oculum: pingendus est abs te aureus. quandoquidem aureum imitari colorem / fontana et intentissima lux / qualis in sole videatur. Orbis autem secundus quem complent angeli: albus est relinquendus. Orbis tertius / que mansio hominum est: rubro colore inficiendus erit. Quartus deniq; orbis / qui animalium mansioni deputatur: atro pullo ve colore nigrescat. Irrationalium siquidem animalium oculi: ad diuinum conspectum / exto toto cecutiunt / deguntq; in regione tenebrarum: et in omni diuine lucis ac sapientie occalu. ¶ Hi itaq; quattuor orbis / adaperiunt palam: quo pacto deus simpliciter hoc est nudus / sincerus purusq; angelis demonstratur. Hominibus vero haud simpliciter ac nudus: sed angelicis intelligentiis vndecunq; adopertus. Irrationalibus autem oculis: cum et angelicis intelligentiis et humanis animis atq; corporibus: obiectus circundatusq; suffulgeat: nullo pacto ab iisdem / spectabilis esse predicatur.

DEVM EXTRORSVS PERINDE ATQVE INTRORSVS ESSE TRINVM.

CAP. L.

ANGELVS ET HOMO: ET DIVINELVCIS INFLVENTIA& sacro quodā nīsu in deum assumuntur: sunt vtiq; participatione dij. pro vtribus illum imitantes: qui vt naturalis verus / eternus precipuusq; de celebrat. Euadit itaq; āgelica & hūana isitōe nāfalis de: tā extrāscipm q̄ itra semetip̄m trinus: deus inquā diuin⁹ / De⁹ angelic⁹ et deus hūan⁹. Deus enim diuinus / est verus naturalisq; deus: qui per seip̄m a nullo ante secula deusest. Deus angelicus / est angelus exceptus in deo: qui a se ipso de⁹ non est / sed pependit a primo. Deus autem humanus est homo: qui participatione dei / deus euasit. qui substantiam et vires / cum a primo naturaliq; deo acceperit: ope demum angelica subuectus est in deum.

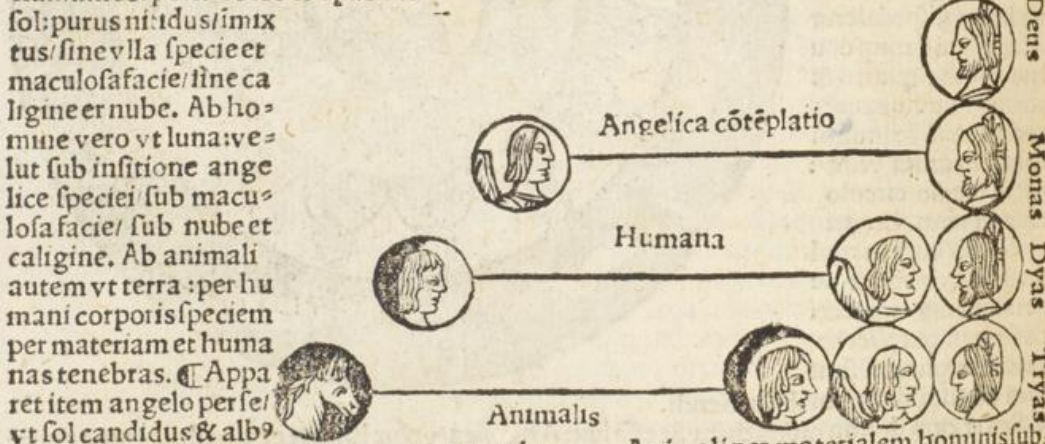
Angelice speculationis obiectum

Humane speculationis obiectum

Illatio

¶ He autem subuectiones diuinarū virtutes speculationum / contingant. Est enim deus simplex purus et nudus: angelice contēplationis obiectū. Nil siquidem angelico intellectui presentatur et obicitur: preter solam diuinam substantiam. in quam cum subuehitur angelicus intellectus: puram illā et imixtā offendit. vt pote in qua / nulla ante recepta est species: in quam nulla prior / (secundum naturam) euasit creatura. prima igitur immaculato et per omnia sincero / ac serenissimo deo: angelica inditur / inseriturq; mens. prima illius nitorem / humano intellectui obumbrat.

¶ Diuina autem dyas siue dei et angeli vnio: exprimit obiectum humane speculationis. Humanus enim intellectus vt diximus: non deum videt solum: sed deum sub angelica nube pellucentem / peruium / transparentem. ¶ Nam cum peruenit in deum: insitam illi videt angelicam speciem et nubem: que prior in deum euaserat / illiq; prior insita est. ¶ Superest autem vt diuina quedam tryas / siue hoc totum deus / angelus / homo: animal / acientiu obicitur / atq; presentetur. et tam sensus q̄ irrationale animal: ab diuina et angelica visione humani corporis obice et opacitate arceantur. ¶ Vade fit vt videatur deus ab angelo: vt sol: purus nīdus / imixtus / sine vlla specie et maculosa facie / sine caligine et nube. Ab homine vero vt luna: vt lut sub insitione angelice speciei sub maculosa facie / sub nube et caligine. Ab animali autem vt terra: per humani corporis speciem per materiam et humanas tenebras. ¶ Apparet item angelo per se / vt sol candidus & alb⁹

Homini per angelicam nubem: rubens vt luna. Animalī per materialem hominis substantiam / nigricans vt terra: id est in priuatione / negatione et ignorantia. ¶ Sunt enim albedo et nigredo extremi colores: rubor vero medius et deriuaticius color. Albedo omnium colorum: est simplicissimus et primus. Nigritudo vero eorum finis. Albor lux quedā est: rubor lux in nube / et quedam vmbra. Nigritas lux in corpore / aut tenebre et lucis priuatio.

Analogia

Sacrum eloquium

Albor omnem recipit colorem et speciem: in omnia vertitur / omnia fit. Nigritudo vero nullo recipit: nullo inficitur: nichil continere aut fieri potest. ¶ Ita et deus omnia est initiū est omnium: omnia gestat / recipit / continet / seipso fulcit / vt albedo. Irrationale autem animal: nichil fieri potest / impingibile est: omnium deniq; cognitionum et apparitionum est vltima et vt ipsa vniuersorum / nigritas / ignorantia / tenebre. ¶ Angelus et homo sunt vt medij colores: qui diuine lucis / aut in nubem aut in solidum corpus icidentia gignuntur. ¶ Deus vt ignis est: Angelus vt aer / homo vt aqua: Animal vt terra. Deus vt mens: Angelus vt mentis conceptus / homo vt vox / Animal vt scriptura. hec sunt quattuor precipua vniuersi entia. Hec vera et substantialia mūdi elementa. Hec illa quattuor animalia: plena vt sacra canūt eloquia / oculis ante et retro. Oculi enim eorū sunt cognitiue facultates: que solis his quattuor insunt. Mens diuinus est oculus: Intellect⁹ angelica acies est. Ratio humana. Sensus vtiq; animalium oculus est.

CVR SOL APPAREAT SINE SPECIE: LVNA VERO MACV-
LOSA FACIE INSIGNIS CONSPICIATVR. CAP. XLI.

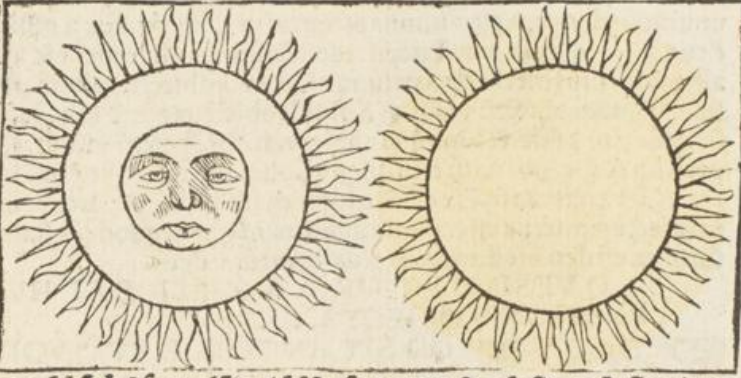
IT ITERVM EXHIS: CVR CORPOREVS ET VISIBILIS SENSIBILIS hui9 mudi sol: pur9 sit/ simplex/ candid9/ imixt9/ sine specie/ nube & caligine. Luna vero insincera sit/ speciei admixta: alteritate nube & caligine lufufusa/ ac maculosa quadā facie/ & pullo aspectu insignis. ¶ Nā talisa nobis visif sensibilis iste sol/ fons totius visibilis lucis: qualis angelice aciei archanus ille/ eminentissimus & exēplaris sol/ inuisibilis fons lucis reuelatur. ¶ Et qualis rursū humano intellectu/ sub angelice speciei interstitio nudatur de9 talis luna nostrorū oculorum mortalem acie fert/ corpore sue nostris luminibus (sub cuiusdam vmbelle & caliginis admixtione) presentatur: ¶ Est enī (vt diximus) deus simplex & vt sol/ āgelice cōtēplationis obiectū. Idē vero vt opertus āgelica nube: vt facies i eo visif āgelica/ hūane cōtēplationis obiectū vocat. ¶ Angel9 deū solū & inopertū videt: nullā i eoprehēdēs imaginē nullāue nubilā aut maculosā faciē. Est enī angel9 prim9 a deo pcreatus/ vult9: quo null9 prior aut anterior in deū euadit/ in deoq; recipitur. Hui9 autem accessū ad deū seu receptione/ ac statu in deo: ei demū creature que post angelum in deum succedit vt homini: referatur & exparatur deus vt luna. qui priori creature/ ac prime sue imagini/ vt sol sincerus/ purusq; suffulsi. ¶ Accedens enī secūda dei imago & species (id est homo) ad deum: cernit prius in eo receptam/ primam speciē atq; imaginem:

Luna specie insignis

Sol purus sine specie.

Accessus vtriusq; diuine imaginis ad deū

id est angelicum intellectum / deum operiētem/ atq; obūbrantem: persimilem ei maculose faciei/ que est in luna. ¶ Deus enim perse & vt āngelo demonstratur/ est vt sol: qui angelica insitio nētrāsi/ euaditq; in speciem lune. ¶ Visiturei/ spectaturq; de9 ab angelo: vt speculum mūdum/ sincerum & purum sine imagine. Ab homine vero vt speculum in imagine:

& in quo recepta visitur imago. Nā de9 speculū quiddā est: natura & p se sincerū sine imagine ac specie: cuius naturales ac vere imagines/ sunt angelice & humane species: in diuino speculo vt cōtemplationis recipiēde/ deoq; inferēde.

De9 vt speculū mūdū

Hūana spēs Angelica deo insita Deus purus

¶ Sicut nēpe i albore/ recipi natus est omnis color: siue medius vt rubor/ siue extremus vt nigritas: ita & in deo (qui lux albor & veritas quedam est) & medi9 & extrem9 color/ ipsiusue lucis & fōtalis alboris deriuationes ac species: in analogia recipiuntur.

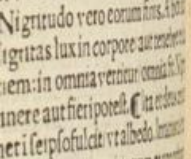
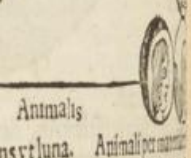
¶ Angelica igitur species insita deo: illius candorē homini/ in colore medio/ vt in rubro explicat. tanq; si lux in nube & claro corpore excepta: per illius transparentiam spectetur.

¶ Humana autem species & substantia/ cum ob materiam sit intransparens: accedens ad deum/ ipsiq; deo insita: illius candorem suapte nigritate/ irrationali animāti inuam ponit.

¶ Est enī deus vt per se sumptus: albor. vt cum angelo/ & angelica obiect9 nube: rubor & medi9 color. vt vero cū homine & insitione hūane substantie: nigritas & extrem9 color.

¶ HOMINEM SECVDAM ET VLTIMAM ESSE DEI IMAGINEM IN DEO RECIPI NATAM. CAP. XLII.

SPERINDEATQ; VERITAS
MO. ET DIVINELVCIS
um assumuntur: sunt vniuersales
s: qui vt naturalis verus
gelica & hūana insitio naturalis
deus in quā dicitur: De9 angelic9
i verus naturalisq; deus quod
angelicus/ est angelus excor
pendita primo. Deus autem
bstantiam et vires: cum primo
est in deum. ¶ He autem
enim deus simplex purus et
co intellectu presentatur et obiectū
vehitur angelicus intellectus
ra est species: inquam nulla
culo et per omnia lineare
ius nitorem humano intellectu
vino: exprimitur obiectum
non deum videt: solum deū
m. ¶ Nam cum peruenit de
in deum euaserat: illoq; p
totum deus angelus homo
q; irrationale animal: ab
cantur. ¶ Vnde fit vt videtur

Analogia
nigritatis.

VND E FIT / VT HAUD IMMÉRITO HOMO: VLTIMA SIT DEI
imago / extremusq; vultus in deo recipi natus. & irrationalis creatura ho-
mine inferior: deo inferi & in deo recipi nō possit. ¶ Nam sicut in nigritate
pingi nulla potest visibilis species / nichil in ea scribi / nulla exprimi imago:
& in nullū colorem verti nigritas potest / nulla affici ac tingi versicolorita-
te: ita & vbi recepta est hūana species in deo: in diuino speculo / posterior
nulla nata est recipi imago. ¶ Vbi vero intelligis / solā angelicā speciē / deū
cualisse & in deo receptā: superest adhuc locus hūane speciē / quo i deo re-
cipiatur & collocetur homo. ¶ Nempe angelica in deo receptio haud extremo coloris: sed
medio vt rubori cōparatur qui alius nigritate tingi: infici & inficibi potest.

¶ Sicut igitur in albedine colorū fonte & primo: recipi nati sunt mediū color / vt rubor: &
extrem⁹ / vt nigritas: & rursum i medio colore vt in rubore / recipi potest extrema nigritas:
in nigritate vero nichil: ita & intellige deū suapte natura & substantia candicantē & albū /
hoc est sincerum purūq; vt est: angelo apparere. Eundē vero angelico accessū / velut solem
nubibus opertū: hominū rubrum siue vmbra tē demonstrari. Humana vero insitōne eū
dem omni postergate creature claudū / denegari pullū euadere / imperusū / incognitū / inac-
cessum. ¶ Est eni homo vt diximus verus mūdi lanus: clusus & parul⁹ / hoc est aperiens
& claudens. Omni nāq; inferiori creature: diuinū claudit aspectū / occultiq; deum: illū in se
se cōtinens & ad inferiora nulla traducens. Idē vero in alsum & sursum pergentibus: prim⁹
est diuini subaris or⁹ / prim⁹ cui reserat & adaperitur deus: prime intellectualis mūdi val-
ue / primum diuine lucis speculū / & immortalitatis initium. ¶ Idem vltimus & primus di-
uinitatis particeps est: vltimus & tertius a deo: primus a mundo / totiusq; sensibilis mundi
deus.

Homo mū-
di lanus.

Hoīs & in-
tellectus &
obiectū vt
luna.

Simile fili
obiectum.

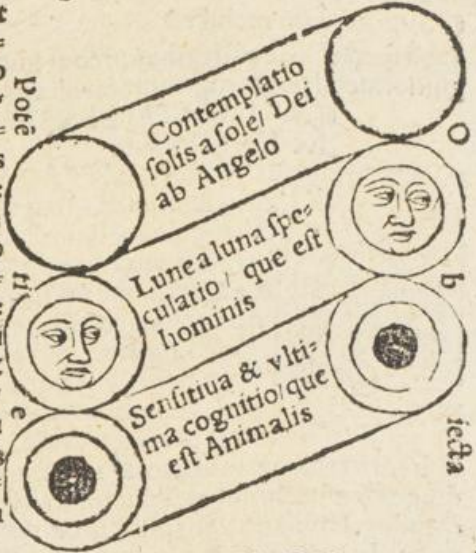
¶ Ipse preest nocti: id est insensibili mūdo: sicut & angelus diei / id est intellectu-
ali mūdo. Eius intellectus vt luna est: & eius obiectū vt luna. Angelicus vero intellectus vt
sol: eius quoq; obiectū vt sol. ¶ Sol / soli obiectus est: & luna lune: a natura obiectata & pre-
sentata. Sol a sole & luna a luna: deprehēdit / spectat visitur. ¶ Nā simile ab solo simili des-
prehēdi & spectari natū est: simplex a simplici / imixtū ab imixto / mixtū & variū / a mixto & va-
rio. ¶ De⁹ natura simplex est: & angelic⁹ intellect⁹ cui patet deus: idē idē simplex. Hūan⁹ vero
intellectus: mixtus est & specie affectus id quoq; quod humano obijcitur intellectui haud
simplex est deus: sed adumbratus / opertusq; deus.

QVE SINT PROPRIA ANGELICE ET HVMANE CONTEM-
PLATIONIS OBIECTA. . . CAP. XLIII

QVOD SIT ANGELICE ET QVOD HVMANE CONTEM-
plationis obiectū: quid natura spectet angelus / qdue speculē homi-
hec ratio psequet. ¶ De⁹ & angel⁹: nullo abiucē medio discluditur
De⁹ autē obiectū est & vt speculū: angel⁹ vero vt ei⁹ ocul⁹ & specu-
latrix potentia. Vi autē cognitionis: & potētia obiecto inferi in eoq;
recipitur: & obiecti species / i potētā manās / ita siliē / colligitur cōtē-
netur. ¶ Deus igit vt de⁹ / vt simplex / purus & imixt⁹: a se angelicū in-
telect⁹ vt intellect⁹: vt simplex / pur⁹ / imixtus: priusq; diuina spē misceat⁹ vt nō dum suscepta
est in eo diuina spē: cognitiua dei factas & potentia vocat. ¶ Diuino autē & angelico cō-
gressu / & mutua eorū accessione: sive coalescere hinc sile hūano intellectui / illinc hūano
psile obiecto: & vtriq; lunā ac dyadē. ¶ Nā vt recept⁹ est angel⁹ i deo vt obūbra & opent
angelica nube de⁹: i hūc modū ab hoīe cōtēplabilis & spectabilis est: eua itq; hūane mē-
tis obiectū. ¶ Sicut eni angelicū obiectū est simplex nudusq; de⁹: ita & hūanū obiectū velat⁹
vmbra tē sive deus. Sicut angel⁹ intuet deū solē / id est purū / imixtū & sine spē: ita & hō intuet
deū lunā / hoc est deū sub nube & spē angelica: & i quo angelic⁹ vult⁹ insit⁹ est prior. ¶ Vt
vero diuina spē: i angelico recepta est intellectu: vt mixt⁹ est & insignis diuina spē: i intellectu
angelicus: cōflat id quod sile est hūano intellectui. ¶ Est eni hūanus intellectu / intellectu
mixt⁹: id est intellectu specie vultu ac diuina imagine insignis. ¶ Nā sicut aliud est speculū et
speculū mixtū: i quo actu recepta ē & visibilis imago / vt eni speculū / simplex est & carēs ima-
gine ita & aliud est intellectus / & mixtus intellectu. ¶ Intellectus quippe vt huiusmodi est:
intellectus pur⁹ est & specie imixtus: qualē angelicū natura censemus. Vt vero intellectu
est / diuina mixtus & affect⁹ specie: hūanus est & secundus intellectu / & dyas.

¶ Igitur & purus est deus & angelicus intellectus itidem purus. Vterque est sol: vterque & monas ille tamē obiectū / hic vero potentia eius cognitua. Ille rursū vt speculū: hic vero vt speculatur ei9 ocul9. Pur9 est speculum & obiectum: Pur9 & est ei9 oculus et cognitua facultas. De9 speculū est liber9 & imateriale: angelic9 quoq; itellec9 ocul9 est imaterialis & liber. ¶ Accessu autē & congressione amborū: & angelica substantia / inserit deo / et diuina species in angelico intellectu suffulget. Congrediuntur enī copulanturue ambo / deus angelo: angelus deo. In deo fulcitur angelus: in angelo deus diuinaq; species. ¶ Hoc itaq; cōgressu / e gemino sole: intellige geminā exoriri proferriq; lunā. E duplici monade / duplicē p̄sire dyadē. E geminis simplicib9 bina cōposita: hinc / quod hūanū itellecū: illinc vero / qđ hūanū itellec9 exprimit obiectū. Est enī hūanus itellec9: tanq; angelicus itellec9 / cum diuina specie. Humanū vero obiectū: tāq; de9 cū angelo sūptus. ¶ Nā itellec9 / vt per se / sine diuina specie: angelicus est. Et deus vt p̄ se / sine angelica insitione: angelicū obiectū. Accessu autē diuine sp̄s / in angelicū itellecū: prodit itellec9 mixt9 / affectulq; specie / qui similis est humano. Positiōe vero ac statu angelice substantie i deo vt in pprio naturaliq; sine: coalescit quod hūano simile est obiect9 / id est vmbra de9. ¶ Igit̄ a sole visis sol / a luna luna: a monade monas / a dyade dyas. A puro oculo / purū cernit speculū: ab imixto imixtū: A simplici / simplex: A nudo / nudū: A libero liberū atq; absolutum. Similiter & ab oculo mixto & corporeo amictu inuestito: mixtum pariter cernit speculū / vultu aliquo atq; effigie figuratū. Ambo insuper soles: vtramq; lunā gignūt. Ambe monades: geminā pariunt dyadē. Simplicū & primorū accessu: secunda & mixta p̄creāt. in pte obiecti obiecta: & i pte potētie / ipse facultates & cognitue vires. ¶ Quā si sistere volueris hominē i deo & in homine deū: cōplebis ytriq; (tertio distantū loco cōgressū) tryadē. Est enim homo vltimus qui euadit / scanditq; in deum: & iterum vltimus / in quem demittitur descenditq; deus.

¶ TRINA ESSE SPECTATA ET OBIECTA: TRIA QVO QVE SPECTATIVA ET SPECVLATIVA. CAP. XLIIII.

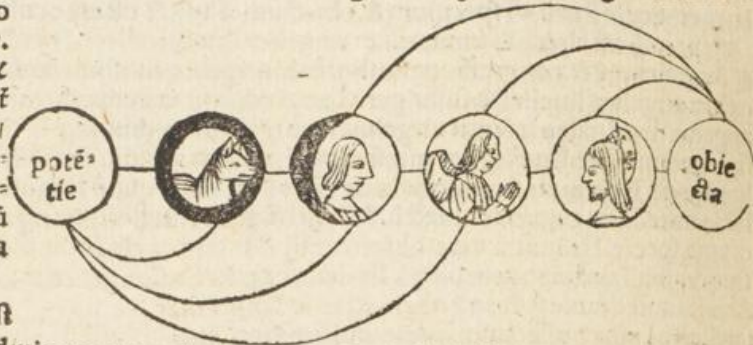
¶ SICVT MONADI MONAS OBIECTA EST / ET DYAS dyadē ita & tryadē tryas presentata. Sicut a sole visitur sol / a luna luna: ita & terrea terria opposita & cōtraposita: & a terra spectabilis terra. Est enim deus sol: angel9 / Luna: Hō / terra. Et rursū angelus sol: homo luna: irrationale aial: terra. De9 sol cognit9: angel9 / sol cognitiu9. Angelus spectata luna: homo spectatiua & intuitiua luna. Hō deniq; obiecta & cognita terra irrationale vero animal / spectatiuus eius oculus. ¶ Alius enī obiectorum & alius potentialium ordo. Obiecta sunt hec Deus / Angelus / Homo / Potentia vero potentie: Angelus / Homo / Irrationale aial. Deus sumum est & omnium obiectum Sol & monas: nullus / preterq; sui / cognitua potētia. Angel9 secundū obiectū est: & prima dei speculatrix acies. que vt obiectum dyas est & luna: vt vero potentia / sol est & monas / pura / simplex / immixta: simplicis & immixti dei cōtemplatrix. ¶ Homo vero est cognoscibile quidem & obiectorum vltimum: non tamen vltima sed secunda vts cognitua. Homo igitur vt spectabilis est: tryadē & terre comparatur: vt vero speculatiuus / dyas est & luna. Spectat enī & intuet̄ angelicā dyadē: spectat vero ab irrationabili tryade. ¶ Demū irrationale aial: ab ordine & serie spectabiliū atq; obiectōrū eximitur. quādoquidē nulla est inferior creatura / p̄iceps cognitue facultatis: cui ratiois experta creatura p̄sideat / quā regat & moderet̄: & a qua merito reuerēda spectabilisq; censeat̄. ¶ Itaq; muta animātia: spectat quidē cernūt & ituenē hominē vt p̄sidē / vt suū obiectum & finē: illi obteperāt illū sequūt. Sed cū ab inferioris gñis ēte / mīmē i honore habeāt mīmēq; spectēt: ab obiectorum & spectabiliū serie ac ratione facessūt / solisq; potētijs ac speculatiuis facultatib9 ānumerant. Est enim irrationale animal / incognoscibile quidem: sed tamen cognoscentium vltimum. ¶ Nam cū cognitio omnis intuitio / & speculatio: sit perpetu9 quidā posteriorum & inferiorum / i anteriora & potiora succell9 / siue in deū (summū omnium obiectum) naturalis cona-

Que sint obiecta & q̄potentie.

Irrationale aial spectabile non est

tus ac nifus: e quattuor primis ac precipuis entibus: Deo/ Angelo/ Homine/ Animali ma-
to: anteriora & superiora tria/ ab inferioribus tribus: sigillatim spectata & cognita dicuntur
& he potentie/ illa vero
earum obiecta cēsentur.
Trina eni sunt obiecta &
potētie trine. ¶ De⁹ igit
sicut solū spectabilis est/
nulliusq; potioris specta-
tiu⁹. ita & irrationale ani-
mal duntaxat spectatiuū
est: & a nullo inferiore na-
dit circumspectum.

Deus solū
spectabilis
aial solum
spectatiuū

¶ Supra deum/ nichil est

quod spectet a deo/ sitq; diuine contemplationis obiectū. Infra itidem animal: nulla est co-
gnitio: nichil degit cognitue facultatis particeps/ a quo spectari debeat animal.

ANIMALEM SENSVM IN ALTIORA NITENTEM FINIRI
IN HOMINE.

ANIMALI ITAQ; VE IRRATIONALI SPECTATVR/ CONSPI-
CITVR & DINOSCIIT SOL⁹ H⁹. Nā sensitiue virtutis acumē exterebrare hoiem: &
ad angeli/ aut dei vsq; cōspēctum pertingere nequit. ¶ Humani siquidem
corporis opacitate: aratur: atq; in humano corpore/ vt in proprio obiecto
& naturali sine silitur. ¶ Humane autē cognitionis & rationis acies: recta
in angelum pertēdit. qui cū pelluceat & transpareat vt nubes: haud in illo
illis colligiturq; sed exterebrato eo/ in anteriora & altiora pergēs/ ad usq;
seum pertingit in quo demum vt precipuo sūmo & vltimo obiecto ac pro-
pter se spectabile finit.

CAP. XLV.

Ratio ad-
utq; deū
fertur.

¶ Angelice portio cognitioni: primus & vltimus/ qui in rectū occur-
rit/ qui illi obijcitur & presentatur: de⁹ est. Deo autē nichil est obiectū: nīl ab eo spectabile.
¶ Itaq; in rectū/ in anteriora/ in natura priora & potiora (vero & naturali cognitionū or-
dine atq; aspectu) succedēdo: animali sēsu/ obiectus est sol⁹ homo: Homo vn⁹ ab aial spe-
ctandus; Humano vero aspectu obiecti & peruij sūt: angelus & deus. Angelo deniq; sol⁹
de⁹. ¶ In orbe autē & circulari in seipsum flexione: sensui obiectū est nichil. quandoquidem
sēsus minime sui ipsi⁹ arbiter/ aut capax effici: neq; potest irrationale aial/ vlla vi nosse se-
ipsū. ¶ Humana autē ratio: sui ipsi⁹ in orbe cōpos euadit. Angelica itelligētia/ itidē seipam
in circulo capefcit. Mēs quoq; diuina: in orbē voluit/ seipam prehēsat/ sūtq; capax & cōpos
efficitur. ¶ Rursū in sēsu/ in muto aiali/ infra rationē: nulla sapiētia locata est/ null⁹ sui aspe-
ctus/ nulla sui cognitio. ¶ In hūana ratione/ prima sursū pergētib⁹/ occurrit sapiētia: prima
sui inspectio/ prima eiusdē in seipsum glomeratio. ¶ Angelic⁹ autē intellectus/ secundū cōstat
orbē: in eo sita est scda sapiētia. ¶ Diuina deniq; mens/ a nobis/ est vltim⁹ orbis: a natura
vero & ab eterno prim⁹. Hūana sapiētia tryas quedā est triumue noticia: Hois Angeli/ Dei.
Angelica vero sapiētia dyas est & cognitio duorum: Angeli & dei. Diuina demum simpli-
cissima est & monas: qua deus dei solus spectatiuus & cognitiuus pdicatur. ¶ Nā qui ab
angelo hominē & a deo vtrūq; & cognitū & spectatū contēdit: preposito & inaturali co-
gnitionū ordine pergit. ¶ Sunt eni inferiora & minus prestantia: naturales quedā supe-
riorū & prestatiorū potentie. nate eorū specie⁹ affici: in ea niti atq; in eis recipi. Superiora
verosūt vt inferiorū & spectatiuorum oculorū: actus lumina/ scopuli/ fulgores & obiecta. ad
quorū culmina & eminentissima fastigia/ inferiora (pfectionis sue causa) p viribus scādunt.
¶ Et cū ois cognitio trinitatis numerum inuoluat/ sitq; trinitate pfecta (continet enim hec
tribus: potētia/ obiecto & amborū actu) erit hūana sapiētia ter trina: Angelica/ bistrina/ Di-
uina/ vnitina. Nam trina cognitio: trina trinitas est. Gemine cognitiones/ gemie sūt trini-
tates/ vnica cognitio: trinitas vna. ¶ Ex his maifestū est opacā hūani corporis molē causā
esse: ne superiore ex parte diuina lux/ irrationali creature homine inferiori suffulgeat. & ne ex
pte inferiore aialis sē⁹: quicq; intra aut supra hois corpus intueatur. Arcet eni ab humano
corpore diuina lux: ne vltra hoiem traducat. Arcetur & ab eodē aialis sē⁹: ne supra hominē
vis illi⁹ ptingat. Humanū quoq; corpus/ illinc meta est diuine imaginis totiusq; inuisibilis
lucis in sūma reflectio & in suum fontem recursus. Hinc vero terminus est ac finis: ratio-
nalis sensus: eiusq; reflectio & recursus in ima.

Infra rōnē
nulla sapia.

Deo Angelo Homine
figillatim spectata

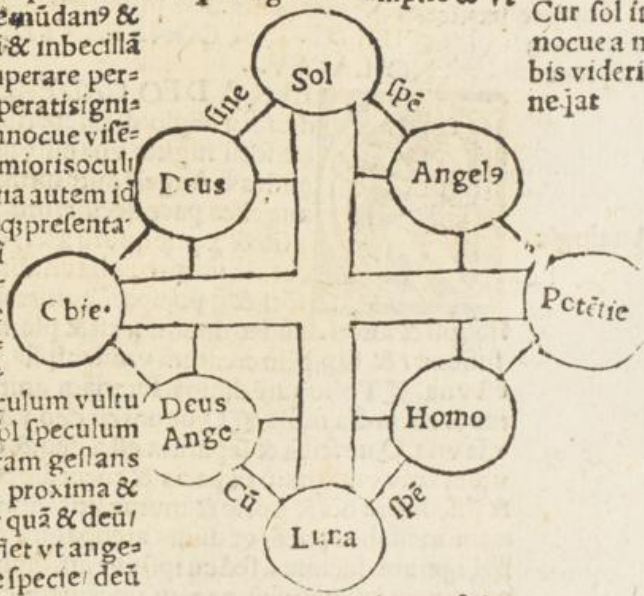
blectū. Intra eadem
quo spectari debet
IORA NITENTEM
CAP. XLV.
TIONALI SPECTATA
e virtutis acutē
portingere nequit.
humano corpore
autē cognitionis
eat & transiret
eo. in anteriora
precipuo sumo
i: primus & vltimus
tē nihil est obiectū
potiora / vero & natura
us est sol? homo? homo
sū: angelus & deus. Angelus
sentū obiectū est nichil
eq potest irrationalia
euidit. Angelica
pōt: seipm pēctā
ne: nulla lapiera loca
na surū perge
Angelus autē
mens: a nobis est
edā est triūm
rum: Angelus & deus.
us & cognitio
atū contēdit: p
minus pēctā
afficit in
ctus lumia / scopu
a / pēctationis
at: utq; trinitate
ta lapiera ter
is est. Gemine
fessū est opacū
eature hominē
scopus inuēat.
tur & ab eodē
era est diuine
s. Hinc vno

ANGELVS INTELLIGAT SINE SPECIE ET IMAGINE: HOMO VERO CVM SPECIE ET IMAGINE. CAP. XLVI.

HIS ITEM QVE NVPER DICTA ET PERTRACTATA SVNT manifesta est angelice & humane intelligentie siue intellectiois differentia. Que simplicior sit angelica q̄ humana intellectio: quē admodū & simplicior angelicū q̄ humanū obiectū. Et intelligat angelus sine specie: homo vero cū specie & imagine. ¶ Nā vtriusq; & angelica intelligentia & eius obiectum: pura / sincera / simplicia & imixta sūt veluti monades & soles. Hūanus vero intellectus & eius pariter obiectū: vtrinq; mixta & operta sunt / velut quedā dyades & lune. que (vt docuimus) naturali quodam vtriusq; prioris monadis & solis accessu cōstantur. ¶ Vt enim miscetur diuina specie angelicus intellectus: cōflat id quod simile est hūano intellectui / diuina specie insigni. Vt vero insitus est angelus deo / vt deum sua obūbrat caligine: humani intellectus obiectū complet. ¶ Angelus enim deum videt purū / simplicem / imixtum: sine specie & imagine / vt monadē & ludicissimū solem. i quo nullam deprehendit effigiem / vmbra / nubē aut caliginē. ¶ Hic autē cum vī cognitionis primus eu. dat in deum / recipiturq; in deo: fit vt deus ab angelica trāsitione & cōiunctione aliquo pacto dicatur vmbra / effigiat / ad opertus: per similes speculo / indita specie atq; effigie adūbrato. Hec enim effigies: est angeli in diuino speculo / tanq̄ potētie in obiecto receptio atq; insitio. Sub hac itaq; angelica effigie imagine & vmbra: diuinū speculū / humano intellectui / qui post angelicū intellectum / secūdo loco in deum succedit / nititur / euadit) reuelatur. ¶ Hūanus enim intellectus / quem in deū angelicus precessit: deum specularur cū specie / id est cum angelica effigie. Deū cernit per speciem / id est per angelice faciei & imagis vmbra. per quam haud ferme secus nostro deus intellectui pellucet: q̄ lunare speculum / sub vmbra & insitione maculosi vultus nostris oculis demonstratur. ¶ Intelligit igitur angelicus intellectus cernitq; deū sine specie & imagine: vt monas monadem: vt sol / solem vt immixtus oculus imixtum speculum. Humanus vero cū specie deū videt: hoc est per angelicum vultum / tanq̄ dyas dyadem: luna lunam / mixtū oculus mixtū speculū. Opera potentia / opertum obiectum: hoc est deum nube teum & sub angelica vmbra delitentem. ¶ Est enim angelicus intellectus: simplex / prima & immediata dei species: & vt vere intellectus. Humanus vero secunda & geminata dei species / diuineq; imaginis resumptio & vt meōria. ¶ Ex his quoq; dilucet cur visibilibus istis mundanū & corporeū sol: mortalium nostrorū oculorū istmā & inbecillā aciem / caligantēq; & inualidos obtutus: exuperare perstringere & obtūdere videatur. Luna vero temperatis ignibus / remissioribusq; lucis spiculis: sese nobis innocue visendam prebeat. ¶ Est enim solis lampas: vt sublimioris oculi (velut angelici intellectus) obiecti vestigiū. Luna autem id quod nostris intellectib; a natura obiectum atq; presentatū est: congrue exprimere videtur. Sol visibile si gnū est: angelicæ totius scientie & contemplationis. Luna vero visibile idem signū: hūane speculationis atq; scientie. ¶ Nam angelico intellectui: patet deus vt sol: & vt speculū sine imagine. Humano vero inotescit vt luna: vt vultu speculum vultu aliquo / specie atq; imagine insigne. Est enim sol speculum sine imagine: Luna / speculum figuratum: insitam gestans effigiem. ¶ Et si angelicus intellectus / est prima proxima & immediata dei imago / effigies ac species: inter quā & deū / nulla iterhyat media species aut creatura: qui fiet vt angelicus intellectus / nō per se & sine intercurrente specie / deū intelligat. Hūanus autem intellectus / cū sit secunda mediataq; dei imago / vultus ac spēs: qualis vtriq; est / taliter profecto & ipse deum intelligit. Cum enim mediata & secunda sit: immediate per se & primo intelligere deum nequit. sed mediate angelica specie & imagine deū intelligit: per quam & ipsa ab obiecto proprio / hoc est a deo distare comperitur.

Angelus deum videt vt speculū sine imagine.

Cur sol innocue a nobis videri nequit

☉ SOL ET LVNA OMNIS CREATE SAPIENTIE SVNT
SIGNA. CAP. XLVII.

OL DVORVM EST VISIBILE SIGNVM: ANGELICI inquam intellectus & angelici obiecti. Luna vero idētidē duorum: humani intellectus & humani obiecti uesti visibilis expressio. ☉ In sole lux est sincera / sine macula / sine nube / vmbra aut caligine. In luna vero ad vmbra & permixta visitur lux. Sol speculū est sine imagine & specie. Luna speculum mixtū: visibili specie & imagine in signe. ☉ Sol igitur & luna in gētia mūdi luminaria ac lucidissime terreni orbis facies: omnē nobis creatā sapientiam inlūnant. omnē diuinā apparitionē referant: modū omnē quo crea-

tura cū intellectualis / tū sensibilis / angelica & hūana: euadit in deū fitq; diuinitatis / immortalitatis & vere beatitudinis princeps: adaperiūt. ☉ Angelus primus: homo vltimus / euadit in deū. Irratiōale vero animal / in deū trāsit nūq;. In deo prima: eī subſtāntialis & increata sapientia. ☉ Post autē deū angelus / post angelum vero hō / sapientie cōsortes: ambo & diuine & proprie cognitōis / ac sciētie thesauro locupletāt. Irrationale aīal inops & expers sapientie neq; diuine / neq; pprie cognitōis aut immortalitatis munere dotat. ☉ Diuina sapientia immutabilis est: perseverās in sapientia idētitate / bonitate / virtute / pulchritudine / luce & claritate. eliminans ab se se fugāsq; pcul omnē insipientiā / alteritatē / maliciā / dissimilitudinem / inequalitatē / pmixtionē. tenebrarū obscuritatē / infirmitatē / & lapsum. Omni in sup obliuione reperitur superior / omnīlū ignoratiōe candidior: vastis errorū syrtribus & p̄cipiti falsitatis abyſso p̄petuo inaccessa. ☉ Angelica autē & hūana creature: vascula quidē sūt sapientie capacia diuineq; imaginis ac lucis nāfalia specula: ad flexanimā sapientia p̄cipue nata: & archana quedā diuini fulgoris p̄optuaria. Quia tamē haud eterna sūt / sed ex nō esse in esse p̄dierūt / labi potuere in detentus: & lapsa tādē a deo atq; ab eī pace dissociata: passibilia sunt effecta. Euaserunt enī insipientie / alteritatis / inequitatis / dissimilitudini / pmixtionem / varietati / diuisioni / ignoratiōe / tenebris / errorū p̄cipitijs / & mortis obliteratiōi obnoxia. ☉ Irrationale vero aīal liberi exors arbitrij / vtpote cuius i hōis manu versantē habent: ab suo ordine haud q̄q; decidisse / vimq; sue nature ētulisse dicitur. Quod enī docile & ad sapientia de non fecit: in insipientia mutari nō potuit. ☉ Sicut nepe a natura iubet: illi in instructu motat.

Diuina sapientiam mutabilis.

Angelica & humana mens: labi potuere.

Irrationale aīal neq; sapiens neq; insipiens.

Homini paret / illi subdit / ab eo regit. Nil sibi consciū est: nullius immortalis diuinitis fulgoris particeps / Neq; sapiens / neq; insipiens / peccans aut in peccans censetur

☉ DE DIVINA CONSTANTIA: ET ANGELICO ATQ; VE HVMA-
NO LAPSV. CAP. XLVIII.

EVS A DEO CADERE NON POTEST / DEVS NEGARE seipsū diuidi a seipso / dissidere sibi met aut non esse deus nequit. ☉ Sēper enī deus est secū iugiter vnus est / vnus volūtatis: vnus & indiuidue subē i trinitate p̄sistēs. ☉ Angelus autē i primis a deo: Homo vero deinceps & a diuina & ab angelica pace deciderunt. fuitq; illis diuina secessio / primaue adeo prolapsio: & pprie ip̄forū a seipsis / & mutue abiūicē discordie causa. ☉ Nam sicut oīs numerus / haud aliter q̄ cōiunctus adiugatusue vnitati nūerorum fōri / & q̄ p̄cipatiōe vnitatis vnus ē: sū q̄ & rota nūerorū series / & q̄q; nūer

Analogia.

sibi ipsi & alteri dissidet / diuisusq; est & plurimus: ita & nullo pacto q̄ diuine vnitatis parula fusione / & sup oēm creaturā vnificē ipsi virtutis deriuatiōe: vniuersa creaturarū series est vna. ☉ Tolle autē diuinā fōtanāq; vnitatē: in mūdo / i creaturis / pax superest nulla / vnitras & cōcordia nulla. ☉ Que enī cū deo vna nō est: neq; cū alia vlla neq; ipsa secū poterit esse vna. Que scissa & separata est a deo: & omni alij / & sibi ipsi aduerset oportet. ☉ Diuina vnitatis oīs vnitatis: pax pacis / & cōcordie concordia est causa. Diuina quoq; lis / dissidētia & discordia: oīs & pprie & mutue litis / diuidij dissidētie & discordie est causa. ☉ Per diuinam ineffabile pacē / vt diuus areopagita testat / neq; amplius aduersū angelos / aut deum: belligerare discimus. sed cū ipsis vt ait / diuina poti⁹ p viribus peragem⁹. ☉ Sine diuina autē pace: neq; ipsi nobiscū / neq; in iuicē / neq; cū angelis / neq; cū deo cōgruimus / inserimur / vnimur. ☉ Sicut diuina illa supsubſtāntialis / intina & eterna triū diuinarū & beatissimarū personarū trinitas: geminis sibi cōnexa est vinculis binisq; nodulis secū coheret / substantia & voluntate (sunt enī diuine tres persone: & eiusdē substantie & concordis atq; indifidentis volūtatis) ita & oportet extimā triū imaterialiū precipuorum & immortalium entium Dei / Angeli & Aīe trinitatem (nam & angelus & aīa di; quidā sunt & diuinfere creature) cum substantia dissideat / sitq; diuisa: reliquo saltē vt voluntatis vinculo sibi fieri consonā atq; vnam. Eternē & interiores dei p̄sone: vniūtur & subſtāntia & assensu volūtatis. Exte-

rioris autē trinitatis persone: De⁹/ Angelus/ Homo: cū substantia quidē dissite sit et trine: nulla carū superest q̄ volitonis mutueq̄ pacis & concordie vnitas. ¶ Intra se de⁹ personis trin⁹ est: substantia tamen & volūate vniformis ac sibi ipsi concors. Extra se vero deus personis & substantia trin⁹ est: Deus/ Angel⁹/ Homo. que & si voluntatis assensu pares & sibi contentaneæ erunt: in optimo statuerūt vnuerſa. ¶ Omnium enī principū sicuti monas est: ita & debet om̄i finis/ status & consumatio esse monas. Nempe & ipsius dyadis numerū & prolium qui a monade deficit: vt diuidij totius & diuisionis authorem/ vt defectiōnis & prolapsiōis initiū: vt deniq; materie nūerū & nō entis viciniā: pleriq; theologorum adeo collutilant/ repudiunt/ despiciūt: vt ifamē appellitēt. ¶ Nil q̄ppe est in vnuerſis nō vnū/ Nihil dūle/ Nil aduersū se aut aliū quāuis dissidēs: p̄ter delapsā a deo angelicā & hūanā volūtatē. Hec etenī volūtates: diuini amoris defectu materie affixe ac sui decoris oblite: i perniciōsissimū sui exitium/ in mortem: immortales ruerūt. ¶ Non enī iuxta diuino loquos psalmos/ cū in honore essent & dei similes: intellexerūt. Comparate sunt brutis & iumentis insipientibus: & similes facte sunt illis.

Nihil est non vnū.

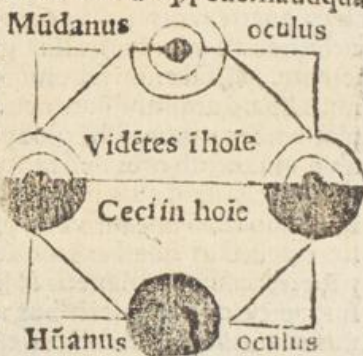
¶ VENATIO SAPIENTIS/ EX SIMILITVDINE VISIBILIVM OCULORVM: SOLIS ITEM ET LVNE. CAP. XLVIII

OLVMVS DEMVM/ EX SIMILITVDINE VISIBILIVM/ NOSTRORVM OCULORVM: sapientis venari perſcrutariq; naturā ¶ Nostri quippe visibiles oculi/ per pulchre in consumati imperfectiq; hominis/ exprimere intellectionem videntur. ¶ Ambo etenī oculi/ integri equidem p̄fectiq; sunt orbis: haud tamē integre et toto orbe vident. sed dūtaxat ad mediā spherę partem/ mūdū verū: luce coloribusq; cient. Reliqua vero spherę medietate/ qua gestatur a capite quæ intra hoiem spectant: natura ceci sunt et neq; lucis excipere p̄picula: neq; colorū ferri speciebus nati. ¶ Carnales igit̄ nostri oculi:

Carnales oculi: media tatum parte videntes media vero parte ceci.

haud minus sūt natura ceci/ q̄ illustres lucisue capaces. Intātū i tenebris degūt: quātū in luce. Sūt deniq; tātū nō vidētes: quātū vidētes. ¶ Nepe extimis dūtaxat suorū orbiū medietati b⁹/ vidēt excipiūtq; lucē & visibilitū spēs rerū. Internis vero medietatib⁹/ quib⁹ hoi capitiq; i sūt visionis haud quāq; exercēt officiū sed et ceci sūt & i tenebris degūt. ¶ Quid obsecro hęc tā lucida promūt signa: q̄ naturā inchoasse quidem hoiem/ illū tamē icōsumatū i p̄fectūq; reliquisse. vt pote cui subām/ cū idulta sit: sapiētia tamē ei mime indiderit. Sive cui cū mūdū & extiora queq; etiā: extima sēsuū cognitione/ spectare et exhaurire posse donauerit/ se ipsū tamē et quecūq; intra p̄tora gerit/ iterna cognitione lustrat/ erimariq; posse: haud quāq; ab initio condonauit. ¶ Aperuit ei natura ab initio mundanū dūtaxat & extimū hoīs oculum. Hūanū vero atq; iter nū eius oculū: clausit/ operuit ceci q; reliquit. ¶ Nā sūge amborū oculorū liquida vsiluas perspicacēq; medietates/ suo cōcursu/ gignere vnū quēpiā oculū/ totū vidētē. hunc oculū/ appellam⁹ mundanū. Internas quoq; cecitasq; medietates: intellige pari cōgressu/ efficere vnus oculi ex toto ceci orbē. Hic ocul⁹/ priori ex aduerso dyametri collocatus atq; oppositus: a nobis dicitur human⁹. ¶ Adest igitur hacten⁹ natura hoiē: qua anteriorē/ extimū mūdānū ue eius oculum/ ab initio efficit illustrem/ illiq; mundum vnuerſum presentat atq; offert. ¶ Quæ vero ei⁹ internam posteriorem et humanā aciem/ cecā reliquit: eaten⁹ hominē paucillū deseruit/ voluitq; vt proprijs officijs ac sedulis adibus: homo emendicatum a priore oculo lumē/ in secundū oculū iportaret: euaderetq; demum & ipse oculo vtroq; illustris. ¶ Circa id quippe humane omnes virtutes atq; negocia versantur: vt a priore oculo natura illustri/ deriuetur lux in secundum. Sive vt homo/ cui imp̄primis obijcitur illucescitq; mundus: demū ex mundo/ redeat in seipsū. ¶ Vt item ex priore mundi luce atq; scētia: propriam lucē atq; scientiam/ elicere discat. ¶ Haud enī mūdāna lux est sapiētia: sed est sapiētie initiū: Et⁹ vero sciā qd̄ est precipuū/ p̄stātiū & p̄pter se (vt hominis/ p̄pter quem factus est mūdus) hęc sapiētia vocatur. ¶ Neq; enī sapiens est qui priorem tātum aciem/ gerit illustrem: quiq; dūtaxat in mūdum spectare sufficit. sed cui vterq; oculus/ actu perspicuus inest: qui & in mundum & in seipsū. spectare potest. Cui item vt bifronti Iano: tam extima/ q̄ intima: agnita perua & manifesta sunt.

Quātū natura homini ab initio affuerit.

¶ Mundano siquidem oculo: mūdū sapiens perlustrat. Hūano vero: quicquid habet sub

Claves gerit sapiens & mundi & suis ipsius: hac / adaper sens mundū: illa / seip-
sum referans. Stat ex equo / in sui mandiq; medio: sensuq; dem (vt nonnunq; diximus) mūdo
congregiēns: Intellectu vero / recinēs a mundo sequipsum complectens: ¶ Est enim sensus
sui & mūdi mundano persimilis oculo: intellectus vero: humanū oculum
 in nitatur. Nam prior in homine sensitua / q̄ intellectua perficitur cognitio. Prior mundo / per sensum adest homo: q̄ per intellectum in seipso recurat ad sit p̄ sibi ipsi. ¶ Intellectus in seipso prior vt practicus: circa mūdū sensibus euectus negotiatur: q̄ abiunctus a sensibus & opis eorū minime indiguit: circa hominem contemplatiuus esse queat.

¶ Sicut enim visibilis noster oculus / quādiu capiti erit infixus: medio dūtaxat orbe videbit / reliqua vero medierate erit non videns ac cecus ita & humanus intellectus / quādiu euehitur sensibus: quādiu opis eorum indiguit / practicus est & negociosus circa mūdū: tandiu medio dūtaxat orbe / erit illustris & alto medio orbe cecus videbitq; ea rātam / que in mūdo sūt: non autem ea que insunt homini. ¶ Intelligit igitur

carnalem oculum a naturali capitis infitione fieri immunē / eximi a subiecto / fieri dentq; liberū: sese tanq; in aere fulcientē. Hic utiq; oculus: preclarū est contēplatiui consumatq; intellectus vestigium. Est enim contēplatiuus intellectus / oia videns. vt qui non tantū medio: sed toto orbe / & que extra & que int̄ sunt / speculari sufficit. et cui iam superfluit / sensuū fa-

Alia analogia ex sole & luna.

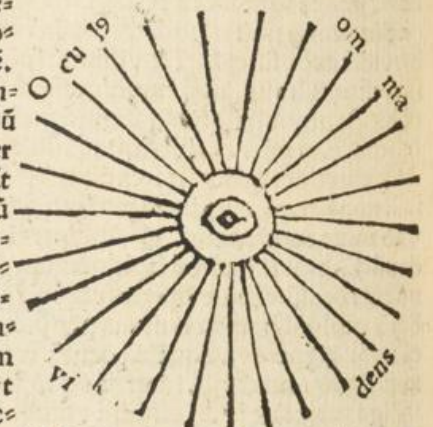
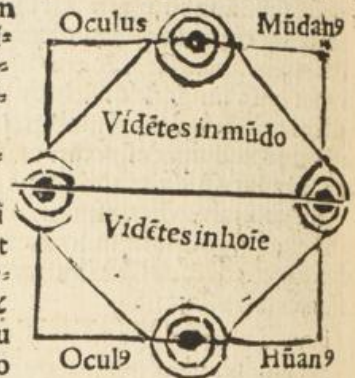
muletū: quicq; libere & perse oia intelligit: deferens fulcensq; semetipsum. ¶ Possunt & ea que dixim⁹ / sapiētis & insipiētis vestigia: liquido in Sole & Luna reperiri. ¶ Nā luna / similis est oculo capiti infixo. qui media tantū sui orbis parte: videt: media vero obscur⁹ est & cecus. Smilis item est practico & incōsumato intellectui: q̄ soli mūdo / nō hōi adest. ¶ Lunaris siquidē glob⁹: haud vnq; pl⁹ medio orbe / phoebeū excipit lumē. impossibile est vt tot⁹ aliquādo illustret: quāq; toto interdū orbe / lumie priuari q̄at. Sol autē & liberū oculū & contēplatiuū exprimit intellectū. Nepe toto iugiter orbe / illustrat sol: & natiuo nūq; lumine spoliatur. ¶ Et hec (quātū subsipio) vera & precipua causa est / cur e cūctis planetis: vnice sol (vt astrologi volūt) careat epicyclo: hoc est miore orbe illi⁹ globū in pprio celo deferente. ¶ Est enim sol / omni planeta liberior: persimilis libero atq; absoluto oculo & intellectui cōtemplatiuo. Sicut enim solis globus haud ex toto quidem absolutus est ab orbe: sed tantum ab orbe miore / vt ab epicyclo: inest autem maiori iugiter orbi vt suo celo: in quo circa terram (velut precipuus mundi oculus) deferitur: ita & contēplatiuus noster intellectus / haud ex toto absolutus & liber esse probatur. ¶ Hoc enī: solis angelicis cōparat̄ intellectib⁹: q̄ planetis & stellis ex toto liberis / seq; sine quouis orbe / maiore atq; miore sine epicyclo ac celo / ferētibus merito cōparāt̄. Sed hacten⁹ noster intellect⁹ / postq̄ cōtēplatiuus euasit: liber & absolutus esse dicit̄ / vt careat epicyclo / nō careat celo: vt in maiore sem-

Sol cur careat epicyclo.

per orbe / hoc est in corpore: non in miore / id est in ipsis sensuum organis euectatur. ¶ Dic enim practicum intellectum similem esse lune: cū luna / et in celo et in epicyclo voluat: Voluitur cieturq; practicus intellectus / et in celo et in epicyclo. In celo / hoc est in humano corpore: qui est humanorum orbium / maximus. In epicyclo vero / id est in organo sensuum: vt in oculo. Est enim oculi sphaera / minor orbis: in quo cum maiore orbe practicus intellectus: circa terram / per mūdum deferitur. ¶ Si igitur cupis ex practico intellectu elicere tantum orbem / vt epicyclum / siue oculi sphaeram: a qua abiunctus intellectus / fertur quidem manetq; semper in corpore: sed tanq; sol / in maiore huiusmodi orbe: sine minoris presidio / liberior incedit atq; deferitur. ¶ Nam sicut tam sol / q̄ luna: ambo in maiore feruntur orbe & proprio celo: luna tamen insuper / et minoris orbis siue epicycli expetit opem: ita et vt erq; intellectus humanus: tam speculatiuus / q̄ practicus: in maiore hominis orbe / hoc est in corpore motiratur. practicus tamen solus: minoris insuper orbis / vt carnalis oculi indiget presidio.

Practicus intellectus similis lune
Quo pacto ex practico intellectu eliciat cōtēplatiuus.

¶ Intelligit igitur carnalem oculum a naturali capitis infitione fieri immunē / eximi a subiecto / fieri dentq; liberū: sese tanq; in aere fulcientē. Hic utiq; oculus: preclarū est contēplatiui consumatq; intellectus vestigium. Est enim contēplatiuus intellectus / oia videns. vt qui non tantū medio: sed toto orbe / & que extra & que int̄ sunt / speculari sufficit. et cui iam superfluit / sensuū fa-

Qui autem intellectus: neq; maiore/ neq; minore indiget orbe vt qui extoto absolutus/ per seipsum degit: hic humano reperitur sublimior. Et hunc/ angelicum esse prediximus: p^o similem soli/ planetis stellisq; / in omni orbe liberis. Et huius q analogie seriem/ vltimus prosequetur: future resurrectionis mysterium perfacile intelliget. Nam sicut ea natura est / solaris globi: haudquaquam ab omni / sed duntaxat a minore absoluto orbe/ vt ab epiciclo: sepeq; in maiore orbe/ vt in proprio celo voluit atq; circumferri: ita et ea nostri intellectus/ natura est vt ex praetico/ in contemplatiuum proficiens: a minoris tantu orbis / vt ab oculi abiungatur opitulamine. non autem ab orbe maiore/ vt a corpore: fiat immunis

De mysterio resurrectionis

Haud enim vsquequaquam in angelicam perfectionem/ conscendit speculatiuus intellectus vt penitus suam naturam imutet/ fiatq; corporis immunitate: par angelico intellectui. sed q substantiam accepit in corpore: qui cepit in materia esse: licet preter naturam/ nonnunquam extra corp^o agatur/ subsistatq; per se: nubere rursus corpori et in corpore fieri petoptat. perinde atq; phoebus: suo iugiter celo/ natus est et expetit inesse.

EXORTATORIUS SERMO AD SAPIENTIAM CAPESCENDAM. CAP. L.

MITVR O HOMO/ Q VINATVRA HOMO/ NON HOMO ES: q substantiam a natura humana virtutis et sapientie indigam expertemq; mutuasti: qui tibi metipso/ ab initio ignotus es/ in compos tui/ diuisus abs te ipso: sapientiam libens capesce. enitere pro viribus nosse teipsum / Tuas discute tenebras: Sui ignoratio: viaticum mortis est: Perpes vita: sui agnitio. Hanc etenim beatam sui ipsius lucem famosissimum illud/ in ore omnium decantatum/ delphici apollinis oraculum / summam sapientiam esse vulgauit. **N**e homo lapidesce: ne in plantam degenera/ Ne ue obrute

Quattuor reru gradus

scer Homo es: sistere in homine. Fulciat te substantia/ Nutriat vita. Eruditioni tue/ sensus ancilletur: Ratio imperitet. Rationem sequere: in ratione persiste.

State ac stabilire: in his que sunt. Ede ea que viuunt: Animalia tibi famulentur. Dominator tui/ sensu in mundum ycheris preregrinus: Ratione in teipsum colligitor. Hac deum/ celo exterebrato: Mediator celestia/ In celestibus mente resideto. In spiritalemynam/ ad sacratissimi nomothete dei admissus conspectum/ ne retro aspicio. Ne carnis illecebre/ tibi mox in egypti latomias: In prisce vallem seruituris/ in obscurissimam mortis ymbra: in eterne noctis catabasim stygiasq; paludes repedandum sugillent. **H**ere/ iungere/ assentire deo: cui te amabilem/ alexitaca malorumue cunctorum expultrix sapientia prestat bit.

Salomons verba

Neminem quippe vt Salomonis verba dicunt: diligit deus/ nisi eum qui cum sapientia inhabitat. Ama inquit illam et exquire toto corde: Amicam et sponsam voca illam. Supra pulchritudinem et speciem/ dilige illam: Inuice in compedes eius pedes tuos & in torquem eius collum tuum. **N**on enim habet amaritudinem/ conuersatio illius: nec tedium coniunctus illius. Iugum eius suauis est et onus eius leue. Preciosior est auro/ argento/ lapidibus preciosis: & omni desiderabili. Sole et omni dispositione stellarum/ longe speciosior/ luci deniq; comparata/ inuenitur prior. luci succedit nox: Sapientiam autem/ non vincit malicia **H**ec eius sunt sacra testimonia / qui sapientiam ipsam haud ab hominibus: sed diuino munere et spiritu consecutus/ eam super omnia amabilem/ expetibilem/ regnis cunctisq; diuitiis preferendam apseuti et veridico ore promulgauit.

Homo/ natura/ vt diximus/ oculatus es et multuudus in mundo/ cecus i teipso. Spectas ab initio in mundum/ Spectare in teipsum/ nitidissima sapientie face irradiatus discere.

Oculorum tuorum gemine acies: extremiter et qua parte mundo copulatur/ liquide sunt lucisq; capaces. Qua vero parte/ intra te sunt teq; prospiciant: aperte ac cece/ visionis officio priuantur. **I**taq; exquammandi abs te sunt atq; defecandi introrsus tui oculi: vt ololampi fiant totiq; videntes. Cecam ab initio tui pectoris aulam: siue/ sapientie radius i fluat: vt sicut natura spectas in mundum/ discas virtute et sapientia spectare in teipsum.

Ex visibili luce concitanda inuisibilis lux.

Circumstat te visibilis huius mundanq; solis lux. tuiq; corporis extrema/ vnde cunq; illius iubar attingit ac ferit. Admitte illam in profundum/ Introduce eam in cellaria tua: vt tibi ipsa que/ in te abdita sunt/ sua claritate adaperiat atq; insinuet: Aut saltim ex visibili eius aspectu: meliorem aliam inuisibilem/ conuice luce: que haud secus a mentalibus thalamis/ tenebras errorisq; depellit: q; sol exorians/ a mundo: noctis faceffere cogit ymbra.

... hac / adaper lens mundum / ...
 ... fugdem / vt nonnisi duntaxat / ...
 ... complexens / ...
 ... oculum / ...
 ... uia per / ...
 ... per / ...
 ... us / ...
 ... ne / ...
 ... ind / ...
 ... erit / ...
 ... erit / ...
 ... andia / ...
 ... us est / ...
 ... erit / ...
 ... in / ...
 ... girur / ...
 ... muni / ...
 ... preclaru / ...
 ... tus / ...
 ... ri / ...
 ... is / ...
 ... Sole / ...
 ... ls / ...
 ... lle / ...
 ... glo / ...
 ... me / ...
 ... o / ...
 ... culu / ...
 ... pter / ...
 ... Et / ...
 ... e / ...
 ... epi / ...
 ... de / ...
 ... erit / ...
 ... tem / ...
 ... dem / ...
 ... et / ...
 ... o / ...
 ... culu / ...
 ... deler / ...
 ... e / ...
 ... se / ...
 ... haden / ...
 ... piciclo / ...
 ... in / ...
 ... uno / ...
 ... s / ...
 ... g / ...
 ... ectu / ...
 ... qua / ...
 ... huius / ...
 ... q / ...
 ... huius / ...
 ... orbis / ...
 ... vt / ...

Elice ex luna solem: Ex parte totum: Ex sensu intellectum: Ex visibili inuisibile: Ex corporeo / spiritale. Ex eo quod extra te est / id quod tibi insitum sit: Ex mundo te ipsum. Finitus ipse es mundi: ac tu ipsius noticia / mundane cognitionis est finis. **P**restantior es mundo: duc pluris scire te ipsum: quod nosse mundum. Propter te factus est mundus: Flocci mundum feceris / ut tibi insis plurius: ut te ipso per amplius frui / atque in te ipso sisti queas. **I**d cauetuum esse dixeris: Quod tuo in animo / condi et abdi nequeat. Quod enim aut in mundo / aut in corpore locatum est: mox abs te auferri et aliene effici ditionis potest. **Q**uod vero inest tuo intellectu: id duntaxat veraciter est tuum / situmque est in solis eius potestate: qui spiritu dominus est: idque cum ipso spiritu: ad eum reuertetur: qui creauit illum. Et qui ut fidelis deus / reddet unicuique mercedem / iuxta opera sua. **H**ic est qui et repromisit: quoniam capillus de capite nostro / haudquaquam peribit / qui et uiuificabit iterum / suscitabitque corpora nostra. quibus et ipsos animos / federe rursum sociabit amico / quod nullo denuo interitu soluetur. **E**t sicut instaurabit domicilium animi / corpus: ita et totius hominis mansionem (visibilem inquam mundum) instauraturus creditur.

Nichil veraciter nosstru esse nisi quod conditum in animo

Huius sanctus ac beatus timor / initium est sapientie. hunc reuereri / immortalitatem et beatitudinem confert. Huic obsequi in eternum regnare est. **H**ic et ipsam largitur sapientiam: que ab initio et ante secula creata: et usque ad futurum seculum non desitura / a sacris eloquiis predicatur. que inter in malivolam animam non introitura: neque habitatura in corpore subdito peccatis. que et dubis et infidis: haudquaquam apparere solet.

Diuisiacobus

In illorum siquidem animas / superne illabatur: qui iuxta diuini Iacob uerba / illam ipsam a domino / simplici corde nichil hesitantes expostulant. **A**it enim si quis indiget sapientia: postulet a domino / qui dat omnibus affluentem: et non improperat et dabitur ei. **N**e homo asensire / priscorum quorundam fabulis: qui preclarum sapientie munus / deum moralibus inuidisse nefarie assererant. His enim qui hoc pacto senserint: ego hec sacra eloquia obiciam. **Q**ui solem suum facit oriri / super bonos et malos: **Q**ui nouit dare dignis et indignis. **S**i nouit terrenus pater / dare panem esurientibus filiis: quanto magis celestis illic pater (cum excellenter bonus sit) dabit bona petentibus se. **P**etite et accipietis: **P**ulsate et aperietur uobis. **O**mnes sitientes uenite ad aquas: et qui non habetis argentum / properate emite et comedite. **V**enite emite absque argento: et absque commutatione uinum et lac.

Et culpans eos scriptura qui non a deo / sed ab hominibus sapientiam exquirunt rursum ait. **Q**uare appenditis argentum / non in panibus: et laborem uestrum non in saturitate. **A**udite audientes me / et comedite bonum: et delectabitur in crassitudine anima uestra.

Humana doctrina non satiat

Humana etenim doctrina nos ut plurimum teunos relinquit atque sitibundos. **D**iuina autem sapientia esca eiusmodi est / que ut Bigus ait: satiat uiuorum / pectora nostra cibo.

Salomonis uerba

Audi iterum Salomonem: qui deum / sapientiam mortalibus inuidisse: addubitare audes.

Nunquid (ait ille) non sapientia clamitat et prudentia dat uocem suam: **I**n summis excelsumque uerticibus: supra uiam / in medijs semitis / stans iuxta portam ciuitatis: in ipsi fontibus loquitur / dicens: **O** filij ad uos clamito: et uox mea ad filios hominum. **I**ntelligite paruul astutiam: et insipientes aduertite. **A**udite disciplinam / et festote sapientes: et nolite abicere eam. **B**eatus homo qui audit me: et qui uigilat / ad fores meas quotidie: et obseruat ad postes ostij mei. **Q**ui me inuenerit / inueniet uitam et hauriet salutem a domino. **Q**ui autem in me peccauerit / ledet animam suam. **O**mnes qui me oderunt: diligunt mortem.

Hi sacri sermones / quid aliud attestantur: quam sapientiam / haud in uitam / sed uel troneam / e celis in nostrum orbem proficisci: penetrare usque in inferiores partes: pulsare singulos / et inspicere omnes dormientes: apparere autem his presertim / qui sperant in domino. **E**os denique qui hoc pacto sapientiam / dei liuore hominibus denegari / credere non erubent: hoc de casticho nostro / aliter ut sentiant hortamur.

Solliciti a superno / si quicquam numine nobis
Expetimus: gratis munera queque dabit,
Non ibi profuerit / sicut spes ulla metalli:
Pascit enim sola nos bonitate deus.
Si bonus est / natura boni / nil denegat ullis:
Diosci cupiens: omnibus illa patet.
Ergo pijs / tante lucis iubar / ede sinamus
Et supera: nostras irradiare domos

Sponte etenim mentes/lux Inluet illa piatas:
Vtile quicquid erit/conferet ipsa viris.

¶ Quo enim pacto deum/mortalibus sapientiam inuidere fatebitur: quibus priorem sub-
stantiam/ minime probatur inuidisse: Et si (vt diuus Dionysius testatur) nulla magis proprie
tas/ q̄ ipsa bonitas: deum ab initio exciuerit/ vt conderet creatq; vniuersa: vt qui sol⁹ erat
ab eterno/allis quoq; esse indulgeret: sentiendum profecto est/ vt bonitas eadem/ que diui-
nam substantiam hominibus/ esse impartiri/ impr̄mis alicefecit: iisdem et sapientie splendo-
rem/ benigne elargiri alicefecerit atq; euerit

Diuus dio-
nysius.

¶ Qua enim bonitate/ primum naturaleq; hominum esse/ deus ab initio sanxit: eadem pos-
tremo bonitate et secundum atq; intellectuale eorum esse/ statuere voluit. ¶ Qui substan-
tiam homini dedit: et sapientiam illi minime denegauit. Qui naturalem hominem procre-
auit: illum deinceps voluit/ studioso homine splendescere/ perfici/ consumari.

Sacer dios
nysius.

¶ Est enim studiosus homo: naturalis lux et splendor hominis. per quem mens que in tene-
bris degit ab initio: in lucem claritatem/ cunctorumq; scientiam emergit. ¶ Age igitur o
homo/ vt facer Dionysius suadet: cognoscentia et prouida corda gerens fursum erigere.
Agnosce patrē luminū: a quo lux ois procedit/ suiq; mot⁹ initium sumit. Ac ne pro his qui
non sunt/ ipsum ens verum vnq̄ permutes: cui⁹ sapida et suauetolens agnitio: vera est/ per-
fecta et consumata sapientia. V A L E B E A R E.

LIBRI DE SAPIENTE FINIS ANNO DIVINE

humanationis. 1509 Decimatertia nouem

bris. Diuine/ Increate & intemera-

te sapientie/ Innumere lau-

des: Angelico et

humane sapi-

entie/ con-

ditio

et

.

¶ Edit⁹ est/ in edibus Renerēdi in CHRISTO patris: Francisci de Hal-
levym: Pontificis Ambianensis. .

Quantus qui sapit est/ mens quantaq; conscia veris

Que contemplari seq; deumq; potest.

¶ Quis immortalis/ nullisq; perire diebus:

Mens ea que sese nouerit esse queat.

In mortem ruat insipiens/ q; cecus opacam

Stulta q; obscurum mens petitura chaos.

Hec liber hic confert: reuocatq; in pectora mentem

Munera (percurrat) qui sua/ nosse cupit.